

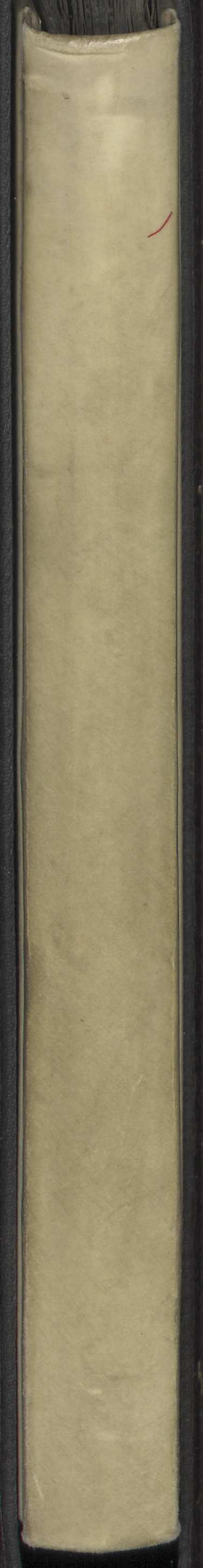
THE UNIVERSITY OF
CHICAGO
LIBRARY

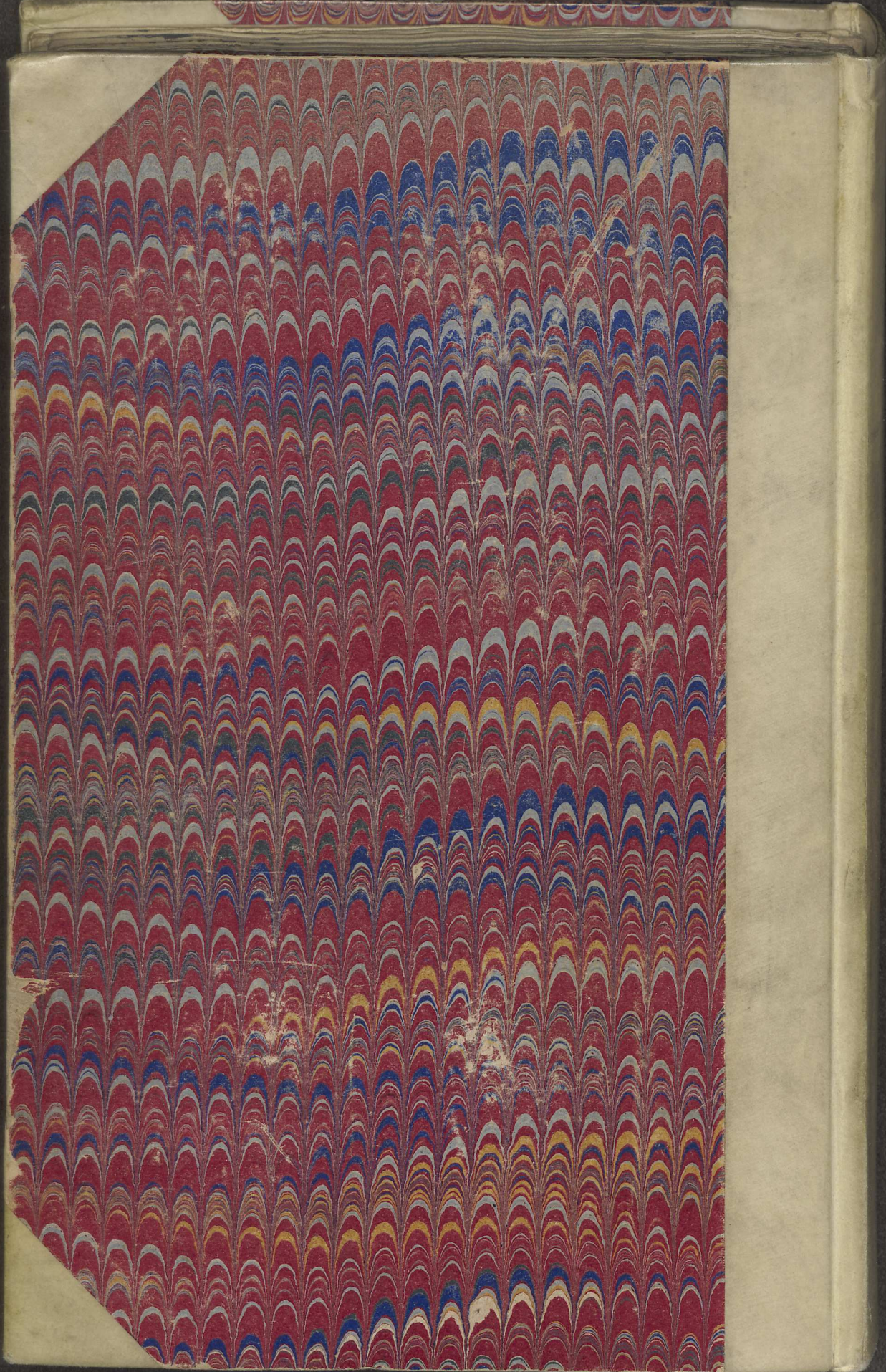

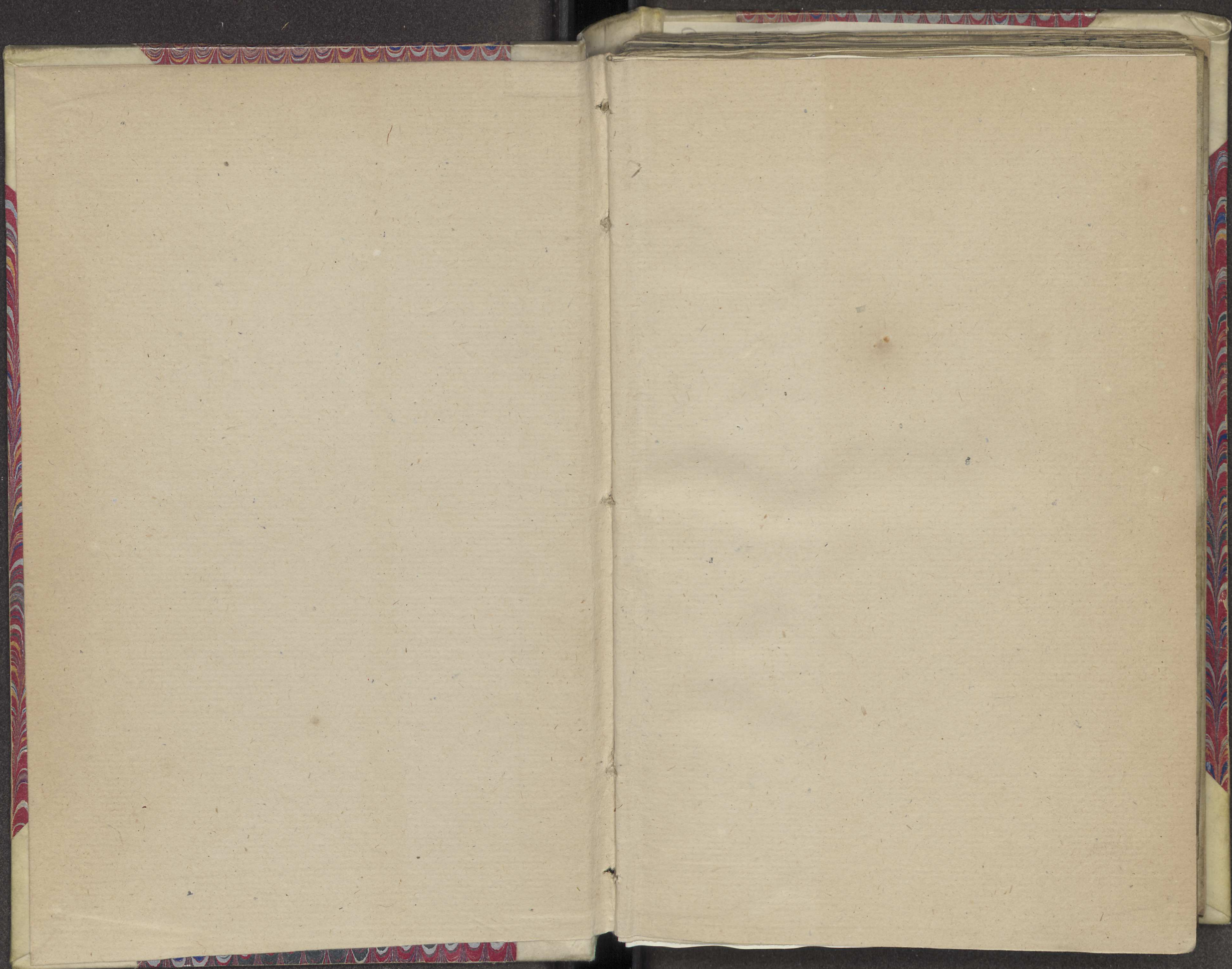
E LEG. PERIZONIANO

Codex

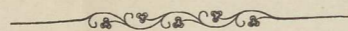
4° N° 17.

BIBLIOTHECA UNIVERSITATIS LUGDUNO-BATAVAE.

Codicem N°. 17 Catalogi Periz. 4°

QUI CONTINET:	ADHIBUERUNT VIRI DOCTI:	ANNO:	NOTAE.
<i>Martinum Bracarensem de Correctione Rusticorum</i>	<i>G. H. Pertz C. P. Caspari F. Stegmüller</i>	<i>1854 1877 1956</i>	<i>Kirchenhistorische Anecdota von C. P. Caspari, I p. 202-249; Martin v. Bracara's Schrift de correctione rusticorum v. C. P. Caspari, p. LVI, LXXI, CVII.</i>
	<i>Th. Vismans O. S. B.</i>	<i>1960</i>	

*Codex Perizonianus
in Quarto N° 17.*

323.

74

XVIII. Per. Q. 17. Codex membranaceus XI Seculi, 75 foliorum in Quarto, varia scriptura.

Fol. 1 v.—24 v. Augustinus de Fide. Fol. 25—37. Eiusdem de agone Christiano. Fol. 38—47 v. Eiusdem de orando Deo.

Fol. 48—73 v. Tractatus de gradibus Sacerdotum et Clericorum. Expositio super Symbolo Apostolorum. Tract. de Catechumenis. Tract. de Veteri et Novo Testamento. Isidori Homilia de anima et corpore et tribus vitiis. Augustini Homilia de die Iudicii. Eiusdem Homilia ad populum. Pacumetis Abbatis Epistola. Augustini Epistola de Caritate.

In folio praefixo, quod habet Indicem eorum quae hoc Codice continentur, adscriptum est: *Ex libris S. Martini Monasterii Wiblingen.* Emtus anno 1742.

P. Lehmann, Mittelh. Bibliothekskatal. i. Deutschl. u. d. Schweiz I (1918), S. 419

Requart v. d. F. Stegmüller 27. IV. 56

fol. 51-54 cum spe dep. in usum v. d. Th. Vismans, m. aug. 1960.

**Periz. Q. 17. AUGUSTINUS DE FIDE, DE AGONE CHRISTIANO,
DE ORANDO DEO, ETC.**

Membr., c. 233 × 150, fol. 74 [+ f. 48^a], duae codicum partes in unum compactae.

Tegumentum chart. novum; unum folium membr. vetus praeligatum (f. 1).

I. F. 2—48, saec. XIII. IV (f. 2—9) + (V—2) (f. 10—17) + 2 IV (f. 18—33) + (III—1) (f. 34—38) + III (f. 39—44) + 5 folia agglutinata (f. 45—48^a ex membrana tenuiore facta, 212 × 145). F. 33' exstat signum incertum („II“?). F. 38 demonstratorem habet, f. 25 amisit.

Textus 175 × 105 (f. 45—48: 160 × 100), lin. 31 (f. 2—9), 33 (f. 9'—38), 35—25 (f. 39—44), 33—34 (f. 45—48); stilo (f. 1—9, 26—48^a) et atramento (f. 10—25) lin.

Duo librarii scripserunt: alter f. 2'—25', 39—48', alter f. 26—38'. Minuscula carolina.

In initio codicis (f. 2') litt. init. lineis rubris decorata; initia duorum aliorum operum et nonnullarum partium litt. init. rubris distincta; tituli rubri.

F. 2 Index codicis (saec. XVI).

F. 2'—48' **Aurelii Augustini Opera quaedam:**

F. 2'—25' <Pseudo-Augustini, imo Fulgentii Ruspen-
sis> de Fide ad Petrum liber [Patrol. Lat. 40, 753—780]. Inscr.: „Augustinus de Fide“.

F. 2' in marg. super. addidit manus eiusdem temporis litteris rubris: „co(n)fessor magne liber iste p(er)tinet ad te“.

F. 26—38' de Agone Christiano [Patrol. Lat. 40, 289—310].

F. 39—48' de Orando Deo [Patrol. Lat. 33, 494—507].

F. 48^a textu caret.

II. F. 49—74, saec. XIII. 2 IV (f. 49—64) + V (f. 65—74). F. 64' vestigium numeri exhibet, scil. „III“ (?).

Textus 160/175 × 105/110, lin. 28—35 (atramento lin.). Littera textualis.

Litt. init. et inscriptiones rubrae.

Excerpta et tractatus theologici:

F. 49^{lin. 1—14} „Incipit de gradibus sacerdotum uel clericor(um)“: „Clericus eni(m) grece. Latine sors u(e)l hereditas“ etc. [cf. Isid. Etym. VII. 12].

F. 49^{lin. 15—49' lin. 6} <Interrogationes et responsiones de fide et de liturgia>: „Q(u)modo credis d(e)u(m). Credis in deum..... Q(u)are sit p(re)sbite(r)us ad oblatione(m) d(omi)ni offerendam.....“.

F. 49'^{lin. 7—13} <de diabolo>: „Tribus modis diabolus securitatem mittit in ho(m)i(n)em — et in p(er)ditionem q(uo)d absit hoc a nob(is)“.

F. 49'^{lin. 14—17} „d(e) bo(n)is op(er)ib(us)“: „Prima est castitas. S(e)e(un)da mundi (con)tentus — om(n)ia coop(er)ante bonum. Amen“.

F. 49^{lin. 18—51} „Expo(s)itio sup(er) symbolu(m)“: „Sy(m)bolum grece dicit(ur). q(uo)d in latino int(er)pretat(ur) co(n)latio“, etc.

F. 51—54 „Incipit expo(s)it(i)o s(upe)r cathecumi-
nu(m)”: „Caticuminus ideo efficit(ur). quia non po(tes)t ac-
ced(er)e ad gr(at)iam chr(ist)i”, etc.

Tractatus divisus est in capp. XXV; capp. III—VI excerpta
videntur ex Isid. de Eccles. Officiis II, 21—22 et
Etym. VI, 55—56; cap. VII ex Etym. VI, 19, 57—58;
de cap. VIII cf. Ps.-Augustini sermonem 242 [Patrol.
Lat. 39, 2192²⁷—2193³¹]; de cap. X cf. Isid. Etym. VI, 19,
43—44, 47—49 et de Eccles. Officiis II, 25, 4 init.

F. 54'—56' <Martini Bracarensis de Correctione Rustico-
rum>, inde a § 15 „vos ergo fideles” usque ad finem [Caspari,
Kirchenhistor. Anecd. I p. 202—212]. Margini super. f. 54' adscrip-
tum est: „q(ua)lit(er) i(n)fa(n)tes suscipia(n)t(ur)”.

C. P. Caspari, Martin von Bracaras Schrift de Correctione Rusticorum
(1883) p. LVI sq.; LXXI; CVII.

F. 56'—57' „[Serm]o augustini” (sic in margine): „SCJre
d(e)b(et) u(est)ra frat(er)nitatis dilectissimi fratres in d(omi)no.
q(uo)d sicut homo ex carne uisibili co(n)stat” etc.

F. 57'—58 <S. Benedicti Regulae cap. IV> [Patrol. Lat. 66,
295 B—298 B, omissis 10, 16, 17, 26, 37, 53].

Inscr.: „i(n)strum(en)ta b(on)or(um) op(er)um”.

F. 58'—59 <de virtutibus et de vitiis>: „Sciendum est
q(ue) uitia sunt quib(us) (et) p(er) que offenditur d(e)us — q(ua)
alie u(ir)tutes sin(e) istis nich(il) uale(n)t. n(ec) e(ss)e possunt”.
Laudantur Isidorus et Raymondus.

F. 59 <de decem preceptis>: „Ista su(n)t dece(m) p(re)-
cepta que debe(n)t obs(er)ua(r)i a q(uo)lib(et) ch(risti)ano.
p(ri)mo. ydola sp(er)ner(e)” etc.

F. 59—67' <Tractatus de novo et vetere Testa-
mento>: „Ite(m) vij su(n)t etates. Prima fuit ab adam usq(ue)
ad noe — Et sic su(n)t tria t(em)p(or)a. ante lege(m). sub lege
et t(em)p(us) gr(at)ie. In quo nu(n)e sum(us) et utinam nob(is)
no(n) p(er)eat. sed ad veram gr(at)iam nob(is) ualeat”.

F. 67'—68' „Admonicio ad p(o)p(u)l(u)m”:
„Avdite fr(at)res k(arissi)mi parit(er) et intelligite ut d(e)
salute a(n)i(m)e q(ui)d eni(m) nob(is) op(or)tet dic(er)e” etc.

F. 68'—69 „Sermo gelasij ep(iscop)i de contempla-
tione gen(er)is humani”: „Ita audite om(ne)s qui estis
in p(o)p(u)lo et negligentes aliqua(n)do cog(no)scite”, etc. [cf.
Ps.-Augustini sermonem 58: Patrol. Lat. 40, 1341²⁹—1342²⁷].

F. 69—71 S. Isidori Hispal. sermo III [?; Patrol. 83, 1223—
1224⁵⁵, hic illic codex discrepat; cf. Augustini sermonem 68: Patrol.
Lat. 40, 1354—1355].

In codice sermo divisus est in duas partes; prima pars (f. 69—
70) praebet inscriptionem: „omelia s(an)c(t)i hysidori
d(e) a(n)i(m)a et corpore et tribus uiciis”, secunda
pars: „Omelia sancti Aug(ustini) ep(iscop)i de die
iuditij”.

F. 71—72 „Omelia s(an)c(t)i aug(ustini) ep(iscop)i
ad p(o)p(u)l(u)m exortandum”: „Ivdite [lege „Audite”]

et intelligite fr(at)res quom(odo) s(an)c(t)a script(ur)a vos ad-
monet” etc. [cf. Ps.-Augustini sermonem 64: Patrol. Lat. 40,
1347 sq.; haec homilia exstat in cod. Vatic. Palat. Lat. 212, f. 18, sine
auctoris nominae, et in cod. Vatic. Palat. Lat. 220, f. 33, ubi S. Ephrae
attribuitur (Codices Palatini Latini Bibliothecae Vaticanae... rec. H.
Stevenson et I. B. de Rossi I (1886) p. 42, 47)].

F. 72—73 „Incip(it) ep(istu)la s(an)c(t)i pacumetis
abb(at)is”: „INfatigabilis bo(n)itas dei nostri que non uin-
citur hu(m)anis offensis” etc.

F. 73—74' Augustini Sermo CCCL [Patrol. Lat. 39, 1533—35]. Inscr.:
„Ep(istu)la s(an)c(t)i aug(ustini) de caritate”.

F. 74' in parte inferiore, prius vacua relicta, manus saec. XIII
addidit quaedam de S. Andrea Apostolo, inc.: „dic(it)
s(an)c(t)us andreas ap(osto)l(us) i(n) passione [sic] sua....(?)
p(er)[se]verantia(m) corporis sup(er)ent(ur). si eni(m) t(er)ror
tim(en)d(us) e(st)” etc.

F. 1: saec. XII^{II}, duabus manibus conscriptum; continet:
Fragmentum commentarii theologici, ut videtur; inc.:
„..... LXX et... dixit d(omi)n(us) ei n(on)..... qui occi-
d(er)it cain” etc.

F. 1' Fragmentum chronicorum, a tribus manibus eiusdem
temporis scriptum, quarum prima eam partem scripsit in qua
annus non apparet; secunda commemorat res anno 1160, tertia
annis 1165, 1167, 1168 gestas. Agitur de Frederici I Bar-
barossae gestis in Italia.

PROV.: Germania.

POSS.: F. 2: „Ex libris S. Martini Mon(aste)rij Wiblingen-
gen(sis)” et numerus „66” (eadem manu quae indicem scripsit). —
S. Haverkamp (Catal. mss. in-4°, No. a); cuius bibliotheca
cum anno 1742 apud S. Luchtmans bibliopolam Leidensem sub
hasta venderetur, hic codex emptus est.

LITT.: Catal. Geel p. 80, No. 323.

AUGUSTINUS DE FIDE.

PISTOLAM FILIPETRE

tue karitatis accepi. in qua
te significasti uelle ieroso-

limum pergere. & poposcisti te literis nostris instrui.
quā debeas nullis paribus uere fidei regulā tenere.
ut nullus tibi possit sensus heretice surripere falsita-
tis. Gaudeo quidem quod de fide uera sine ullo perfidie ui-
cio custodienda sollicitudine geris. sine qua nulla
potest pdesse. immo nec esse conuersio. Apostolica
quippe dicit auctoritas. quia sine fide impossibile
est placere deo. fides est namque bonorum omnium funda-
mentum. fides est humane salutis initium. Sine hac
nemo ad filiorum dei numerum potest pertinere. quia si-
ne hac nec in hoc seculo quisquam gratiam consequitur. nec
in futuro uitam possidebit eternam. Et si quis hic non
ambulat perfidem. non ueniet ad speciem. Sine fide
omnis labor hominis uacuis est. Tale quippe est ut
sine uera fide quisque uelit deo pro contemptum seculi
placere. quale si quisquam tendens ad patriam in qua
se scit beate esse uicturum relinquat ueneris rectitu-
dinem et impudens seclerem errorem. quo non ad beatam ciui-
tatem ueniat. sed in precipitum cadat. ubi non gaudium per-
uenientia detur. sed cadenti interit inferat. Veritatem
men ut de fide sufficiens sermo primatur. nec temporis
suffragat spacium. quia scelerum nostrorum cupis habere respon-
sum. & tam magnus est opus disputationis huius. ut

3.
a magnis uix possit impleri. hec enim poposcisti
sic debere de fide instrui ut unamquamlibet heresim
designares contra quam specialiter nostre disputationi
uigilare intentio. sed cum indiffinita diffinitione
fidei petis. eaque cupis etiam sub breuitate concludi.
uides periculum dubio quam sit nobis impossibile. ut rem
tantam in breui bene comprehendam. cui non
possem sufficientes esse. etiam si tantum spacium tempo-
ris et tale nobis esse ingenium. ut multa uolumina
de hoc quod a nobis expectas facere ualerem. Sed quia
deus prope est omnibus inuocantibus eum in ueritate. qui
uerbum consummans & breuians fecit super terram.
spero quia sic tibi dedit huius fidei sanctam sollicitudi-
nem. sic etiam mihi ut tuo tam bono tamque laudabili
seruam desiderio sufficientem tribuet facultatem. ut &
si non potero cuncta dicere ex quibus omnis error
hereticus possit agnosci & agnitus uel conuinceri ua-
leat uel uitari. tam in nomine quam in adiutorio
sanctae trinitatis que unus solus uerus & bonus est deus. ea dicam
in quibus saltem magna ex parte ratione catholice fidei
constat sine aliqua erroris caligine cerneri. quibus re-
tentis poteris etiam illa deprehendere atque fugere. que &
si in hoc opere non uidentur speciali disputatione cerni.
tam ex his que hic generaliter atque absolute ponentur
appareant illa que infideles homines auribus uolunt
suscipere fidelium. non regula diuine ueritatis tradi-
ta. sed nequitia humani erroris inuenta. Quocumque ergo
loco fueris constituitur. quia secundum regulam nostri saluato-
ris imperio promulgata nosti te in uno patris & filii &
spiritus sancti nomine baptizatum principaliter atque indubitam-
toto corde retine patrem deum. filium deum. spiritum sanctum deum. id

est sanctam atq; ineffabilem trinitatem unum esse
naturalit̄ dñm. de q̄ in deuteronomio dicit̄. audi isrl.
dñs d̄s tuus d̄s unus est. et dñm dñm tuū adorabis. et
illi soli serues. Veritatem q̄a istū unū dñm qui solus est
uerus naturalit̄ d̄s non patrē solū. neq; solū filiū. neq;
solū sp̄m sc̄m. sed simul patrē & filiū & sp̄m sc̄m esse
dixim⁹. cauendū est ne sic patrē & filiū & sp̄m sc̄m
unū deū esse quantū ad naturalē attinet unitatē uera-
citer dicim⁹. sic eū qui pater est eundē uel filiū uel sp̄m
sc̄m. aut eū qui filiū est siue patrē. siue sp̄m sc̄m. aut eū
qui sp̄s sc̄s p̄prie in confessione hui⁹ trinitatis dicit̄. uel pa-
trē uel filiū p̄sonalit̄ dicere uel credere qd̄ omnino nefas
est audeam⁹. fides enī quā sc̄i patriarche atq; p̄phete
ante incarnationē dñi diuinit̄ acceperunt. quā sc̄i etiā
ap̄li ab ip̄so dño in carne posito audierunt. & sp̄s sc̄i
magisterio instructi n̄ solū sermone p̄dicauerūt. uerū
etiā ad instructionē saluberrimā posteriorū scriptus
suis inditā reliquerunt unū dñm p̄dicat trinitatē. id
est patrē. & filiū. & sp̄m sc̄m. Sed trinitas uera n̄ esse.
si una eadēq; p̄sona diceret̄ pat̄ & filiū & sp̄s sc̄s. Si
enī sic est patris & filiū & sp̄s sc̄i una substantia. sic esse
una p̄sona. nihil omnino esse. in q̄ ueracit̄ trinitas
diceret̄. Rursus trinitas quidē uera esse. sed un⁹ deus
trinitas ipsa n̄ esse. si quēadmodū pat̄ & filiū & sp̄s
sc̄s p̄sonarū sunt abinuicē p̄prietate distincti. sic fu-
issent naturarū quoq; diuersitate discreti. Sed q̄a
in illo uno uero deo trinitate n̄ solū qd̄ unus d̄s est.
sed etiā qd̄ trinitas est naturalit̄ uerū est. p̄pterea
ipse uerus d̄s in p̄sonis trinitas est. in una natura
unus est. Per hanc unitatē naturalē totus pat̄ in filiū
et sp̄m sc̄o est. & totus filius in patrē & sp̄m sc̄o est. tot⁹

4.
quoq; spiritus sanctus in patre & filio est. Nullus horū
extra quēlibet ipsos est. quia nemo aliu uel alterū aut
p̄cedit eternitate. aut excedit magnitudine. aut su-
perat potestate. quia nec filio nec sp̄m sc̄o quantū ad
naturē diuine unitatē p̄tinē anterior aut maior est
pater. nec filii eternitas atq; immensitas uelut anteri-
or aut maior sp̄s sc̄i immensitate eternitateq; aut p̄ce-
dere aut excedere naturalit̄ potest. Sicut ḡ nec filiū
posterior aut minor est patrē. ita nec sp̄s sc̄s posterior
aut minor est filio. Eternū quippe & sine initio est. qd̄
filius de patris natura nat⁹ exiit. & eternū ac sine
initio est qd̄ sp̄s sc̄s de natura patris filiiq; procedit.
Ob hoc ḡ tres unū recte credim⁹ & dicim⁹ dñm. quia una
prorsus eternitas. una immensitas. una naturaliter
triū est p̄sonarū diuinitas. Teneam⁹ ḡ patrē & filiū &
sp̄m sc̄m unū esse naturalit̄ dñm. neq; tam ipsū patrē
esse qui filius est. nec filiū ipsū esse qui pat̄ est. nec
sp̄m sc̄m ipsū esse qui pat̄ aut filius est. Una est enī pa-
tris & filiū & sp̄s sc̄i essentia quā greci omouision uel
usian uocant. in qua non est aliud pat̄ et aliud filiū. et
aliud sp̄s sc̄s. quāuis p̄sonalit̄ sit aliud pat̄. aliū filiū. alius
sp̄s sc̄s. Qd̄ nob̄ maxime in ip̄so sanctarū scripturarū
demonstrat̄ initio. ubi d̄s dicit̄. faciam⁹ hominē ad
imaginē & similitudinē nr̄am. Cū enī singulari nu-
mero dicit̄ imaginē. ostendit unā naturā esse ad cui⁹
imaginē homo fieret. eū uero dicit̄ pluralit̄ nr̄am.
ostendit eundē dñm ad cui⁹ imaginē homo fiebat non
unā esse p̄sonā. Si enī in una illa natura patris & filiū
et sp̄s sc̄i una esse p̄sona. n̄ diceret̄ ad imaginē nr̄am.
sed ad imaginē meā. nec dixisset faciam⁹. sed faciā.
si uero in illis trib⁹ p̄sonis tres essent intelligende uel

credende substantie non diceretur ad imaginem
nr̄am. sed ad imagines nostras. Una enim imago triu
naturarū inequaliū esse non possē. Sed dū ad unam
imaginē unius dei homo factus dicitur. una scē trinita
tis essentialit̄ diuinitas inueniat. Deinde & paulo post
pro eo qđ sup̄ius dixerat faciam hominē ad imagi
nē & similitudinē nr̄am. sic hominē factū scriptura
narrat ut diceret. et fecit d̄s hominē. ad imaginē
dei fecit eū. hanc trinitatē p̄sonarū atq; unitatē na
ture p̄pheta ysaias reuelatam esse sibi n̄ tacuit. cū se
dicit seraphim uidisse clamantes sanctus sanctus sc̄s.
d̄s d̄s sabaoth. Vbi p̄sus in eo qđ dicitur tertio sanctus
personarū trinitatem. in eo uero qđ dicitur semel d̄s
deus sabaoth. diuine nature cognoscim̄ unitatē. In illa
sc̄a trinitate que ideo a nobis repetit̄ ut nr̄o cordi tena
tius insigat̄ unus est d̄s pat̄ qui solus essentialit̄ de ipso
unū filium genuit. & unū filiū qui de uno patre solo est
essentialit̄ nat̄. & unū sp̄s sc̄s qui solus essentialit̄ de patre
filioq; procedit. Hoc autē totū una p̄sona n̄ possē. id
est & gignere se & nasci de se. & p̄cedere de se. Quia qđ
aliud est genuisse quā natū esse. aliudq; est p̄cedere
quā genuisse uel natū esse. manifestū est quō alius
est pater. alius filius. alius sp̄s sc̄s. Trinitas itaq; ad p̄so
nas patris & filii & sp̄s sc̄i refert̄ unitas ad naturam.
Sicut qđ scđm illā diuinitatē qua unū sunt pat̄ & filiū
et sp̄s sc̄s neq; patre natū credim̄ neq; sp̄m sc̄m. sed
solū filiū. sic etiā scđm carnē solū filiū natū catholica
fides & credit & p̄dicat. hec enim in illa trinitate p̄p̄ū
esse solus patris quā n̄ est nat̄ ipse. sed unū filiū genuit.
neq; propriū solus filii. quā n̄ genuit ipse. sed solus de
patris essentia genuit uel nat̄ est. neq; propriū sp̄s sc̄i quā

5.
nec natus est ipse nec genuit. sed solus de patre filioq;
procedit. si scđm diuinā quidē naturā d̄s pat̄ de nul
lo nasceret̄ d̄o. scđm carnē tam ipse nasceret̄ ex uir
gine. Si enim pat̄ nasceret̄ de uirgine una p̄sona esset
pat̄ & filiū. ip̄a autē una p̄sona p̄ eo quā n̄ de d̄o. sed
tantū de uirgine nasceret̄ non d̄i filiū. sed tantum
hominis filius ueracit̄ diceret̄. ipse autē d̄i filiū dicit.
quia sic d̄s dilexit mundū ut filiū suū unigenitū
daret̄. et iterū. non enim misit d̄s filiū suū in mundū
ut iudicet mundū. sed ut saluet mundus p̄ ipsū. nec
beatus dixisset iohannes. qui diligit genitorē. diligit
eū qui nat̄ est ex eo. nec ipse filiū dixisset. pat̄ meus
usq; modo opat̄. & ego operor. Ipse enim qui filiū dicit
si idem esset et pat̄. non ueracit̄ d̄i filiū diceret̄. quā n̄ de
deo. sed de sola uirgine nasceret̄. ad extremū nec ipse
pat̄ de celo testaret̄. & suū corporali uoce filiū de
monstraret̄ dicens. hic est filiū meus dilectus in q̄
complacui. ap̄ls quoq; n̄ dixisset de deo patre. qui p̄
prio filio suo n̄ peperit. sed p̄ nob̄ omnib; tradidit il
lum. Sed quō ista omnia & diuinit̄ ad nr̄am doctrinā
dicta sunt. & quia diuina dicta sunt utiq; uera sunt.
uerū est quā fides catholica p̄dicat & scđm diuinitatē
de patre natū esse solū filium eternū cū patre immor
talē. impassibilē. atq; incommutabilē deū. & scđm
carnē non patre. sed unigenitū ei filiū salua eter
nitate sua temporalit̄ natum. salua impassibilitate sua
passum. salua immortalitate sua mortuū. salua inco
mutabilitate sua. quā d̄s uerus & uita est eterna ueracit̄
suscitatu. qui totū habet commune cū patre qđ eternū
naturalit̄ sine initio habuit. & m̄s habet commune cū
patre eaq; que in suā p̄sonā temporalit̄ atq; humiliter

ille eternus & excelsus accepit. Rursus si non ille qui p
prius atq; unigenit' di patris fili' est sed sps scs nasce
ret ex uirgine n ipsu qui factus est ex muliere fact'
est sub lege natu de spu sco ex maria uirgine in
symbolo acceptu & corde ad iusticia credere et ore
ad salute c'fiteri sca ecclia. si & ipse sps scs qui patris
et filii sps est forma serui accipit. non ipse sps sup se
ipsu homine factu in columbe sp'cie celit' aduenire.
Pat' g ds de nullo genit' do semel de sua natura sine
initio genuit filiu dm sibi equalē & eadē qua ipse
naturalit' etern' est diuinitate coeternu. sed idem ds
fili' cu sit etern' & uerus & cu patre sedm diuinitate
naturalit' un' ds sedm qd dicit ego & pat' unū sum'
idem p nobis est homo fact' uerus & plen' in eo uerus.
quia uerā habet ds ille humanā naturā. in eo uero
plen' qā & carne humanā suscepit & animā ratio
nale. idem tam unigenit' ds sedo nat' est. semel ex
patre. semel ex matre. Ilat' est enī de patre ds uerbu
nat' est de matre uerbu caro factu. Un' est g atq; idē
ds di fili' nat' ante selā & nat' in selo. & utraq; natu
tas unū est filiu di. diuina sedm quā credit' in forma
di coetern' do patri. humana sedm quā semetipsum
exmanens. & formā serui accipiens non solū in con
ceptu materni ueri semetipsum dū homo fieret eadē
seruili forme susceptione formaui. uerū & tā de eo
dem matris uero idem ds homo fact' pependit. & in sepulchro idē
ds homo factus iacuit. & ab inferis idem ds homo fact'
resurrexit. sed in sepulchro sedm solā carnē idem ds
iacuit. & in infernū sedm solā animā descendit. qua
de inferis ad carnē die tercio reuertente idem deus

6. 0
secundum carnem qua in se pulchro iacuit. de se
pulchro resurrexit. & quadragesimo post resurrecti
one die idem ds homo fact' in celū ascendens in dex
tera di sedet. inde in fine seli ad iudicandos uiuos et
mortuos uentur'. Uerbu g caro factu un' est filius di
dnis ihs xpc mediator dei & hominū. Idcirco autem
mediator. quia idem ds & homo uer' habens cū patre
unā diuinitatis naturā & humanitatis unā cū matre
substantiā. habens ex nob' usq; ad mortē iniquitatis
nrē penā. habens incommutabile de deo patre iusti
tiam. ppter iniquitatē nrām temporalit' mortuus.
propt' iusticiā suā & ipse uiuus semp. & immortalitate
mortalib' largitur'. Qui pfectā quidē humanitatē
suā in ipsa diuinitatis sue pfectione seruaui. uerua
tem uero mortalitatis nrē psusceptionē mortis ueri
tate atq; incommutabilitate sue immortalitatis absor
buit. hoc est qd beatus petrus testat'. quia xpc degluti
uit mortē. ut eterne uite heredes efficiet' emur'. Beatus qd;
paulus docet. quia xpc mortē deglutierit. illumina
uerit autē uitā & incorruptionem. Xpc g mortem
gustauit. qā uer' homo est. idemq; mortē deglutit. qā
uer' ds est. Idem qd ppe sic apls dicit crucifixus ex infir
mitate. sed uiuit ex uirtute di. un' atq; idem qui sedm
prophetiā beati dauid & homo factus est in syon. & ipse
fundauit eā altissim'. Itaq; nec diuinitas xpi aliena est
a natura patris. sedm id qd in principio erat uerbu. et
uerbu erat apud deū. & ds erat uerbu. hoc erat in principio
apud dm. omnia p ipsū facta sunt & sine ipso factu est
nihil. nec humanitas ei aliena est a natura matris. se
cundū id qd uerbu caro factu est & habitauit in nobis.
Illa enī natura que semp genita manet ex patre. natura

nostram sine peccato suscepit ut nasceretur ex uirgine. hec: cui natura eterna atq; diuina temporalit con-
cipi & temporalit nasci ex natura humana ulla tenus
posse. nisi sedm̄ susceptionē ueritatis humane uerā
temporalit ēceptionē atq; natiuitatē ineffabilis in se
diuinitas accepisse. Sic est d̄s etern̄ ac uer̄ ueracit̄
sedm̄ temp̄ & ēcept̄ & nat̄ ex uirgine. Dū enī uenit
plenitudo tēporis misit d̄s filiū suū factū ex muliere.
factū sub lege. ut eos qui sub lege erant redimeret & ut
adoptionē filiorū dī reciperem. illo scilicet deo facto
naturalit̄ filio hominis. qui un̄ est naturalit̄ filiū un-
genitū dei patris. hoc utiq; iohannes euangelista ēfir-
mans. postquā dixit. & uerbu caro factū est. & habita-
bit in nobis. subsequenti ait. Et uidi gl̄iam ei gl̄oriā
quasi unigeniti a patre. plenu gratie & ueritatis. Sic
ille omnium spirituum omniumq; corporū id est omnium
naturarū creator & d̄s creauit uirginē. creandis ex
uirgine. & cui ipse factor est matrē sibi fecit. quando
de ei carne ēcipiendus atq; pariendus uerā materiā
carnis d̄s immensus ac sempitern̄ accepit. ut & sedm̄
ueritatē forme seruulū d̄s homo misericordit fieret.
et sedm̄ formā dei naturali ueritate idem d̄s homo p-
manens n̄ careret. Sic q̄ xpm̄ dī filiū id est unā ex tri-
nitatē psonā d̄m uerum crede. ut diuinitatē ei de na-
tura patris natā esse n̄ dubites. & sic eū uerū hominē
crede. ut ei carnē non celestis. non aeris. n̄ alteri cuiq; m̄
putes esse nature. sed ei cui est omnium hominum caro.
id est quā ipse d̄s primo homini de terra plasmavit.
et ceteris hominib; plasmavit. q̄s p propagationē ex ho-
minib; creat. Sed licet caro xpi & omnium hominum
unū eiusdēq; nature sit. hec tamen quā d̄s uerbu ex

2
maria uirgine sibi unire dignatē sine peccato suscepta.
sine peccato nata est. ut pote sedm̄ quā d̄s eternus &
iust̄ misericordit & ēcept̄ & nat̄ est. & d̄s glorie cru-
cifixus est. Quib; autē uerbis explicabit̄ carnis illi ex-
cellentia singularis. cui diuina est ex ipsa sui ēceptio-
ne psona. cui origo natiuitatis insolita. quā sic uerbu
caro factū est ut una psona esset cū carne sua unigenit̄
ac sempitern̄ ipsa luce luce carnis conceptione concept̄.
Ista uero ceteris hominum carnē p humanū certū est
nasci concubitu uirō seminante. femina uō ēcipiente atq;
pariente. & quā dū sibi inuicē uir mulierq; miscent̄ ut
filios generent. sine libidine parentū non est concubit̄.
ob hoc execorū carne nascentiū non potest sine pecca-
to esse concept̄. ubi peccatū in paruulos n̄ transmittit
propagatio. sed libido. nec fecunditas nature humane
facit homines peccato nasci s; seditas libidinis quā homi-
nes habent ex illi primū iustissima condemnatione
peccati. Ideo beat̄ dauid quāuis de legitimo nasceret̄
iustoq; coniugio. in quo nec infidelitatis culpa scilicet
nec fornicationis macula poterat inueniri. p̄p̄t̄ origi-
nale tam peccatū quo naturalit̄ obstructi filii si ipse
non solū impiorū filii. sed omnes ceterā qui de iustorū
scificata carne nascunt̄. exclamat & dicit. Ecce enim
iniquitatis concept̄ sum. & in delictis peperit me mat̄
mea. Sēs ceterā iob dicit mundū a sordē non esse homi-
nem. nec si unū diei sit uita ei sup̄ terrā. Dei q̄ filiū un-
genitū qui est in sinu patris ut carnē hominis animāq;
mundarē susceptione carnis atq; anime rationalis
incarnat̄ est. & qui est d̄s uer̄ factus est homo uer̄. non
ut alter d̄s esset. alter homo. sed idem d̄s idem homo. qui
ut illud peccatū qd̄ in concubitu mortalit̄ carnis gene-

ratio humana contraxit auferre. conceptus est nouo
more d's incarnat' in matre uirgine sine cotu uiri sine
libidine cecipientis uirginis. ut p'dm homine que absq;
libidine cecipit inuolabilis edidit uirginis uterus. absol-
ueret peccatu qd' nascentes trahunt omnes homines.
quib' in corpore mortis hui' talis est nascendi conditio.
ut matres eoq; secunditatis opus implere n' possint. nisi
prius uirginitate carnis amiserint. Solus q' abstulit
peccati conceptionis atq; natiuitatis h' mane d's un-
genit' qui du' concipere ueritate carnis accepit ex uirgi-
ne. & cu' nasceret' integritate uirginitatis seruauit in
matre. Ista est causa qua d's fili' factus uirginis marie. &
maria mater uirgo facta est unigeniti di'. ut quem
pat' genuit ex eternitate. ipsu' uirgo cecipit p'ferre
in tempore. illa unq; qua d's qui de ea fuerat nascitu-
rus ita singulari gra' puenit atq; repleuit. ut ipsu'
habere uentris sui fructu. que ex initio uniuersitatis
habere d'm. quia ipsu' sibi uideret' nascendi sollempni-
tate subditu. que in unitate paterne substantie n' solu'
humana. sed etia' angelica creatura cognoscat & adorat
altissimu'. Sic q' peccatu' & pena peccati que p' scelus
corrupte mulieris intrauit in mundu'. p' inuolante
uirginis partu' auferret' a mundo. Et q' in condicione
generis humani p' muliere que de solo uiro facta
est contigit ut mortis uinculo teneret' obstricti.
hoc in redemptione generis humani diuina bonitas
egit. ut p' uiru' qui de sola muliere nat' est uita ho-
minib' redderet'. Illic humana natura nequissima
deceptione sibi dyabolus in peccati similitudine
sociauit. hic d's humana natura in unitate p'sone
suscepit. Ibi femina decepta est ut fieret' filia

8.
dyaboli. hic uirgo graua repleta est. ut fieret' mater
summi atq; incommutabilis unigeniti dei. Ibi ange-
lus deiectus p' supbia' seducte mulieris animu' obu-
nuit. hic d's humilians se p' misericordia' incor-
rupte uirginis uteru' ex ea nasciturus impleuit.
Dei eni' filius ihe xpe qui in forma di' erat. q' nisi
ex natura patris nat' esse esse n' possit. ipse sedm apo-
stolica doctrina semetipsu' ex inaniuit forma serui
accipiens. forma q' serui. id est natura serui in sua
accepit d's ille p'sona. atq; ita hominu' foctor' in simi-
litudine hominu' & habitu inuenit' ut homo humi-
liauit semetipsu' factus obediens patri usq; ad
morte'. morte' aute' crucis. Intende q' & hanc apli
sententia' cogita. & mea cognosces quomodo dnm
ihm xpm eundem dnm atq; hominem credas. nec tamen
in eo ueritate utriusq; nature in una persona aut
confundas aut diuidas. Cu' q' primo audis de dno
ihu xpo q' in forma di' erat. oportet te cognoscere
firmissime q; tenere in illo forme nomine natura-
lem plenitudinem debere intelligi. In forma q' di' d'ns
ihe xpe erat. quia in natura dei patris semp' erat.
de quo natus erat. Vnius q' nature cu' patre est
equalit' q; cu' eo semp' iter' n' atq; inmensus. equalit'
immortalis. incommutabilis. equalit' inuisibilis.
inennarrabilis. equalit' bon' & iustus. equalit' mise-
rator et misericors. patiens & multu' misericors.
et uerax. equalit' fortis & suavis. equalit' sapiens
atq; omnipotens. Proinde hec omnia que dixim'
de di' filio firmissima fide retine. qui unq; hec om-
nia in unitate nature habens cu' patre. sine dubio
equalis est patri. P' q' & apls continuo aduini-

gens aut non rapinam arbitratus est esse se equale
deo. n̄ enim rapina fuit illa filii cū patre diuinitatis
equalitas sed nature. c̄ia illa quā consequent̄ sub
iungit apl̄s dicens. quia semetipsū exinaniuit for
mam serui accipiens in similitudinē hominū factus
et habitu inuent̄ ut homo. & quā humiliavit se fact̄
obediens patri usq; ad mortē. mortē autē crucis. om
nia hec de illo deo unigenito dī filio. de illo uerbo deo
de quo dicit euangelista. in principio erat uerbū. et
uerbū erat apud d̄m. & d̄s erat uerbū. de illa dī uirtu
te deiq; sapientia de qua deo dicit. omnia in sapientia
fecisti. de illo principio cū quo unū est ipse principū.
et in quo sibi coeterno fecit celū & terrā. id est omnē
spiritalē corporalēq; naturā de deo unigenito qui est
in simi patris ut dixi omnia hec p̄sonalit̄ accipe. sal
ua tam̄ eternitate. immensitate. immortalitate. inco
mutabilitate. inuisibilitate diuinitatis ei. que na natu
ralit̄ & equalit̄ communia cū deo patre habet dī fili.
ut licet homo p̄ nobis fuerit ueraciter factus. p̄manse
rit tam̄ equalis uero patri. de quo nat̄ est uer̄ & ueritas
deus. Semetipsū ḡ exinaniuit. sed de plenitudine ei
nos omnes accepimus. Quā plenitudinē si exinaniuit
amitteret. qd̄ de ea nobis daret̄ unq; n̄ haberet̄. eodem
autē non habente. nos p̄cul dubio nihil possem̄ accipere.
De plenitudine autē ei nos omnes accepim̄. Ex eo autē
qd̄ nobis de plenitudine sua dedit. ostendit c̄ia cū se
exinaniuit plenitudinē non amisisse quā habuit. quia
si plenitudinē suā amitteret. dare de illa nullatenus
posset. Formam ḡ serui accepit. hec enī aliud fuit illa
dei summi exinaniuitio. nisi forme seruilis. id est nature
humane susceptio. h̄traq; est ḡ in xp̄o forma. quia utraq;

9.
et uera & plena est in xp̄o substantia. Ideo sanctus
euangelista plenū eū gr̄e & ueritatis p̄dicat. quia in
diuina natura in qua d̄s ueritas est plen̄ est. & in huma
na natura in qua homo uerus gr̄a plenus factus est.
In illa plenitudine d̄s est in forma dī equalis deo. in
ista plenitudine seruus in forma serui. quia in simi
litudinē hominū factus habitu est inuent̄ ut homo.
Exinaniuit ḡ semetipsū formā serui accepit ut fie
ret seruus. sed forme dei plenitudinē non amisit.
in qua semp̄ est etern̄ atq; incommutabilis d̄ns.
fact̄ sedm̄ formā serui homo uerus eiusdē nature
cui est ancilla mater. & manens in forma dei d̄s
uerus eiusdē nature cui est c̄ia d̄ns pater. In for
ma dī cū patre & spū sc̄o un̄ est solus formator om
niū d̄s. sedm̄ formā serui solus ipse sua & patris &
sp̄s sc̄i opatione format. qd̄ creator est commune
habens naturalit̄ cū patre & spū sc̄o. qd̄ autē creat̄
est formā serui sedm̄ quā creat̄ est solus habens p̄so
nalit̄ in semetipso. cui & natiuitatē futurā sedm̄ car
nē & mortē & resurrectionē atq; in celū ascensionē
lex & p̄phete p̄nunciare nūquā destiterunt. p̄ ut ipse
p̄cipiebat & uerbis & factis. h̄am & in sacrificiis car
naluū uictimarū que ipsa sibi sc̄a trinitas que unus
est d̄s noui & ueteris testamenti a patrib̄ nr̄is p̄cipie
bat offerri illius sacrificiū significabat̄ gratissimū
munus. qd̄ p̄ nobis se ipsū solus dī fili sedm̄ carnē esse
misericordit̄ oblaturus. Ipse enī sedm̄ ap̄licā doctri
nam obtulit semetipsū p̄ nobis oblationē & hostiam
deo in odore suauitatis. ipse uerus d̄s & ponit̄ se
qui p̄ nobis non in sanguine taurorū & hircorū. sed
in sanguine suo semel introiuit in sancta. qd̄ tunc

habet.

ponifex ille significabat qui cum sanguine in
scā scōz pannos singulos intriebat. Iste q̄ est qui in
se uno totū exhibuit. q̄d esse necessariū ad redempti-
onis nr̄e seiebat effectū. idem sacerdos & sacrificiū
idem d̄s & templū. sacerdos p̄ quē sum̄ reconcilia-
ti. sacrificiū. quo reconciliati. templū. in quo re-
conciliati. d̄s cui reconciliati. solus tam̄ sacerdos et
sacrificiū. & templū. & hec omnia d̄s sc̄dm̄ formā
serui. n̄ autē solus d̄s. quia hoc est cū patre & sp̄u sc̄o
secundū formā dei. Reconciliati sumus q̄ p̄ solum
filium sc̄dm̄ carnē. sed n̄ soli filio sc̄dm̄ diuinitatē.
Trinitas enī nos sibi reconciliauit. p̄ hoc q̄d solum
uerbū carnem ipsa trinitas fecit. in quo sic ueritas
incommutabilis manē humane diuineq; nature.
ut sicut uera semp̄ est ei diuinitas quā de patre in-
commutabilē ita uera semp̄ atq; incommutabilis
eius humanitas sit. quā sibi unitam summa diuini-
tas gerit. Hec pauca de fide sc̄e trinitatis que solus
et uerus est naturaliter d̄s quantū breuitas tempo-
ris & sermonis permisit inserui. nunc de creatura
quid absq; dubitatione credere debeas intinabo.

PRIICIPALITER itaq; tene. omnē creaturā que
non est trinitas d̄s ab ipsa scā trinitate que solus
uerus & eternus d̄s est creatā ex nihilo. ac sic uni-
uersa in celis & in terris uisibilia & inuisibilia. siue
thronos. siue dominationes. siue principatus. siue po-
testates. opus atq; creaturā esse sc̄e trinitatis que est un-
deus rerū omnium creator et d̄s eternus omnipotens et
bonus habens naturaliter ut semp̄ sit. & mutari aliquan-
do n̄ possit. Et hic d̄s qui sine initio semp̄ est quia summe
est dedit rebus a se creatis ut sint. non tamen sine initio.
quia nulla creatura eiusdē nature est cui est trinitas

10.
u nus uerus et bonus deus a quo creata sunt omnia. &
quia summe bonus est dedit omnib; naturis quas fecit
ut bone sint. n̄ tamen tantū bone quantū creator
omniū bonorū. qui n̄ solū summe bonus sed etia summiū
atq; incommutabile bonū est. q̄a eternū bonū est.
nullū habens defectū. quia non est ex nihilo factum.
nullū habens p̄fectū. quia n̄ habet initū. Ideo q̄ppe
nature a deo facte proficere possunt q̄a esse ceperunt.
ideo deficere. quia ex nihilo facte sunt. Ad defectum
eas conditio ducit originis. ad p̄fectū uero p̄uehit ope-
ratio creatoris. In eo q̄ primū trinitatis que d̄s uerus est
eternitas sine initio naturalis agnoscit. quia quedā ita
fecit ut eū esse quidē ceperint. tam̄ n̄ esse aliquando
non possit. in eo uero omnipotentia ei intelligit. q̄a
omne creaturā uisibile atq; inuisibile. id est corpora
lem atq; spiritale de nihilo fecit. In quib; ipsa rerū di-
uersitas multo magis commendat bonitatem atq; omni-
potentiā creatoris. H̄si enī omnipotens esset non una
eadēq; facultate summa atq; ima fecisset. et nisi summe
bonus esset. n̄ se gubernandis reb; quoq; infimis p̄stitisset.
Igitur tam in magnis quā in paruis quib; q̄ reb; conditis.
magna est bonitas atq; omnipotentia conditoris. Om-
nia enī sapienter fecit summa uerūq; sapientia. cui nau-
ralit̄ hoc est esse q̄d sapienter esse. hoc facere. q̄d sapienter
facere. Simpliciter itaq; multiplex sapientia dei magni-
tudine celsitudinis sue n̄ solū in magnitudine sublimi-
miū creaturarū. uerū etia infimarum paruitate com-
mendat. dū bona omnia que creauit n̄ solū multo in-
ferius dissimiliusq; suo creatore sunt. ut pote n̄ plura
de se ipso. sed facta p̄sus ex nihilo. uerū etia inter se
non equalit̄ sunt. sed una queq; res ita permanet sicut
a deo eū non esse accepit. alia quidē sic. alia autē sic.
Neq; enī sic datū est corporib; ut sint sicut spiritū accepit.

cum ipsa quoque corpora non equaliter sint & in ipsis
celestibus atque terrestribus inueniatur nonnulla diuer-
sitas: cuius tamen celestia quam terrestria non solum impari distant
quantitate molis: uerum etiam dissimili splendebant clari-
tate. Alia namque est sicut apostolus dicit claritas celestium cor-
porum: alia terrestrium: in ipsis quoque celestibus: alia clari-
tas solis: alia claritas lune: alia claritas stellarum. Stella
enim a stella differt in claritate. Corporalium quoque naturalium
diuersitas ostendit unam quamque earum non hoc esse quod ex
se semper habere potuerit: sed quod ex dispositione atque
opere omnipotentissimi atque incommutabilis & sapi-
entissimi creatoris accepit: quia si unius eiusdem nature
esset quelibet creatura corporalis cuius est sancta trinitas que
unus est deus: nec localiter in loco esset: nec temporis muta-
tionem aliquando sentiret: nec de loco transiret ad locum:
nec circumscribere quantitate molis sue: que omnia
ostendunt huiusmodi naturalium illius esse opificem cui
nullus latus aut angustus est locus: quia non minus in an-
gustis quam in latis totus est: nec mutat tempore qui solus
potest uolumina temporum non temporali uolubilitate
sed eterna stabilitate mirabiliter ordinare. Neque enim in
tempore intentat quemadmodum temporum series rerum de-
cessionem ac successionem transcurrat: nec aliqua molis
quantitate terminat: quia nullo fine excludit: neque per
mundi partes suis molibus est ipse diffusus: ut maiores
mundi partes suis maioribus impleat: & minores minoribus
implendo nusquam tamen totus infundat. Ipse enim deus est qui
ait: Celi & terra ego implebo. Omnia quoque que fecit: id est spiritus &
corpora: summa & ima: celestia & terrestria: & quibus faculta-
tem uiuendi non dedit: ineffabiliter ubique totus deus deus: & imple-
et eorum: nec in his que diuidunt ipse diuiditur: neque in his
que mutant ulla mutatione uariatur: huius enim naturaliter
incommutabilis ipse esset: nunquam in rebus mutabilibus ordo

11.
quidam consilii ac dispositionis eius incommutabi-
lis permanere. Deus quoque rerum corporarum atque incorpore-
arum creator immensus eo primus se nullum esse corpus
ostendit: quia quibusdam corporibus uitam non dedit: cum
corpora omnia ipse creauerit. Ipse autem naturaliter uita
est: quia si uita non esset: non inuentia corpora fecisset.
Neque enim facit rem non uiuentem: nisi res uiuens. Illi quoque unius
nature cum deo sunt corpora que uiuere omnino non possunt:
ac sic neque illa corpora unius nature cum deo sunt: quibus
singulis singulos brutos atque irrationabiles spiritus quibus
eadem corpora uiuificarentur ac sensificarentur inseruit.
Sed nec ipsi bruti spiritus unius nature cum deo sunt: quos
licet uiuificandis sensificandisque cognoscit inseruisse
corporibus: ipsis tamen spiritibus nullum intelligendi largitum
est lumen quo suum possent aut cognoscere aut dili-
gere creatorem. Ipsos quoque spiritus quos rationales atque
intellectuales esse non dubium est: quis audeat blas-
phemo spiritu & cetero corde eiusdem nature cuius est deus
uel putare uel dicere: cum deus utique naturaliter incommu-
tabilis omnino sit et immensus: qui cum in se diuersitate
ulla habere non possit: in eiusdem tamen spiritibus quos ratio-
nales & intellectuales fecit: diuersitatem suam operationis
ostendit. In quibusdam enim id est qui terrenis ac mortalibus si-
milia corporibus: et si nullus est eis localis motus: quia per
loca corporalium partes cum ipsi incorporeis sint non
particulati sunt sicut in totis corporibus tota: sic in eo-
rundem corporum partibus tota sunt: tamen cogitationum ua-
rietatem diuersitatem in eis eundem temporalem motionis ac
mutationis ostendit: dum modo aliquid nesciunt: modo
sciunt: modo uolunt: modo nolunt: modo sapiunt:
modo desipiunt: modo iniqui ex iustis: modo iusti
sunt ex iniquis: modo pietatis illustrant lumine:
modo deprauant tenebroso impietatis errore.

illos quoque quos terrenorum corporum grauat
nulla luculenta materies. id est angelicos spiritus quos non
uideat nisi unam naturam esse cum deo. sed factos ex nihilo.
quorum naturalis mutabilitas in eo cognoscitur. quia eadem
naturam partem est in deterius permutata. Deinde quia
hi qui de prauitate non sunt licet illi dono a quo cum non
essent facti sunt. indefessa et in quantum creature an-
gelice grauis datum est perfecta dilectione contempla-
tione atque exultatione multitudinem dulcedinis domini
incessabiliter sumant. nec ab eo naturali conditione
deficiant. et si inherentes deo nihil inest de uarietate
temporis quia collato sibi eterne incorruptionis atque in-
commutabilitatis munere nihil in se sentiant mutati-
onis inest tamen singulis terminum naturalis quod a se inuicem
discernunt quia nullus eorum est in alio. et cum unum eorum opus
quodlibet inuenitur. aliud quoque alteri operi implendo
diuine potestatis deputat arbitrio. Hec omnia ostendunt
etiam sanctos angelos creaturam esse sancte trinitatis. cuius
per singulas res quas unumquodque sic uoluit fecit apparere mira-
bilis et sapientia in dispositione. et uirtus in opere. Quos-
dam ergo spiritus sic deus creauit ut semper essent. quosdam uero ut
essent spiritus quandoque desinerent. Illos itaque desituros quosdam
ex aqua. quosdam sic uoluit omnipotens produxit ex terra.
superiores uero spiritus nullum cum corporis elementis habere
fecit naturale consortium quos eterne creauit et eis fa-
cultatem atque intelligentiam cogitandi cognoscende di-
ligendeque diuinitatis inseruit. quos tamen ita creauit.
ut etiam per se ipsos illum diligere et cuius se tales creatos
opere cognouissent. cum eorum ut tales fierent nulla meri-
ta precessissent. ut autem hec dilectio haberet iustam et con-
gruam laudem. uoluntatis quoque eis tribuit libertatem. ut
esset eis possibile siue ad eum qui supra eos est intentione sancte
dilectionis erigere. siue ad se uel ad ea que infra eos sunt

12.
prae cupiditatis semetipsos pondere declinare. Non
est ergo natura que in eternum possit siue misere siue bene
uiuendo subsistere. nisi que potest de deo ipsius diuini-
tate cogitare. hec autem intellectualis in animabus est
hominum. et spiritibus angelorum. Deus quippe cogno-
scendi ac diligendi se non nisi angelis atque hominibus indi-
dit facultatem. quibus propter arbitrii libertatem que maxi-
me debuit intellectuali creature creatoris benignitate
conferri. ita cognoscendi ac diligendi se facultatem uo-
luntatemque donauit. ut eam unumquodque et habere possit et
perdere suo eam deinceps arbitrio resumere non ualeret.
ut illi esse sancte cogitationis inima gratum dono bonita-
tis denuo reuocandis quibus uelit infundere. cui sunt
in ipso creationis exordio nullis precedentibus meritis spiritus et
corpora locis atque affectionibus. prout ipse sapiens uir
uoluit congrue et mirabiliter ordinare. Angeli ergo atque homi-
nes pro eo quia rationabiles sunt facti eterne ac beati-
tudinis donum in se naturam spirituales a creatore diuinitus
acceperunt. ita scilicet ut si dilectissimo creatori suo
iugiter inhesissent. simul eterne beatitudinis mansissent. si
uero propter libertatis arbitrio contra summum creatoris
imperium suam ueritatem facere uoluntatem. prout a contu-
macibus beatitudo discederet. et ad supplicium eis relin-
queret eternitas misera. erroribus deinceps doloribusque
crucianda. Et de angelis quidem hoc disposuit et imple-
uit. ut si quis eorum bonitatem uoluntatis perderet. non quam eam
diuino munere repararet. Pars itaque angelorum. que a suo
creatore deo quo solo bono beata fuit uoluntaria pro se
a uersione discessit equitatis superne iudicio micium
sue damnationis in ipsa a uersione uoluntatis inuenit.
ut non aliud ei esse incipere iam puniri. quam illi beatifici
boni dilectione destituit. quam deus in eterno sic totam pre-
cepit remanere supplicio. ut etiam igne eterno ei propter

raret in quo illi omnes preuaricatores angeli nec
mala possint uoluntate unquam carere nec pena sed
permanente in eis iniuste auersionis malo. permaneat
etiam iuste retributionis eterna damnatio. horum ma-
lorum princeps dyabolus primos homines quia ad pec-
catum principium inuidus duxit non eis tantum sed uniuersis
se propinquum eorum cum uicio peccati meriti mortis inse-
ruit. Deus autem miserator & iustus sic dyabolo atque
angelis ei propria cadentibus uoluntate ceteros angelos
in sue dilectionis eternitate firmavit. sic etiam huma-
ni generis massam non totam in sempiternum perire per-
misit. sed quos uoluit ei gratuita bonitas repulsis
tenebris in quibus omnis humana nauitas peccati
originalis condemnatione uersat reducendos pre-
destinavit ad lucem. in eo precipue demonstrans
quod istos originalis peccati uinculis in debita gratia
saluatoris absolueret. cum alios & quam maxime par-
uulos quibus nulla possunt uel bona uel mala in esse
propria merita uoluntatis insolubili nexu eterna
damnatio retineret. Bone quoque uoluntatis & cogitatio-
nis intuitu non homini ex se ipso nasci. sed diuinitus & propa-
rari & tribui in eo deus euidenter ostendit. quia neque dyabolo
neque aliquis angelorum ei ex quo ruine illius merito in hanc
sunt inferiorem detrusi caliginem bonam potuit aut po-
terit resumere uoluntatem. quia si possibile esset ut humana
natura postquam a deo auersa bonitatem perdidit uoluntatis
ex se ipsa rursus habere potuisset. multo possibilis hoc
natura haberet angelica. que quanto minus grauat ter-
reni corporis pondere. tanto magis hac esse perditam facul-
tate. Sed ostendit deus unde bona uoluntas hominibus det-
rur quia sic amiserunt angeli cum haberent. ut amissam de-
inceps habere non possint. Quo ergo digna est eadem uoluntas
bona per dei gratiam eterne beatitudinis primo & iniquitas

13.
angelica atque humana impunita esse non debet. propter
ea secundum catholice fidei regulam uenturum esse filium dei ad
puniendo omnes peccatores angelos & adiudicandos ho-
mines uiuos & mortuos fideliter expectamus. Testatur enim
beatus petrus quia deus angelis peccantibus non peperit. sed car-
ceribus caliginis inferni detrusis tradidit in iudicio pu-
niendos reseruari. De hominibus quoque uiuis ac mortuis
iudicandis beatus paulus hec ait. Testificor coram deo & christo
iesu qui iudicaturus est uiuos & mortuos. & aduentum
ipsius & regnum eius. In cuius aduentu ab illo primi ho-
minis corpore quod deus de terra plasmauit usque ad om-
nium hominum corpora. que animata quandoque uiuere
ceperunt. ab illo resuscitabunt a quo operante creata
sunt. Singula uero corpora illis singulis suis animabus
in resurrectione reddent. quas in materis ut uiuere
inciperent uentibus habere ceperunt. ut scilicet ani-
me in illo examine iusti iudicis in eis de singulis cor-
poribus suis recipiant retributionem siue regni siue
supplicii. in quibus siue bona siue mala qualitate uite
presens habuerunt. Qualitas autem male uite ab infideli-
tate incipit. que ab originalis peccati reatu in initium sumit.
In quo quisquis ita uiuere incipit. ut ante finem uitam quam
ab eius obligatione soluat. si unius diei uel unius hore spa-
cio anima illa uixit in corpore. necesse est eam cum eodem
corpore interminabilia gehenne supplicia sustinere. ubi
dyabolus cum angelis suis in eternum arsurus est qui et
primus peccauit. & primus hominibus persuasit. ubi cum eo
fornicarij. ydolis seruientes. adulteri. molles. mascu-
lorum concubitores. fures. auari. ebriosi. maledicti. ra-
paces. & omnes qui opera carnis faciunt. de quibus beatus di-
cit apostolus quia regnum dei non consequentur. si ante huius uite
terminum a uicis suis malis conuersi non fuerint eter-
nis ignibus exurent. Omnis homo qui in hoc seculo usque

ad finem iniquitatum delectatione & cordis obdu-
ratione pmanferit. sicut hic eū noxia criminū de-
lectatio tenet. sic eū sine fine sempiterna cruciatio
retinebit. Et enī cū iniquos resurrectio. sed sine
mutatione quā solis fidelib; & ex fide iuste uiuentib;
daturus est d̄s. hoc est enī qd̄ ait beat' paulus. Omnis
quidē resurgem' sed n̄ om̄s immutabimur. Ostendit
autē iustos diuino munere cōmutandos. ait. Et nos im-
mutabim'. Habebunt ḡ iniqui cū iustis resurrectionē
carnis communē. immutationis gratiā non habebunt
que dabit iustus. quō a corporib; impiorū n̄ auferet
corruptio & ignobilitas. & infirmitas. in quib; semi-
natur. que ob hoc morte n̄ extinguent. ut illud in-
ge tormentū corpori atq; anime sit mortis eterne
supplicium. Iuste uero anime quas hic redemptor d̄s gratis
ex fide iustificauit. & iustificans bene uiuendi usq; in finē
perseuerantiā tribuit. in ipsis corporib; in quib; hic iustifi-
cationis gratiā diuinit' acceperunt. & in quib; iustificate
per fidem in karitate di' proximūq; uixerunt regni celestis
eterna beatitudine ponent. glorificans etiā corporib; suis
que sine dubio carnis natura quā d̄s creauit ueraciter
permanente. n̄ sic hic animalia. sed spiritalia tunc habe-
bunt. Scōq; enī corp' animale seminat. surgē spiritale.
In his p̄ illā immutationē que solis dabit iustis implebit
qd̄ oportere dicit apl's ut corruptibile hoc induat in-
corruptionē & mortale hoc induat immortalitē. in quib;
sexus masculin' uel femineus. sic eadē corpora creata
sunt pmanebunt. Quō glā erit perfectō. bonō. diuer-
sitate diuersa. omnia tamen corpora siue masculō siue
feminarū quecūq; in regno illo erunt gloriosa erunt.
Iue autē iudex nouit quantā unicuiq; datur' est gloriā.
qui in hac uita p̄ misericordiā gratis iustificando puenit.
quos illic p̄ iusticiā glorificare disponit. Tempus uero

14.
acquirendi uitam eternam in ista tantum uita deus
hominib; dedit. ubi uoluit esse etiā penitentiā fructu-
osam. Ideo autē hic penitentiā fructuosa est. quā po-
test homo deposita hic malicia bene uiuere. & mu-
tata uoluntate merita simul operaq; mutare. et
in timore di' ea gerere que deo placeant. Qd̄ qui in
hac uita n̄ fecerit. habebit quidē penitentiā in futu-
ro seculo de malis suis. sed indulgentiā in conspectu
dei non inueniet. quia & si ibi erit stimulus penitu-
dinis. nulla ibi erit correctio uoluntatis. At talib; enī
ita culpabit iniquitas sua. ut nullaten' ab eis possit
uel diligi uel desiderari iusticia. uoluntas enī eorū
talib; erit ut habeat in se semp' malignitatis sue suppli-
cium. nūquā tamen recipere possit bonitatis affectū.
quia sic illi qui cū xp̄o regnabunt nullas in se prauē
uoluntatis reliquias habebunt. na illi qui erunt sup-
plicio ignis eterni cū dyabolo & eius angelis deputa-
ti. sicut nullā ulterius habebunt requiē. sic nullaten'
bonā habere poterunt uoluntate. & sic coheredib; xp̄i
dabit' perfectio gratiē ad eternā gloriā. sic consorti-
bus dyaboli cumulatib; ipsa malignitas penā. quan-
do exteriorib; deputati tenebris nullo illustrabunt
interiore lumine ueritatis. Proinde omni homini in
hac uita esse potest uitalis penitentiā. quā quocūq;
tempore homo egerit quantumlibet iniquus. quantum-
libet annosus. si toto corde renunciauerit peccatis
preteritis & peis in conspectu dei non solū corporis
sed etiā cordis lacrimas fuderit. & malō. operū ma-
culas bonis opib; diluere curauerit. omnium peccatorū
indulgentiam mox habebit. hoc enī d̄s nobis p̄ phe-
tico p̄mittit eloquio dicens. Si conuersus fueris & in-
gemueris. saluus eris. Et alio loco dicit. fili peccasti.
ne adicias iterū. sed & de p̄teritis de peccare. ut tibi di-

mittantur: Nunquam peccanti esse indicta pro peccatis
de peccato. si de peccanti non esse remissio concedenda.
Sed etiam penitentia peccatori tunc prodest. si etiam in
ecclesia catholica gerit. cui deus in persona beati petri
ligandi soluendiq; tribuit potestatem dicens. Que alligaueris
sup terra erunt ligata & in celis. & que solueris
sup terra erunt soluta & in celis. In quacumq; ergo ho
mo etate uera peccatorum suorum penitentia egerit et
uitam suam deo illuminante correxerit. non priua
bit indulgentie munere. quia deus sic per prophetam dicit non
uult mortem morientis. quantum ut reuertat a uia sua
mala. & uiuat anima eius. Veritamen nullus hominum
debet sub spe misericordie dei in suis diuitius rema
nere peccatis. cui etiam in ipso corpore nemo uelit sub
spe future salutis diuitius egrotare. Tales enim dum ab
iniquitatibus suis recedere negligunt & sibi indulgen
tiam de deo repmittunt. nonnunquam ita proueniunt
repentino dei furoris. ut nec conuersionis tempus.
nec beneficium remissionis inueniant. Ideo unumquemque
secundum scripturam benigne promone dicens. Ne tardes con
uertere ad dominum. & ne differas de die in diem. Subito enim
ueniet ira eius & in tempore irae disspere te. Sicut
etiam beatus dauid. Hodie si uocem eius audieris. nolite ob
durare corda uestra. Cui beatus quod paulus concordat
his uerbis. Videte fratres ne forte sit in aliquo uestrum cor
malum incredulitatis discedendi a deo uiuio. sed ad hor
tamini uosmetipsos per singulos dies donec hodie
cognominati. ut non obduret quis ex nobis fallacia
peccati. Obdurat ergo uiuit siue qui non conuertit despe
rans de indulgentia peccatorum. siue qui sic misericor
dia dei sperat. ut usque in finem uite persistens in suorum
criminum peruersitate permaneat. Proinde diligen
tes misericordiam dei metuentesque iusticiam. nec de

15.
r
remissione peccatorum desperemus ne remaneamus in
peccatis. Sciens quia illa omnium hominum debita sit ex
actura equitatis iustissimi iudicis. que non dimiserit mi
sericordia elementissimi redemptoris. Sic enim miseri
cordia suscipit absolutq; conuersos. ita iusticia repel
lit & punit obduratos. Hi sunt qui peccantes in spiritu
sancto neque in hoc seculo neque in futuro remissionem acci
pient peccatorum. Ideo autem omnis anima intellectualis
spiritus est. ut queat agnoscere atque discernere & tempus
operum suorum. pro quibus receptura est in iudicio quod ordina
uit diuina iusticia. & eiusdem retributionis tempus
quo non etiam licebit aut opera mutare. aut remissionem pec
catorum suorum. de diuina misericordia uel postulare.
Ceteri uero spiritu omnium animalium quibus non est intellectus
quia quidam eorum de terra quidam de aquis originem ducunt.
de aquis enim sunt reptalia & uolatilia. de terra uero que
dam que reptant. quedam uero que gradiuntur exordium
sumunt. tandem spiritu sunt. quoad in corporibus uiuunt.
Anima quippe que rationis capax diuinitus facta non est cum
carne sua & incipit & desinit uiuere. quia quando corpori
uita non tribuit & ipsa non uiuit. atque ita mirum modo
cum omni carni anima uiuendi sit causa. spiritus tamen irratio
nalis tandem uiuit quoad in carne manere potuerit. &
dum a carne sua separatur extinguit. Ita fit. ut cum ipse uita
carnis sue sit uiuere ipse nequeat quando in uita car
ni subministrare destiterit. & si non sit caro cui ui
tam dare ualeat ipse quodque eam primum non habebit. Ideo nec
eternitas irrationabilibus spiritibus data est. nec aliquid eis
iudicium preparat. in quo et uel beatitudo pro bonis. uel dam
natio pro malis reddat. Ideo autem in eis nulla operum dis
cretio requiritur. quia nulla intelligendi facultate di
uinitus acceperunt. Propterea ergo corpora eorum resurrectione
non sunt. quia nec ipsis animabus eorum. aut equitas aut

iniquitas fuit. pro qua eius eterna uel beatitudo sit tribuenda uel pena. Illa ergo animalia presentis seculi cursum atque ornatum secundum creatoris incomprehensibilem pagunt uoluntatem. que de suis factis nullam rationem redditura sunt. quia rationabilia non sunt. huiusmodi de bobus cura est deo. Homines uero quia rationabiles facti sunt. et de se et de omnibus rebus quas in usum uite presentis acceperunt rationem reddituri sunt deo. et pro suorum actuum qualitate recipient aut penam aut gloriam. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal christi. ut recipiat unusquisque pro propria corporis prout gessit siue bonum siue malum. tunc scilicet cum secundum ipsius nostri creatoris ac redemptoris eloquium omnes qui in monumentis sancti audient uocem eius et procedent. qui bona fecerunt in resurrectione uite. qui uero mala egerunt in resurrectione iudicii. ut scilicet qui mala egerunt eant in combustionem eternam cum dyabolo semper arsurus principem omnium demoniorum. qui uero bona fecerunt eant in uitam eternam regnaturi sine fine cum christo rege omnium seculorum. Illi autem cum christo regnabunt. quos deus gratuita bonitate sua predestinavit ad regnum. Quia enim tales predestinando preparavit ut regno digni essent. preparavit utique secundum propositum uocandos ut obediant. preparavit ut iustificandos. ut accepta gratia recte credant. et bene uiuant. preparavit etiam glorificandos. ut christi coheredes effecti regnum celorum sine fine possideant. Ad quod regnum diuersis temporibus per sacramenta que ad fidem incarnationis sue christi instituit illi perueniunt. quos deus gratis nullo bono uoluntatis uel boni operis merito precedente saluauit. quemadmodum ex illo tempore quo saluator noster dixit. si quis non renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non potest

16.
introyre in regnum dei absque sacramento baptismatis propter eos qui in ecclesia catholica sine baptismate pro christo sanguinem fundunt. nec regnum celorum potest quisquam accipere nec uitam eternam. quia si in heresi quacumque uel scismate quisquam in nomine patris et filii et spiritus sancti baptismi sacramentum accepit. integrum sacramentum accepit. sed salutem que uirtus est sacramenti non habebit si extra ecclesiam catholicam ipsum sacramentum habuerit. Ergo debet ad ecclesiam redire. non ut sacramentum baptismatis iterum accipiat. quod nemo debet in quolibet homine baptizato repetere. sed ut in societate ecclesie uitam eternam accipiat. ad quam obtinendam nunquam fieri potest idoneus qui cum sacramento baptismatis ab ecclesia catholica remanserit alienus. Qui si elemosinas largas faciat. pro eo quod in hac uita non tenuit ecclesie catholice unitatem. non habebit eternam salutem. Vbi enim cuiusque potest predesse baptismus. ibi potest et elemosina predesse. baptismum autem extra ecclesiam quidem potest esse. sed non nisi in ecclesia potest predesse. In ecclesia ergo tam in modo catholica potest unicusque predesse et precepto baptismatis. et opera misericordie. et nominis christi gloriosa confessio. si tamen in ecclesia catholica bene uiuat. Sic enim sine ecclesie catholice societate nec baptismus alicui predesse potest nec opera misericordie nisi forte ut mutus torqueat. non tamen ut imbecillos reputetur. sic intra ecclesiam catholicam pro solum baptismum uita eterna non acquiritur. si post baptismum male uiuat. Nam et illi qui bene uiuunt debent operibus misericordie insistere. scientes se licet leuia nonnulla tamen cotidie contrahere peccata. pro quibus etiam sancti et iusti semper in hac uita deo dicere debent. Dimitte nobis debita nostra. sic et nos dimittimus debitoribus nostris. Que peccata quanto

in reb; licet & adeo concessis frequenter hominib; sur-
repunt. & quanto magis fortiorib; cibis corpus & carna-
lib; cor hominis actib; affectib; q; implicat. tanto frequen-
tior culpa in hac mortalitate erabitur. Propterea humi-
les serui xpi qui cupiunt dno suo sine impedimento
absq; animi noxia occupatione seruire. conuugia om-
nino n̄ appetunt & acarnib; ac uino abstinent in
quantū corporis ualetudo p̄mittit. non quia peccatū
est aut conuigem habere aut uinū carnesue percipere.
ham beat' apostolus dicit. quia omnis creatura bona
est. & nihil retinendū qd' cū gratiarū accione percipi-
t. Sanctificat' em̄ puerbū dei & orationē. Conuigium q; q;
in primis d's hominib; instituit & benedixit. Propt' qd'
apls ait. Honorabile conuigium in omnib; & thorū in-
maculat. Igit' serui di meo quia acarnib; & uino ab-
stinent. n̄ tāquā res immundas refugunt. sed mun-
dioris uite instituta sectant'. & meo qd' conuigia non
habent. non nuptiarū bonū crimen esse existimant.
se' d' continentia uigem bonis nuptus meliorem esse n̄
dubitant. isto quā maxime tempore quando dicit'
de continentia. Qui potest capere. capiat. De nuptus
uero dicit. Qui se non continet. nubat. In una eni ratio-
ne uirtus exerit'. in altera infirmitas remedio subleuat'.
Unde quia egritudine semp est consulendū. p̄p̄tea
si cui primo contingerit priuari conuigio. si uoluerit
secundas uel etiā tertiās inire nuptias nullū de illis
peccatū habebit. si castitate seruauerit. id est si unus
et una legitime dumtaxat coniuuncti fidem seruant.
ut nec ille mulieri preter uxore. nec illa uiro p̄ter ma-
ritū ulleten' misceat'. In talib; & si fuerit aliquis coniu-
galis excessus. qui tamen legitimum non uiolat thori.
habebit nonnullū. sed ueniale peccatū. Sed hec illorū
qui nūquā uouerunt continentia deo. ceterū quisq;

17.
se ipsum castrauerit. p̄pter regnum celoz. & in cor-
de suo continentia deo uouerit. non solū si morose
ro fornicationis crimine maculet. uerū etiā si aut
uir uxore acceperit. aut mulier nubere uoluerit.
sedm apli sententiā dampnationē habebit. quia pri-
mam fidē irritā fecit. Sicut q' sedm apli sententiā
dignū est ut uxori uir debitū reddat. similiter & uxor
uiri. quia si quis acceperit uxore non peccat. & si
nupsit uirgo n̄ peccat. ita sedm eiusdē apli dictū.
qui statuit in corde suo firmus non habens necessita-
tem. potestatem autē habens sue uoluntatis. & uoue-
rit continentia deo. debet eā usq; in finē tota men-
tis sollicitudine custodire. ne dampnationē habeat. si
primā fidem fecerit irritā. Similiter & conuigati uiri
et conuigati mulieres si ex consensu suo perennem
uouerunt continentia. nouerunt se uoti sui obnox-
ios detineri. nec iā sibi debere commixtionē carnis
quā prius licitā habuerunt. sed deo se debere conti-
nentia quā uouerunt. Tunc enī unusquisq; regnū
celoz qd' scis p̄mittit possidebit. si obliuiscens que
retro sunt & in anteriora extendens se ipsū sedm
qd' in psalmis dicit'. uouete & reddite dno deo uestro
qd' scis esse licitū & ad p̄fectū melioris uite p̄tine-
re cognoscit. & libenter uoueat & celeriter reddat.
et in hoc qd' uoti reddat. meliorem semp conatu p̄fi-
ciat. Omni enī uouenti deo et reddenti qd' uouit. ipse
quoq; d's reddet celestis regni premia que p̄misit.
Firmissime itaq; tene & nullaten' dubites patrem &
filium & sp̄m sc̄m unū esse naturalit' deū. in cuius
nomine baptizati sum'. Cum enī aliud nomen sit
pater. aliud filius. aliud sp̄s sc̄s. hoc est utriq; unū
naturę nomen horū triū qd' dicit' d's. qui dicit'
in deuteronomio. uidete quō ego sum d's. & non est

alius preter me & de quo dicitur. audi israhel. dñs dñs
unus. dñs unus est. & dñm dñm tuum adorabis. & illi soli
Firmissime tene & nullatenus serues.
dubites patrē & filiū & sp̄m sc̄m. id est sc̄am trinitatē
esse solū naturalit̄ uerū deū. quia dū tres deos nob̄
colere n̄ liceat nisi unū solū uerū deū. tam sic pat̄
uerus dñs dicit̄ testante ap̄lo qui ait. conuersi estis
ad deū a simulacris seruire deo uiuo & uero. & ex
spectare filiū dī de celis quē suscitauit amonius ihm̄.
ita q̄q. filiū uerū deū iohannes commendat ap̄ls di-
cens. Scim̄ quia filius uenit. & dedit nobis intellectū.
ut cognoscam̄ uerū dñm. & sim̄ in ei filio uero ih̄u xp̄o.
hic est uerus dñs & uita eterna. Qui unq. quō uer̄ deus
est. etiā ueritas est. sic ipse nos docet dicens. Ego sū uita
& ueritas. & uita. De sp̄u sc̄o q̄q. ait. quia sp̄s est ueritas.
Et unq. n̄ potest naturalit̄ uerus dñs non esse. q̄a ueritas
est. Quē etiā paulus ap̄ls consuet̄ dicens. Membra uestra
templū sunt sp̄s sc̄i qui in uob̄ est. quē habetis a deo. & n̄ estis
uiri. Cn̄pti enī estis precio magno. glorificate & porta-
te deū in corpore uestro.

Firmissime tene & nullatenus dubites. patrē & filiū & sp̄m
sc̄m. id est sanctā trinitatē unū uerū dñm sine initio
sempiternū esse. Propt̄ qd̄ scriptū est. In principio
erat uerbu. & uerbu erat apud dñm. & dñs erat uerbu.
Hoc erat in principio apud dñm. Et denuo sempiternu-
tas intimat̄ ubi dicit̄ in psalmo. dñs autē rex nr̄ ante
secula. & alio loco. sempiterna q̄q. ei uirt̄ & diuinitas.

Firmissime tene & nullatenus dubites. sanctā trinitatē so-
lū uerū deū sic eternū. ita solū naturalit̄ incomutabi-
le esse. Hoc enī significat̄ eū dicit̄ seruo suo moysi. Ego
sū qui sum. huic & psalm̄ dicit̄. In principio dñe ter-
ram fundasti & opa manuum tuarū sūt celi. Ipsi p̄bunt.
tu autē p̄manes. & om̄s sic uestimentū ueterescent̄. Et
sic oportet uī mutabis eos & mutabunt̄. tu autē idē ipse es.

18.
Firmissime tene & nullatenus dubites sanctam trinitatem
solū esse uerū dñm rerū omnium uisibilium atq; inuisibilium
creatorē. de quo in psalmis dicit̄. beat̄ cuius dñs iacob ad-
uitor ei. spes ei in dño deo ipsius qui fecit celū & terram.
mare & omnia que in eis sūt. de quo etiā ap̄ls dicit̄. quia
ex ipso & p̄ ipsum & in ipso sūt om̄a. ipsi gl̄a in sc̄la sc̄lō.

Firmissime tene & nullatenus dubites patrē & filiū & sp̄s sc̄i
unā quidē esse naturā tres uero esse p̄sonas. patrē q; solū
esse qui dixit̄. hic est filius meus dilect̄ in quo mihi bene
complacuit. & filiū solū esse sup̄ quē illa uox solus patr̄s
sonuit. quando in iordane sc̄dm carnē baptizatus est unige-
nitus dñs qui carnē solus accepit. & sp̄m sc̄m patr̄s & filiū
solū esse qui in specie columbe sup̄ xp̄m baptizati et
ascendente ab aqua descendit. & qui in quinquagesimo die
post resurrectionē xp̄i fideles in uno loco positos in lin-
guarū ignearū uisione adueniens repleuit. istā uocē
quā solus locutus est p̄ ater dñs & illā carnē qua solus homo
factus est unigenit̄ deus. & illā columbam in cui specie
sp̄s sc̄s sup̄ xp̄m descendit. illasq; linguas igneas in qua-
rū uisione fideles ap̄los uno loco constitutos repleuit.
opa esse totā sc̄e trinitatis. id est unius dei. qui fecit om̄a
in celis & in terra. uisibilia & inuisibilia.

Firmissime tene & nullatenus dubites solū dñm filiū. id est
unā ex trinitate personā solus patr̄s esse filiū. sp̄m q̄q.
sanctū unā ex trinitate personā non solus patr̄s. sed
simul patr̄s & filiū esse sp̄m. Ostendens enī dei filius se
solū esse de patrē genitū ait. sic enī dilexit dñs mundū. ut
filiū suū unigenitū dare. et paulo post. Qui autē n̄ credit
iam iudicatus est. q̄a non credit in nomine unigeniti
filiū dī. Sp̄m autē sanctū & patr̄s & filiū esse sp̄m ap̄ls docet
qui ait. Vos autē non estis in carne sed in sp̄u. si tamen sp̄s
dei habitat in uobis. Et secutus ait. Si quis autē sp̄m
xp̄i non habet. hic non est eius.

Firmissime tene & nullatenus dubites eundem spiritum
semper quia patris & filii unus spiritus est de patre & filio pcedere.
Dicit enim filius. Cum uenerit spiritus ueritatis qui a patre pcedit.
ubi suum spiritum esse docuit quia ipse est ueritas. De filio
quoque pcedere spiritum semper prophetica atque apostolica nobis doctrina
commendat. Isaias enim dicit de filio. Percutiet terram
uirga oris sui & spiritu labiorum suorum interficiet impium. De quo &
apostolus ait. Quae interficiet dominus ihesus spiritu oris sui. Quae etiam ipse unicus
dei filius spiritum oris sui esse significans post resurrectionem
sua in sufflans in discipulos ait. Accipite spiritum semper. De ore
uero ipsius domini ihesu ait iohannes in apocalypsi. quia gladius
utraq; parte acutus pcedebat. Ipse uero spiritus oris eius ipse
est gladius qui de ore eius pcedit.

Firmissime tene & nullatenus dubites trinitatem deum in
mensam esse uirtutem non molem & omnem creaturam
spiritalem atque corporalem uirtute eius & presentia conti
neri. Dicit enim deus pater. Celum & terram ego impleo. Dicit enim
de sapientia dei quae filii eius est. quia attingit a fine usque
ad finem fortis & disponit omnia suauiter. De spiritu quoque scripto
legimus quia spiritus domini repleuit orbem terrarum. Et dauid
propheta dicit. Quo ibo a spiritu tuo. Et quo a facie tua fu
giam. Si ascendero in celum tu illic es & si descendero ad
infernum ades.

Firmissime tene & nullatenus dubites unam ex trinitate
personam id est dei filium qui de natura dei patris solus natus
est & unius eiusdemque nature cum patre est. ipsum in pleni
tudine temporis secundum susceptionem forme seruulit uolunta
rie in uirgine conceptum & de uirgine natum uerbum carne
factum ipsumque esse qui essentialiter natus est de patre et
essentialiter conceptus est de uirgine & natus ipsumque esse
unum & unius nature cum uirgine qui ait de deo patre ante
secula fundauit me & ante omnes colles generauit me.
de quo etiam dixit apostolus quia cum uenerit plenitudo tempo

19.
Firmissime tene & nullatenus dubites lege.
christum dei filium sic de deo patre plenum perfectumque deum ita de
matre uerum perfectumque hominem genitum id est uerbum dei ha
bentem scilicet sine peccato ueram nostram generis carne & anima
rationalem quia ipse deus filius euidenter ostendit dicens de
carne sua. Palpate & uideate quia spiritus carne & ossa non habet
sic me uideatis habere. Animate quoque se habere his uerbis osten
dit dicens. propterea me pater diligit quia ego pono animam meam
et iterum sumo eam. Intellectum quoque anime se habere ostendit
meo quod dicit. Discrete amate quia misericors & humilis corde.
Et de se ipso deus per prophetam dicit. Ecce intelliget puer meus
et exaltabitur & sublimis erit ualde. haec & beatus petrus secundum
seu dauid prophetam in christo carne atque anima confitetur. De
ipso enim beato dauid loquens ait. Propheta quod cum esse et sei
ret quia iure iurando iurasset illi deus de fructu lumbi eius se
dere super sedem eius. prouidentis locutus est de resurrectione
christi quia neque derelicta est anima eius in inferno neque caro
eius uidit corruptionem.

Firmissime tene & nullatenus dubites unum atque ipsum esse deum ue
rum qui cum patre deo spirituque sancto deo secula tempora & in mon
te syna lege moysi dedit ordinata per angelos & ipsum deum
uerbum carne factum qui ueniente plenitudine temporis
missus a patre solus factus est ex muliere qua fecit solus
factus est sub lege quam dedit.

Firmissime tene & nullatenus dubites dei uerbi quod caro factum
est duas naturas inconfusibiliter permanere unam ueram diuinam
quam habet communem cum patre secundum quam dixit ego et
pater unum sumus & qui me uidet uidet et patrem et ego in
patre & pater in me est secundum quam etiam apostolus dicit splendorem
glorie & figuram substantie dei alteram uero humanam secundum
quam ipse deus incarnatus dicit. Pater maior me est.

Firmissime tene & nullatenus dubites deum uerbum carne

factum unam habere diuinitatis sue carnisq; personam. Deus enim uerbum plenam naturam humanam ita sibi ueraciter unire dignatus est. & permanente diuinitate sua ita uerbum caro factum est. ut quauis naturaliter non hoc sit uerbum quod caro est. quia duarum naturarum ueritas manet in christo. secundum unam tamen personam idem uerbum caro ab ipso fieret. materne conceptio in uero. Deus enim uerbum non accepit personam hominis. sed naturam. et in eternam personam diuinitatis accepit temporalem substantiam carnis. Unus est qui christus uerbum caro factum. qui ex patribus secundum carnem & super omnia deus benedictus in secula. Unus est qui christus ihesus cui & pater dicit. ex uero ante luciferum genuit. ubi significat ante omne tempus sine initio eterna nauitas. Unus ihesus. de quo & euangelista dicit. quia uocatum est nomen eius ihesus. quod dictum est ab angelo priusquam in uero con-

Firmissime tene & nullatenus dubites non caperetur. carnem christi sine diuinitate conceptam in uero uirginis priusquam suscipere a uerbo. sed uerbum deum sue carnis acceptione conceptum ipsamque carnem uerbi incarnatione conceptam.

Firmissime tene & nullatenus dubites. ipsum unigenitum deum uerbum carnem factum se pro nobis obtulisse sacrificium & hostiam deo in odore suauitatis. cui cum patre & spiritu sancto a patriarchis. prophetis. & sacerdotibus; tempore ueteris testamenti animalia sacrificabant. et cui nunc id est tempore noui testamenti cum patre & spiritu sancto cui quibus illi est una diuinitas sacrificium panis & uini in fide & karitate sancta catholica ecclesia per uniuersum orbem terre offerre necessitat. In illis enim carnalibus uictimis significatio fuit carnis christi. quam pro peccatis nostris ipse sine peccato fuerat oblaturus. & sanguinis quem erat effusus. rursus in remissione peccatorum nostrorum. in isto autem sacrificio gratiarum actio atque commemoratio est carnis christi quam pro nobis obtulit. & sanguinis quem pro nobis idem deus effudit. De quo beatus paulus dicit in actibus; apostolorum. Attendite uobis & uniuerso gregi. in quo uos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam

20.
acquiuit sanguine suo. In illis ergo sacrificiis quid nobis esse donandum figurate significabat. in hoc autem sacrificio quid nobis iam donatum sit euidenter ostendit. In illis sacrificiis pronuntiabat filius dei pro impiis occidendus. in hoc autem pro impiis annuntiat occisus. testante apostolo. quia christus cum adhuc infirmi essemus secundum tempus pro impiis mortuus est. et quia cum inimici essemus reconciliati sumus deo pro morte filii eius.

Firmissime tene & nullatenus dubites. uerbum carnem factum eandem humanam carnem semper ueram habere qua de uirgine uerbum deus natus est. qua crucifixus & mortuus est. qua resurrexit. & in celum ascendit. & in dextera dei sedet. quae etiam uenturus est iudicare uiuos & mortuos. propter quam ab angelis apostoli audierunt. sic uenit & quemadmodum uidistis eum euntem in celum. & beatus iohannes ait. Ecce uenit cum nubibus. et uidebit eum omnis populus. & qui eum confixerunt. et uidebunt eum omnes tribus terre tales.

Firmissime tene & nullatenus dubites. trinitatem deum. id est patrem & filium & spiritum sanctum esse naturaliter summum atque incommutabile bonum. & ab ipso creatas esse naturas bonas quidem. quia a summo bono facte sunt. sed mutabiles. quia de nihilo facte sunt. nullaque esse naturam malam. quia omnis natura in quantum natura est bona est. sed quia in ea bonum & minus & augeri potest. in tantum mala dicitur in quantum bonum eius minuit. Malum enim nihil est aliud. nisi priuatio boni. Unde constat geminum esse creaturam rationalem malum. unum quo uoluntarie ipsa deficit a summo bono creatore suo. alterum quo inuita punietur ignis eterni supplicio. illud passura iuste. quia hoc admisit iniuste. & que ordinem in se non seruauit diuine institutionis. ordinem diuine non effugiet ultionis.

Firmissime tene & nullatenus dubites. neque angelos neque aliam quamlibet creaturam eiusdem nature esse cui est secundum naturalem diuinitatem suam summa trinitas. quae est unum naturaliter deus pater et filius. & spiritus sanctus. neque enim unius nature esse poterit ille qui fecit. et ea que fecit.

Firmissime tene & nullatenus dubites. omnem creaturam
naturaliter mutabile a deo incommutabili factam. nec eam
tam posse iam qualibet angelorum, sanctorum, in deterius commutari.
quia sic acceperunt eternam beatitudinem qua deo stabili-
ter proficiuntur: ut ea carere non possint. sed hoc ipsum quod
ab ipso statu beatitudinis in quo sunt mutari nullatenus
indeterius possunt non eis naturaliter insitum. sed postquam
creati sunt. gratie diuine largitate collatum. Si enim angeli
naturaliter incommutabiles fierent. numquam de eorum
consortio dyabolus & eius angeli cecidissent.

Firmissime tene & nullatenus dubites. in omni creatura quam
spiritaliter atque corporaliter summa trinitas fecit. solo spiritus
angelicos & humanos intelligendi facultate diuinitus
acceperunt. ceteros uero spiritus brutorum animalium rationalem
intelligentiam non acceperunt. propter quod dicitur hominibus. Nolite
fieri sicut equus & mulus quibus non est intellectus. & ideo
animas hominum & animas pecorum unius nature non esse.
nec animas pecorum in homines. nec animas hominum in
pecora posse transire.

Firmissime tene & nullatenus dubites. primos homines. id est
adam & eam mulierem eius bonos & rectos sine peccato crea-
tos cum libero arbitrio. quo possent humiles & bona uoluntate
seruire atque obedire. quo arbitrio etiam possent si uellent
propria uoluntate peccare. eosque non necessitate. sed propria
uoluntate peccasse. illo quodque sic indeterius mutata humana
natura. ut non solum in ipsis primis hominibus pro peccati mors
obtinere regnum. sed etiam in omnes homines transire peccati
mortisque dominium.

Firmissime tene & nullatenus dubites. omnem hominem qui pro con-
cubitu uiri & mulieris concipitur cum originali peccato nasci
impietati subditum. mortisque subiectum. & ob hoc natura uere
filium nasci. de qua dicit apostolus. Etiam enim & nos natura filii
uere. sicut & ceteri. Aqua uia nullus liberabitur nisi pro fide

21.
mediatoris dei & hominum hominis christi ihesu. qui sine
peccato conceptus. sine peccato natus. sine peccato mortuus.
peccatum pro nobis factus est. id est sacrificium factus est pro
peccatis nostris. In ueteri quippe testamento peccata di-
cebantur sacrificia que pro peccatis offeriebantur. in quibus
omnibus fuit significatio christi. quia ipse est agnus dei
qui tollit peccata mundi.

Firmissime tene & nullatenus dubites. non solum homines
iam ratione utentes. uerum etiam paruulos qui sine in utero
ris matrum uiuere incipiunt & ibi moriuntur. siue cum
de matribus nati sine sacramento sancti baptismatis quod
datur in nomine patris & filii & spiritus sancti de hoc seculo tran-
seunt ignis eterni supplicio puniendos. quia & si pecca-
tum proprie actionis nullum habuerunt. originalis tamen
peccati damnationem carnali conceptione & natiuitate
traxerunt.

Firmissime tene & nullatenus dubites. ideo christum filium dei ad iudicandos uiuos mortuosque. uenturum.
ut homines quos hic dono gratie sue gratis pro fide
iustificat. eiusdemque iustificans in fide & caritate sancte matris
ecclesie usque in finem perseuerantiam donat. in suo aduentu
resuscitabit et glorificabit. & secundum promissionem suam equales sanctis
angelis faciat. & ad eum statum producat in quo perfecte quantum
unicuique donat deus boni sunt. & ab ipsa perfectione deinceps
mutari non possint. ubi diuersa erit sanctorum gloria. sed una erit
omnium uita eterna. dyabolus uero & angelos eius in igne eterni
a christo esse mittendos. ubi nunquam carebunt pena quam eis
preparauit diuina iusticia. cum ipso etiam dyabolo impios & iniquos
homines de quibus scriptura dicit. imitantur etiam eum qui sunt
ex parte illius. pro eo quia eum in malis operibus imitati sunt. & ante
finem presentis uite congruam penitentiam non egerunt. re-

Firmissime tene & nullatenus dubites. omnibus hominibus. et
bonis & malis resurrectionem carnis in aduentu domini futuram.

esse communem: retributionem uero iusticie dei esse bonis
malisq; dissimile. sedm qd' ap'ls dicit. q' omnes resurgem.
sed n' om' immutabimur. Immutabunt aut' iusti. qui
ibunt in uitā eternam. Qd' ap'ls ostendit dicens. Et mor-
tū resurgent incorrupti. & nos immutabimur. Et osten-
densque erit ipsa immutatio. adiecit. Oportet enī cor-
ruptibile hoc induere incorruptionē. & mortale hoc
induere immortalitē. In iustisq; corporib; fiet qd' ipse
ap'ls ait. Seminatur incorruptione. surget incorrup-
tione. Seminatur in ignobilitate. surget in gloria. Semi-
natur in infirmitate. surget in uirtute. Seminatur corp' ani-
male. surget corp' spiritale. Qd' p'p'ea spiritale dixit. non
quia ipsum corpus sp's erit. sed quia uiuificante sp'u immor-
tale atq; incorruptibile p'manebit. Sic aut' tunc dicit spi-
ritale corp' cū non sp's sit. sed maneat corp'. sic nunc ani-
male dicit cū tam inueniat non anima esse. sed corpus.

Firmissime tene & nullaten' dubites. exceptis illis qui pro
nomine xpi suo sanguine baptizant nulli hominem ac-
cepturi uitā eternam. qui non hic amali suis fuerit p'
penitentia fidemq; conuersus. & p' sacramentū fidei &
penitentie. id est p' baptismū liberat'. & maiorib; quidē
necessariū esse & penitentia de malis suis agere. & fidem
catholicā sedm uerū regulā tenere. & sacramentū bap-
tismi accipere. paruulis uero qui nec p'pria uoluntate
credere nec penitentia p' peccato qd' originalit' habunt
agere possunt. sacramentum fidei quod est secundū
baptisma quamdiu rationis etas eorum capax esse
non potest sufficere ad salutem.

Firmissime tene & nullaten' dubites. neminē hic posse homi-
ni penitentia agere nisi quē d's illuminauerit & gratu-
ta miseratione conuerterit. Ap'ls enī dicit. he forte det
illis d's penitentia ad cognoscendā ueritatem. et resipis-
cant a dyaboli laqueis.

22. f
Firmissime tene & nullatenus dubites. posse quidem ho-
minē quē nec ignorantia literarū nec aliqua phibet
imbecillitas ul' aduersitas uerba scē legis & euangelii
sue legere siue ex ore cuiquā p'dicatoris audire. sed
diuinis mandatis obedire neminē posse nisi quē d's
gratia sua preuenierit. ut qd' audit corpore. mente
etiā percipiat. & accepta diuinitus bona uoluntate
atq; uirtute mandata dei facere uelit & possit. heq;
enim qui plantat est aliquid neq; qui rigat. sed qui
incrementū dat deus. qui etiam operatur in nobis et
uelle & perficere pro bona uoluntate.

Firmissime tene & nullaten' dubites. deo incommutabili
non solū p'terita et p'sentia. sed etiā futura omnia
incommutabiliter esse notissima. cui dicit'. Deus
qui occultorū es cognitor. qui scis omnia an te qm fias.

Firmissime tene & nullatenus dubites. q' in itatem
deū incommutabile rerū omnium atq; operū ita suoz
quā humanoz certissimū cognitorem aut e omnia
secula scire quib; esse fidei gratiam lat' g'itu rus.
sine qua nemo potest ex initio mundi usq; in fin' em-
areatu peccati tā originalis quā actualis absolui. Quos
enī d's p'sciuit. & p'destinauit conformes fieri imaginis
filii sui.

Firmissime tene & nullaten' dubites. omnes quos uasa
misericordie gratuita bonitate d's fecit ante consti-
tutionē mundi in adaptionē filioz dei p'destinos
adeo. neq; perire posse aliquē eoz quē deus p'desti-
nauit ad regnū. nec quemquā eoz quos non pre-
destinauit ad uitam ulla posse ratione saluari. Pre-
destinatio enī illa gratuite donauionis est p'paratio. qua
nos ap'ls ait p'destinos in adoptionem filioz dei
per ihm xpm in ipsum.

Firmissime tene & nullaten' dubites. sacramentum

baptismatus non solum intra ecclesiam catholicam sed etiam apud hereticos qui in nomine patris & filii & sps sci baptizant esse posse. sed extra ecclesiam catholicam prodesse non posse. immo sicut intra ecclesiam recte credentibus per sacramentum baptismi confertur salutem. sic extra ecclesiam baptizatus si ad ecclesiam non redierit eodem baptismo cumulari promereri. Tantum enim ualet ecclesiasticae societatis unitas ad salutem. ut baptismi non saluetur. cui non ibi datur ubi oportet ut detur. inesse tamen homini baptismum etiam extra ecclesiam baptizato. sed ad iudicium ab ecclesia inesse separato. & quia manifestum est ubicumque datum fuerit hoc baptismum semel esse dandum. ideo & si ab hereticis in nomine patris et filii et sps sci datum fuerit uenerabiliter agnoscendum. et ob hoc nullatenus iterandum. Saluator enim ait. Qui

F semel lotus est non indiget nisi ut pedes lauet. **F** irmissime tene & nullatenus dubites. omnem extra ecclesiam catholicam baptizatum participare fieri non posse uitae eterne. si ante finem uitae huius catholice non fuerit redditus atque incorporatus ecclesiae. quia si habeam inquit apostolus omnem fidem & nouerim omnia sacramenta. caritatem autem non habeam. nihil sum. Nam & in diebus diluuii neminem legimus extra arcam potuisse saluari.

F irmissime tene & nullatenus dubites. non solum omnes paganos. sed et omnes iudeos. hereticos atque scismaticos qui extra ecclesiam catholicam presentem finiunt uitam in ignem eternum ituros. qui paratus est dyabolo & angelis eius.

F irmissime tene & nullatenus dubites. quemlibet hereticum siue scismaticum in nomine patris & filii & sps sci baptizatum si ecclesiae catholice non fuerit aggregatus. quantas cumque elemosinas fecerit. & si pro christi nomine etiam sanguinem fuderit. nullatenus posse saluari. Omni enim homini qui ecclesiae catholice non tenet unitatem. neque baptismus

neque elemosina quamlibet copiosa. neque mors pro nomine christi suscepta proficere poterit ad salutem. quando in eo

F irmissime tene & nullatenus dubites. non omnes homines qui intra ecclesiam catholicam baptizant accepturos esse uitam eternam. sed eos qui percepto baptismo recte uiuunt. id est qui se abstinerunt a uicibus & concupiscentiis carnis. Regnum enim caelorum sicut infideles heretici atque scismatici non habebunt. sic catholici circumuosi possidere non poterunt.

F irmissime tene & nullatenus dubites. etiam iustos atque sanctos homines exceptis his qui baptizati paruuli sunt sine peccato hic neminem uiuere posse. semperque omni homini esse necessarium & peccata sua usque in finem uitae praesentis elemosinis diluere & remissionem a deo humiliter ac ueraciter postulare.

F irmissime tene & nullatenus dubites. omnem creaturam dei bonam esse. & nihil reiciendum quod cum grauarum actione percipit. et dei seruos qui carnibus aut uino abstinent non tanquam immunda quae a deo facta sunt respicere. sed a fortiore cibo & potu pro sola castigatione corporis abstinere. nuptias quoque diuinitus institutas & benedictas. et melius quidem si quisque sine coniugio sit. ut liberius atque plenius cogitet quae sint dei. quomodo placeat deo. tamen illis qui continentiam non uouerunt nullum esse peccatum si uel mulier nubat. uel uir uxorem ducat. nec solas primas nuptias a deo institutas. sed etiam secundas & tertias pro eorum qui se continere non possunt infirmitate concessas. eis uero qui siue coniugati siue a coniugio liberi continentiam deo uouerunt admodum esse damnabile. si uel illi conjugale opus uoluerint appetere quo se non accessuros uel illi repetere a quo se recessuros. illi libera. illi communi professi sunt uoluntate.

F irmissime tene & nullatenus dubites. arcam dei esse catholicam ecclesiam. & intra eam usque in finem seculi frumento

mixtas paleas contineri hoc est bonos malos sacramenta
communione misceri & in omni professione siue clericorum
siue monachorum siue laicorum esse bonos simul & malos
nec per malos bonos deserendos sed per bonos malos inquan-
tum erigit fidei & karitatis iuuo tolerandos id est si
uel in ecclesia nullius perfidie semina spargunt uel
fratres ad aliquod malum opus mortifera imitatione
non ducunt nec posse aliquem intra ecclesiam recte cre-
dentem beneque uiuentem alieno unquam maculari pecca-
to si cuiquam peccanti nec consensionem prebeat nec
favorem utiliterque malos a bonis intra ecclesiam tolerari
si hoc cum eis bene uiuendo & bene monendo agatur ut &
iudicantes & audientes que bona sunt mala sua respiciant
atque ita proueniente dono gratie de suis iniquitatibus confun-
dantur & ad bonam uitam per dei misericordiam conuertantur
bonos uero a malis intra ecclesiam dumtaxat catholicam
constitutis nunc debere operum dissimilitudine separari
ut cum quibus diuina communicant sacramenta non habeant
mala opera que sunt criminosa communia in fine uero seculi
bonos a malis etiam corpore separandos cum ueniet christus ha-
bens uentilabrum in manu sua & permundabit aream suam
et congregabit triticum in horreum paleas autem comburet
igni inextinguibili quando per iudicium iustum segregabit
iustos ab iniustis bonos a malis rectos a peruersis bonos
constituet ad dexteris malos a sinistris & ex eis ore iusti
eternumque iudicium sempiternum atque incommutabilem plene
sententia unquam omnes ibunt in combustionem eternam
iusti autem in uitam eternam iniusti semper arsurus cum
dyabolo iusti autem regnaturi sine fine cum christo
ecce interim quadraginta capitula ad regulam uere fidei
firmissime pertinentia fideliter crede fortiter tene ueraciter
pauenterque defende & si que contraria his dogmatibus
cognoueris tanquam pestem fuge & tanquam hereticum abice.

24.
Ita enim ista que posuimus fidei catholice congruunt ut
si quis non solum omnibus sed etiam singulis uoluerit contrarie
in eo quod singulis horum contumaciter repugnat & his con-
traria docere non dubitat hereticus & fidei christiane in-
imicus atque ex hoc omnibus catholicis anathematizandus ap-
pareat. Quamuis ergo & angustia temporis & festinatio
potius compulerit nos aliqua que per diuersas here-
sibus agnoscendis atque uitandis fuerunt inserenda pre-
terire silentio tamen si omnia que in hoc opusculo con-
tinentur recensere & notissima prorsus habere non negligas
ex his poteris cauta discretione etiam de ceteris spiritualiter
iudicare. Aplos enim dicit quia spiritualis iudicat omnia
Quo donec unusquisque nostrum proueniat in eo quod certum re-
cepit fideliter perseueret et si quid aliter sapit hoc quoque illi
deus reuelabit. Vere firmum est fidei fundamentum prin-
cipaliter credere patrem & filium & spiritum sanctum unum esse naturam
liter deum ita ut de natura patris uere nati unigenitum
filium et simul de patre & filio uere atque naturaliter pre-
cedente credamus spiritum sanctum ipsamque sanctam trinitatem
esse unum solum uerum eternum atque incommutabilem deum.
Credere etiam congruit ad salutem unam extrinitate
personam id est unigenitum deum per nos salutem solum homi-
nem factum eundemque unum esse deum uerum & hominem uerum
secundum diuinitatem unam naturam habentem cum patre & spiritu
sancto secundum humanitatem uero animam christi rationalem
eiusdem nature esse cuius sunt anime omnium hominum et
carne christi illi nature esse cuius est uniuersorum qui de pri-
mo homine originem ducunt ergo nec animam christi nec
carne unius cum diuinitate eiusdemque esse nature quia
secundum humanitatem uere ipse creatus est sed sicut diuinitati
eius cum patre & spiritu sancto est diuina natura communis
sic anime eius & corpori naturalis est communio cum
animabus & corporibus nostris qui diuinitate sua carne

atq; animam credentium in se. & a peccati domino & ab
eterne mortis supplicio gratis eripuit. auferendo pecca-
tum. hac eni credulitate munitus non obliuisceris di-
uinā misericordiā die noctuq; supplicare. obsecrans
spem omnium credentium in se qui est xpc dñs. ut huius
fidei ueritatem firmiter teneas inuolatamq; custo-
dias. quia sps scs fidelib; se deprecantib; copiosū sub-
ministrat adiutorū. sicut ppheta dicit. Prope est
omnib; inuocantib; eū in ueritate. uoluntate timentū
se faciet. & preces eorū exaudiat. et saluos eos faciet. custo-
dit dñs omnes diligentes se. & omnes peccatores disper-
det. Et uerū ipsi deo dicit. Ecce omnes qui se elongant
a te pibunt. pdidisti omnes qui fornicant. abste. De se
autem ait. Mibi autē adherere deo bonum est. pone-
re in dño deo spem meā. Adhere q; deo fili karissime. &
in ipso spem tuā toto corde. fide & karitate constitue.
in milicia seculi exhibe regi terreno fidele seruiciū. q̄a
hoc diligit dñs. hoc mandat apls. In causa uero fidei qua
xpc nos redemit in sanguine suo omnis de corde nro
timor abseedat. In animas nostras debem; eius san-
guine redempti sumus. illū debem; pre omnib; diligere.
quē nouim; nostrarū animarū clementissimū redemp-
torem. illius debem; timere pre omnib; eternam & uerā
potestatem. quē uenturū speram; equissimū iudicē. illius
debem; pmissa toto affectu cordis appetere. qui potest
anime & corpori donare uitam eternā. illius debemus
timere iracundiam. qui potest & animam & corpus
mittere in gehennam. in cuius iudicio sine acceptione
personarum. sine ambitu potestati equalit̄ iudicabunt;
domini & serui. reges & milites. diuites & pauperes. hu-
miles & sublimes. ubi seruus quisquis hic fidem in ue-
ritate tenuerit regno potietur eterno. dñs autē infi-
delis sempiterno exuret incendio. ubi seruoq; dominoq;

25.
K
fidelium nec uita terminabitur. nec letitia finietur.
infidelium uero siue seruoq; siue dominoq; sedm ser-
monis pphetici ueritatem ignis eorū non exingue-
tur. & uermis eorū non morietur. Ibunt eni iniqui
in ignem eternū. qui pparat est dyabolo & ange-
lis eius. Attendamus autem. quos illic saluator
ituros esse pdixerit. hēmpē illos. quib; diciturus est.
Esuriui. & non dedisti mihi manducare. sitiui. &
non dedisti mihi bibere. nudus fui. & non uestisti
me. hospes. & non suscepisti me. infirmus & in car-
cere. & non uenisti ad me. Quod si in igne eterni
digne mittet; qui xpo in suis minimis esurienti
panem non dederit. quid passurus est qui ipsum
panem qui de celo descendit sibi p infidelitatis
uiciū admittit. Et si flammis perennib; exuret. qui
xpo in suis minimis sitienti calicē aque frigide n̄
tribuit. quid ille patiet; qui renat; ex aqua & spu sc̄o
sc̄m bap̄isma in se iterare permittit qd ad salutē
semel & sacramenti sc̄e regenerationis accepit. Et
si illū credim; perennib; esse subdendū tormentis qui
xpm in suis minimis peregrinū hospitiū negligit
karitate suscipere. quid passurū se putauerit qui
dñm xpm de domo sui cordis excludens & dyaboli
in se ceca prorsus infidelitate uel resuscipiens de sca
ecclesia que est columna & firmamenti ueritatis
heretica circumuent; falsitate discesserit. Et si ille
qui infirmos atq; in carcere positos famulos xpi non
uistat igni deputatur sempiterno. quid illis regi-
buendum dicim; qui dei famulos in quib; solam per-
secunt; fidei ueritatem aut squalore carcerū aut exi-
liorū de portatione uolenter affligunt. Sed in his
omnib; licet infideles se uant. dñs tamen suis auxiliū
subministrat. & dum inimici fidei aut callida

suscipiens

quemquam seductione aut uolenta compulsione
cupiunt deprauare. xpc qui est uirtus & sapientia
dei. sapientiam ut mortifere suasionis promissa
despiciant. & uirtutem tribuit ut terrorib; huma-
nis robore diuini timoris obstant. Tantum est ut
uoluntas non auertatur a deo. ut fidei premio potia-
tur. Ipsa est enim. cui aut p infidelitate infligitur
eterna pena. aut seruatiōe fidei merces erit sempit-
terna letitia.

27
26
coro
apud
fidem
seruauit

INCIPIT LIBRVS AVGVSTINI AURELI. DE AGONE CHRISTIANO.

ERO NON AVICTORIE NON P-
mittitur nisi certantib; Induuntur
autē scripturis assidue inuenim; p-
mitti nobis coronā si uicerim; Sed ne longū sit mul-
ta commemorare. aplm paulum manifestissime legim;.
Op pteci. cur sum cōsummam. iā super ē michi corona
iusticie. Debem; ergo agnoscere qui sit ipse aduersari;.
quē si uicerim; coronabim;. Ipse est enī quē dñs noster
prior iacet. ut etiā nos in illo pmanentes uincamus.
Et di quidē uirtus atq; sapientia. & uerbu p quod facta sunt
omnia. qui fili; di uincit est sup omne creaturā semper
incomutabilis manet. & quō sub illo est creatura & iā
quē non peccauit. quāto magis sub illo est omnis cre-
atura peccatrix. Ergo quō sub illo sunt om; angli.
multo magis sub illo sunt om; peccaricatores angli.
quor; diabolus princeps ē. S; quia natura nostram
decepat. dignatus est unigenit; dei filius ipsā natu-
ram nrām suscipere. ut de ipsa diabolus uinceret.
& quē semp ipse sub se habet. etiā sub nob; cum cō-
ficeret. Ipsiū significat dicens. princeps mundi missus
est foras. non quia extra mundū missus est quom;
quidā heretici putant. sed foras ab animis eor; qui
cohererit uer; bodi. non diligunt mundū. cui; ille
princeps ē. quia dominat; eis qui diligunt tempo-
ralia bona quē hoc mundo uisibili continent. non
quia ipse dñs est hui; mundi. sed princeps eu-
piditatu; carū quib; concupiscitur; omne quod
transit. ut ei subiaceant qui negligunt eternū
deū & diligunt instabilia & mutabilia. Radix

est enim omnium malorum cupiditas. quia quidam appetentes errauerunt a fide. & inseruerunt se doloribus multis. Per hanc ergo cupiditatem regnat in homine diabolus & cor eius tenet. Tales sunt omnes qui diligunt istum mundum. Mittere autem diabolus foras. quando ex toto corde renuntiat huic mundo. Sic enim renuntiat diabolo qui princeps est mundi huius. cui renuntiat corruptelis & pompis & angelis eius. Ideoque ipse dominus iam triumphante natura hominis portans. scitote inquit quia ego uici mundum. Multi autem dicunt. Quomodo possum uincere diabolum quem non uidemus. Sed habemus magistrum qui nobis demonstrare dignatus est quomodo inuisibiles hostes uincant. De illo enim dicit apostolus. Fruens se carne principatus & potestates exemplauit. fiduciaque triumphans eos in semetipso. Ibi ergo uincuntur inimice nobis inuisibiles potestates ubi uincunt inuisibiles cupiditates. & ideo quia in nobis ipsis uincimus temporalium rerum cupiditates. necesse est ut per ipsas cupiditates regnet in homine. Quando enim dicitur de diabolo. terram manducabis. dicitur tunc peccatori. cuius diaboli peccator est. terra es & in terra ibis. Datus est ergo in cibum diaboli peccator. Non sicut terra si nolumus manducari a serpente. Sicut enim quod manducauimus in nostrum corpus conuertimus. ut cibus ipse secundum corpus hoc efficiat quod nos sumus. sic malis moribus per nequicia & superbiam & impietatem hoc efficitur quisque quod diabolus. id est similis eius & subicitur ei sicut subiectum est nobis corpus nostrum. & hoc est quod dicitur manducari a serpente. Quisquis itaque timet illum ignem qui diabolo paratus est & angelis eius. det operam triumphare de illo in semetipso. Et os enim qui nos foris oppugnant intus uincimus uincendo concupiscentias per quas nobis dominantur.

in nobis ipsis
uincamus &
illum qui

27
& quos inuenerint sui similes. Secum ad penam trahunt. Sic & apostolus dicit quod in semetipso pugnat aduersus potestates exteriores. Aut enim. Non est nobis eo fluctatio aduersus carnem & sanguinem. sed aduersus potestates & principatus huius mundi tenebrarum harum. aduersus spiritualia nequicie in celestibus. Celi enim dicitur & iste aer. ubi & uenti et nubes & procelle et turbines sunt. sicut & in scriptura dicit multis locis. & introiit de celo dominus. & aues celi & uolatilia celi. cui manifestum sit aues in aere uolare. & nos in consuetudine hunc aerem celum appellamus. Nam cum de sereno uel nubilo querimus. aliquando dicimus qualis est aer. aliquando dicimus quale est celum. hoc edocet ne quis existimet ibi habitare mala demonia. ubi solem & lunam & stellas deus ordinauit. Que mala demonia ideo apostolus appellat spiritualia. quia etiam mali angeli in scripturis spiritus appellantur. Ideo autem rectores tenebrarum harum eos dicit. quos peccatores homines tenebra appellat quibus isti dominantur. Ideo & alio loco dicit. fuistis aliquando tenebre. nunc autem lux in domino. quia ex peccatoribus iustificati erant. Non ergo arbitremur in summo celo habitare diabolum cum angelis suis. unde lapsus esse credimus. Sic enim errauerunt manichei qui dicunt ante mundi constitutionem fuisse gentem tenebrarum que contra deum rebellauit. in quo bello credunt miseri omnipotentem deum non sibi potuisse aliter succurrere. nisi partem suam contra eam mitteret. cuius gentis principes sicut illi dicunt deuorauerunt partem dei & temperatis. ut possit de illis mundus fabricari. Sic dicunt deum peruenisse ad uictoriam cum magnis calamitatibus & cruciatibus & miseris membrorum suorum. que membra dicunt esse comixta tenebrosis uisceribus prin-

gentem

capitulum illoꝝ ut eos temperarent & a furore cōpescerent. & non intelligunt tam sacrilegā eē sectam suā. ut credant ompm̄ dñm non peraturā quā fecerit. sed ipsam naturā suam bellasse cū tenebris. quod nefas est credere. neq; hoc solū. sed etiā illos qui uicti sunt factos eē meliores quia furor eoz compressus est. naturā que uicit factam eē miserimā. Dicitur etiā eam ipsam cōmixtionē pdidisse intellectū & beatitudinē suā. & magnis errorib⁹ & cladibus eē implicatā. quam si aliquando ul̄ totam purgari dicerent. magna tamen impietate contra ompm̄ dñm affirmarent. cui⁹ partem crederent tanto tpe in errorib⁹ & penis eē iactatam sine aliquo peccati crimine. Nunc uero infelices audent adhuc dicere nec totam posse purgari. & ipsā partē que purgari n̄ potuerit p̄ficere ad uinculū. ut inde inuoluatur & illigetur malicie sepulchrū. & sic ibi semp̄ sit ipsa pars dei misera que nichil peccauit. & affigatur in eternum carceri tenebrarū. hoc illi dicunt. ut simplices animas fallant. Sed quis tam simplex est ut ista non sentiat eē sacrilegā quib⁹ affirmant ompm̄ dñm necessitate oppressum eē ut partē suā bonam & innocentē tantis cladib⁹ obruendā & tanta immundicia inquinandā daret. & non totā liberare posset. & quod liberare n̄ poterat eternis uinculis colligaret. Quis ergo ista non exeret. quis non intelligat impia eē & nefanda. S; illi quando capiunt homines non ista prius dicunt. que si dicerent. iriderent aut fugarent ab omnib⁹. sed eligunt de scripturis capitula que simplices homines non intelligunt. & pilla decipiunt animas impertitas querendo undecūq; stimulu. sicut in isto

28.
capitulo faciunt qd̄ ab aplo scriptum est. Rectores harum tenebrarū & spiritalia nequicie in celestib⁹. Querunt enim deceptores illi & interrogant homine scripturas diuinas non intelligente unde sint in celo rectores tenebrarū. ut cui⁹ respondere non potuerit. traducat ab eis percuriositate. q̄a omnis anima indocta curiosa est. Qui autē fidē catholica bene didicit. & bonus morib⁹ & uera pietate munitus est. quāuis eoz heresim nesciat. respondet illis tamen. nec decipi potest q̄ iā nouit qd̄ p̄tineat ad xp̄i anā fidē que catholica dicitur porbem terrarū sparsa. & contra om̄s impios & peccatores cūta. de negligentib⁹ autē suis dño gubernante secura. Quō ergo dicebam ap̄ impium dixisse habere nō colluctationē aduersus rectores tenebrarū & spiritalia nequicie in celestib⁹. & p̄ba uimus etia istum aerem terre paruum celi uocari. oportet credere aduersus diabolu & anglos ei⁹ nos dimicare. qui gaudent p̄urbationib⁹ nr̄s. Nā ap̄s ipse diabolu p̄m̄ alio loco p̄ncipē potestatis aeris hui⁹ appellat. Quāuis ille locus ubi autē spiritalia nequicie in celestib⁹ possit & alit̄ intelligi. ut non ipsos p̄uaricatores anglos in celestib⁹ eē dixerit. sed nos poti⁹ de quib⁹ alio loco dic̄. conuersatio nr̄a in celis e. ut nos in celestib⁹ constituti. idē in spiritalib⁹ p̄ceptis di ambulantē dimicem⁹ aduersus spiritalia nequicie. que nō inde conant̄ abstrahere. Magis ergo illud querendum e quom̄ aduersus eos quos n̄ uidem⁹ pugnare possim⁹ & uincere. ne putent stulti aduersus aerē nos debere certare. Docet itaq; ap̄s dicens. Non sic pugno quasi aerē cadens. sed castigo corp⁹ meū et in seruitute redigo. ne forte alius predicans ipse reprob⁹ inueniatur. Itē dic̄. imitatores mei estote sic & ego xp̄i. Quare intelligendū est etia ipsū ap̄m in semetipso triumphasse de potestatib⁹ hui⁹ mundi.

hic de dno dixerat. cui se imitatore esse pntur.
Imitem ergo nos illu sic hor tat. & castigem corpus
nrm & in seruitute redigam si mundu uolum uincere.
qa pulueritas delectationes suas & pompas & pnciosam
curiositate nob dominari potest hic mundus. ide ea
que in mundo pnciosa delectatione colligant amato
res reru temporalu. & diabolo atq; angelis ei seruire
cogunt. Quib' omnib' si renunciam redigim in serui
tute corpus nrm. Sed nequis hoc ipu querat quom
fiat ut corp nrm seruituti subiciam. facile intelligi &
sic fieri potest. si prius nos ipsos subiciam deo bona uo
luntate & caritate sincera. Na omnis creatura uelit
nolit uni do & dno suo subiecta e. sed hoc comonem ut
tota uoluntate & caritate sincera seruiam dno do nro.
quo iustus liberalit seruit. in iustus aut compedit
seruit. Oms tamen diuine puidencie seruiunt. sed
alii obediunt tamqua filii. & faciunt cu ea qd bonu
e. alii u ligant tamqua serui. & fit de illis qd iustu
est. Ita ds omps dns uniuerse creature qui fecit omia
sic scriptum e ualde bona sic ea ordinauit. ut & de
bonis & de malis benefaciat. Q d eni iuste fit. bene
fit. Iuste aut sunt beati boni. & iuste mali penas
paciunt. Ergo & de bonis & de malis benefacit ds.
quo omia iuste facit. Boni sunt aut qui tota uolun
tate do seruiunt. mali aut necessitate seruiunt.
Nemo eni leges omnipotentis euadit. S; aliud e facere
qd lex iubet. aliud pati qd lex iubet. Quia ppter
boni scdm leges faciunt. mali scdm leges paciunt.
Hec nos moueat qd in hac uita scdm carnem quam
portant iusti multa graua. tolerant. nichil eni
mali paciunt. qui ia possunt dicere qd ille uir
spiritualis. exultat & predicat ap'ls dicens. gloriam
in tribulationib' scientes quo tribulatio pacientia

hoc

aspera

29.
opatur. paciencia pbatone. pbatio spem. spes aut non
confundit. qa caritas di diffusa e in cordib' nris p spm
sanctu qui datus e nob. Si q in hac uita ubi tanta tor
menta sunt possunt boni & iusti uiri cu talia paci
untur. n solu equo animo tolerare. sed etia in dei ca
ritate gloriam. quid cogitandu est de illa uita que
nob pmittitur ubi nulla de corpore molestia senti
emus. quo non ad hoc resur. qd corp iustoz. ad quod
resurgit corp impioz. sicut scriptum e. oms resur
gem. sed non oms immutabim. Et ne quisqua putet
non iustis immutatione ista pmitti sed potu in iustis.
& ea et existimet penale. sequit & die. & mortu re
surgent incorrupti. & nos immutabimur. Qui
cuq; ergo mali sunt sic ordinati sunt. qa unus qsq;
sibi & oms sibi inuice nocent. Hoc eni appetunt
qd pnciose diligat & qd eis auferri facile potest.
& hoc sibi auferunt inuice quando se psecuntur.
& ideo cruciant quib' auferunt temporalia quia
diligunt ea. illi aut qui auferunt gaudent. sed
talit leticia cecitas e & summa miseria. Ipsa eni
magis implicat anima. & ad maiora tormenta
pduet. Na gaudet & piscis quando amu non
uidens esca deuorat. sed cu piscator eu addu
cere cepit. uiscera eius torquent primo. deinde
ab omi leticia sua pipsamesca de qua letatus e
ad consumptione trahit. Sic sunt oms qui de bo
nis temporalib' beatos se putant. amu eni acce
perunt & cu illo sibi uagant. Veniet temp ut
sentiant quanta tormenta cu auuiditate deuo
rauerunt. & ideo bonis nichil nocent. qa hoc
eis auferunt qd non diligunt. Na qd diligunt
& unde beati sunt nemo illis auferre potest.
Cruciat uero corporis malas animas misera

bilitate affligit. bonas autem fortiter purgat. Sic fit
ut & malus homo & malus angelus diuine prudentie
militent. sed nesciunt quid boni de illis operetur deus.
Non itaque pro merito officii sed pro merito militie stipendi-
ant. Sed ut et anime que habent uoluntatem nocendi &
ratione cogitandi sub diuini legibus ordinate sunt ne
aliquid iniustum quisque paciatur. ita omnia & animalia & cor-
poralia in genere suo & in ordine suo diuine prudentie
legibus subdita administrantur. Ideo dominus dicit. Nonne duo
passeres alle ueneunt & unus eorum non cadet in terra sine
uoluntate patris uestri. hoc enim dicit uolens ostendere
quicquid uilissimum homines putant omnipotentia domini gu-
bernari. Sic enim & uolantia celi ab eo pasci & lilia agri
ab eo uestiri ueritas loquitur. que capillos etiam uestris nume-
ratos dicit. Sed quomodo mundas animas rationales pro se ipse
deus curat siue in optimis & magnis angelis. siue in homi-
nibus tota sibi uoluntate seruientibus. cetera uero pro ipsos gu-
bernat. uerissime dici potuit illud ab apostolo. Non enim de-
buit cura esse deo. In scripturis enim seorsum deus homines docet
quomodo cum hominibus agant & ipsi deo seruiant. quomodo autem
agant cum pecoribus ipsi sciunt. idem quomodo salute pecorum
suarum gubernent. usu & pericia & ratione naturali. que
quidem omnia de magnis sui creatoris operibus acceperunt.
Qui ergo potest intelligere quomodo uniuersa creature
conditor deus gubernet ea deus panimas sanctas que ministeria
eius sunt in celis & in terris. quia & ipse sancte anime ab
ipso facte sunt. & in eis creature primatum tenent. quod
qui potest intelligere intelligat. & in se in gaudium domini
sui. Si autem hoc non possumus. quoad ueni sumus in corpore
peregrinamur ad deum. gustemus saltem quia suauis est dominus.
qui dedit nobis pignus spiritum in quo sentiamus dulcedi-
nem eius. & desideremus ipsum uitae fontem ubi sobria
ebrietate inundemur et irrigemur. sicut ligni quod

30.
plantatum est secus decursus aquarum quod fructu suum dat
in tempore suo. & folia eius non decidunt. Dicit enim spiritus
sanctus. Filii hominum in tegmine alarum uestrarum spabunt.
inebriabuntur ab ubertate domus tue & torrente uolu-
ptatis tue potabis eos. quod apud te est fons uite. Talis
ebrietas non euetur in mente. sed tam sapit sursum & ob-
litionem prestat omnium terrenorum. Sed possumus toto af-
fectu iam dicere. Quomodo desiderat ceruus ad
fontes aquarum. ita desiderat anima mea ad te deus.
Quod si forte adhuc propter egritudines anime quas de
seculo amore concepimus. nec gustare sumus idonei quam
dulcis est dominus. uel credamus diuine auctoritati qua uo-
luit esse inscripturis seorsum de filio suo factus est ei ex
semine deo secundum carnem sicut apostolus loquitur. Omnia enim pro
ipsum facta sunt sicut in euangelio scriptum est. & sine ip-
so factum est nichil. qui nostre imbecillitatis miseratus est.
qua imbecillitate non ei operetur sed nostra uoluntate me-
ruimus. Nam deus hominem inextinguibilem fecit. & illi
liberum uoluntatis arbitrium dedit. Non enim ceterum optimum.
si dei preceptis necessitate non uoluntate seruiet. fa-
cile est omnino quantum existimo quod intelligere noluit
qui fide catholica deserunt fide. & christiani uocari uo-
lunt. Nam si nobiscum fatemur naturam nostram non sa-
uari nisi recte faciendo. fatentur eam non infirmari
nisi peccando. & ideo non est credendum animam nostram
hoc esse quod deus est. quia si hoc ceterum. nec sua uolun-
tate nec aliqua necessitate inde teruis mutaretur.
quo omnimodo incommutabilis intelligitur deus. sed ab
eis qui non in contentione & emulatione & uane
glorie cupiditate amant loqui quod nesciunt. sed hu-
militate christiana de domino sentiunt in bonitate &
in simplicitate cordis querunt illum. hanc ergo
imbecillitatem nostram suscipere dignatus est filius

di & uerbu carofactum ē & habitauit in nobis. non
quia eternitas illa mutata ē. sed ^{quia} mutabile creaturam
mutabilib; hominū oculis ostendit. quā incommutabili
maiestate suscepit. Sunt autē stulti qui dicunt. Quare
non poterat alit sapientia dī homines liberare nisi
suscepit hominē & nasceret de femina. & a peccato-
rib; illa omnia pateret. Quib; dicim. Poterat omnino.
sed si aliter fecisset. similiter uite stulticie displiceret.
Si enī non appareret oculis peccatorū. lumen ē eter-
num utiq; qd per interiores oculos uidet. inquina-
tis menib; uideri non posset. Nunc autē quoniam
uisibilit̄ eos comonere dignat̄ est ut ad inuisibi-
lia prepararet. displicet auaris qā non aurum
corpus habuit. displicet impudicis. qā de femina
natus ē. Multum enī oderunt impudici qd conci-
piunt & pariunt femine. Displicet supbis qd con-
tumelias patientissime protulit. Displicet delicatis
qā cruciatus est. displicet timidis qā mortuus est.
& ut non uideant uicia sua defendere. non in homi-
ne dicunt hoc displicere. sed in filio dei. Non enim
intelligunt qd sit eternitas dī que hominē assumpsit.
& qd sit ipsa humana creatura. que mutationib;
suis in pristina firmitate reuocabitur. ut disce-
remus ipso docente dño infirmitates quas peccando
collegimus recte faciendo posse sanari. Ostendebat
enī nobis ad quā fragilitate sua culpa homo pue-
nerit. & ex qua fragilitate diuino auxilio liberet.
Itaq; filius dei hominē assumpsit. & in illo huma-
na pessus est. Hec medicina hominū tanta ē.
quanta non potest cogitari. Nā que supbia sa-
nari potest. si humilitate filii dī non sanatur.
Que auaricia sanari potest. si paupertate filii dī
non sanatur. Que iracundia sanari potest. si

31.
pacientia filii dī non sanatur. Que impietas sanari potest.
sicaritate filii dī non sanatur. Postremo que timi-
ditas sanari potest. si resurrectione corporis non sa-
natur. Frigat spem suā genus humanū & recogno-
scat naturā suā. uideat quem locū habeat in operib;
dei. Nolite uos ipsos contempnere uiri. filius dei
uirum suscepit. Nolite uos ipsas contempnere femine.
filius dī natus est ex femina. Nolite tam amare carna-
lia. qā in filio dī nec masculus nec femina sum. Nolite
amare temporalia. qā si bene amarent. amaret ea
homo que suscepit filius dī. Nolite timere contume-
lias & eruces & mortē. qā si nocerent homini. non ea
pateretur homo que suscepit filius dī. Hec omnis hor-
tatio que iā ubiq; predicat ubiq; ueneratur. que
omne obedientem sanat animā. non est in reb; huma-
nis. si non eēt facta illa omnia que stultissimis displicent.
Que dignat̄ imitari uiciosa iactantia ut ad
uirum percipiendā possit adduci. si erubescit imi-
tari eū de quo dictū est. ante quā nasceret qd filius
altissimi uocabit̄. & poms gentes qd negare nemo
potest filius altissimi uocatur. Si multū de nobis
sentim̄ dignemur imitari eū qui filius altissimi
uocat. si parū de nobis sentim̄. audeam̄ imitari pi-
scatores & publicanos qui eū imitati sunt. O me-
dicinā omnib; consulente. omnia tumencia cōpri-
mentē. omnia tabescentia reficientē. omnia supflua
refecantē. omnia necessaria custodientē. omnia
pāta reparantē. omnia deprauata corrigentem.
Quis iā se extollet contra filium dei. Quis de se de-
speret. p quo tā humilis uoluit eē filius dei.
Quis beatam uitā esse arbitretur in his que con-
tempnenda eēt docuit filius dī. Quib; aduersi-
tatis; e dicit. qui naturā hominis tantis pse-

cautionibus tunc credit in filio dei. Quis sibi esse
clausum regnum celorum putet. qui cognoscit publicanos
& meretrices imitatores esse filium dei. Quia pueritate
non carere. qui facta & dicta inuenitur & diligit &
sectatur illius hominis in quo se ad exemplum nobis
uite praebeuit filius dei. Itaque iam masculi & femine
& omnes aetatis. & omnes seculi huius dignitas ad spem uitae
terrenae commota est. Alii neglectis temporalibus bonis
conuolant ad diuina. alii cedunt corporum uirtutibus qui hoc
faciunt. & laudant quod imitari non audent. Pauca
autem adhuc murmurant & inani uoce torquentur.
aut quis sua querunt in ecclesia. quam uideantur
catholici. aut ex ipso christi nomine gloriam querentes
heretici. aut peccatum impietatis suae defendere
cupientes iudei. aut curiositate uane laetiae perire
timentes pagani. Sed ecclesia catholica per totum orbem
longe lateque diffusa. impetus corporum prioribus tempo-
ribus frangens magis magisque roborata est non resis-
tendo sed preferendo. nunc uero insidiosas corporum que-
stiones fide irritat. diligencia discutit. intelligen-
cia dissoluit. criminatores palcari suarum non curat.
quia tempus messis & tempus araturum & tempus horreorum
caute diligenterque distinguit. criminatores autem fru-
menta aut errantes corrigit. aut inuidentes inter-
spinas & zizania computat. Subiciam ergo animam deo
si uolumus seruiri subicere corpus nostrum. & de diabolo
triumphare. Fides est ergo prima que subiugat ani-
mam deo. deinde precepta uiuendi. quibus custodiae
spes nostra firmat. & nutritur caritas. & lucere incipit
quod antea tantummodo esedebat. Cum enim cognitio
& actio beatorum hominum faciunt. sicut in cognitione
cauendum est error. sicut in actione cauenda est nequicia.
Errat autem quisquis putat ueritatem ueritatem se

no

32.
posse cognoscere cum adhuc nequit uiuat. Nequicia est
autem mundum istum diligere. & ea que nascuntur & transe-
unt per magnam habere. & ea concupiscere. & per his laborare.
ut acquirant. & letari cum habundauerint. & timere
ne peccent. & contristari cum pereunt. Talis uita non po-
test illa sincera & incommutabile uideri ueritatem.
& inherere illi & in eternum non mori. Itaque priusquam
mens nostra purgetur debemus credere quod intelligere non
dum ualemus. quo uerissime dictum est per prophetam. nisi
credideritis non intelligetis. Fides in ecclesia breuissime
traditur in qua commendantur eterna que intelligi ac car-
nibus nondum possunt. & temporalia praeterita & futura
que per salutem hominum gessit & gestura est eternitas
diuinae prouidentiae. Credam ergo in patrem & filium & spiritum
sanctum. Haec eterna sunt & incommutabilia. idem unus deus
unius substantiae trinitas eterna. deus ex quo omnia per
que omnia in quo omnia. Nec eos audiam qui dicunt
patrem tantummodo esse nec habere filium nec esse cum eo spiritum sanctum. Sabellianam patris filii
sed ipsum patrem appellari aliquando filium. aliquando spiritum
sanctum. Nesciunt enim principium ex quo sunt omnia. & ima-
ginem eius per que formantur omnia. & sortitatem eius in quo or-
dinantur omnia. Nec eos audiam qui indignantur & sto-
machantur. quia non tres deos colendos dicunt. Nesciunt
enim quid sit una eademque substantia. & phantasmata
suis illudunt. quia solent uidere corporalia uel tria
animalia uel quaecumque corpora tria locis suis esse separata.
Si sic putant intelligendam substantiam dei multum
errant quod superbi sunt. & non possunt discere. quia nolunt
credere. Nec eos audiam qui patrem solum uerum deum & Arriani
sempernum esse dicunt. filium autem non de ipso genitum
sed ab ipso factum de nichilo. & fuisse tempus quando non
erat. sed tamen primum locum tenere in omni creatura. &
spiritum sanctum minoris maiestatis esse quam filium. & ipsum factum

ctum esse post filium. & horum quae diuersas esse substan-
cias tamquam aurum & argentum & camentum. Nesciunt
enim quid loquantur. & de his rebus quas poculos carnosos
uideere consueverunt uanas imagines addisputatione
suas transferunt. quia re uera magnum est mente con-
spicere generationem que non sit ex aliquo tempore.
sed eterna est. & ipsam caritatem & scitatem qua genera-
tor & generatus ineffabiliter sibi copulantur. Magnum
& difficile est haec mente conspicere. etiam si pacata & tran-
quilla sit. Non potest ergo fieri ut illi haec uideant qui
terrenas generationes nimis intuent. & ad istas tene-
bras addunt adhuc fumum quem sibi contencionibus &
certaminibus cotidianis excitare non cessant. habentes
animas carnis affectibus distulentes tamquam ligna
humore saginata in quibus ignis fumum solum mouet. &
habere flammam lucidam non potest. Et hoc quidem de
omnibus haereticis dici potest rectissime. Credentes quod
incommutabilem trinitatem credam etiam dispensati-
onem temporalem pro salute generis humani. nec eos
audiam qui filium dei ipsum christum nichil esse dicunt aliud
quam hominem. sed ita uisum ut dignus sit filius dei
appellari. Et hoc enim catholica disciplina misit
foras. quia uane gloriae cupiditate decepti contentiose
disputare uoluerunt ante quam intelligerent quod
sit dei uirtus & dei sapientia & in principio uer-
bum pro quod facta sunt omnia. & quomodo uerbum caro
factum est & habitauit in nobis. Nec eos audiamus
qui non uerum hominem suscepisse dicunt filium dei. neque
natum esse de femina. sed falsam carnem & imaginem
simulatam corporis humani ostendisse uidentibus.
Nesciunt enim quomodo substantia dei ammissis
uniuersam creaturam inquinari omnino non possit.
& tamen predicant istum uisibilem solem radios suos pro

Manichei.

23.
omnes feces & sordes corporum spargere. & eos mundos
& sinceros ubique seruari. Si ergo uisibilia uisibilibus
immundis contingi possunt & non inquinari. quan-
to magis inuisibilis & incommutabilis ueritas propter
animam & partem corporis suscipiens toto homine assump-
to ab omnibus infirmitatibus nulla sua contaminatione
libauit. Itaque magnas patiuntur angustias. & cum
timent quod fieri non potest ne humana carne ueritas
inquinetur. ueritate dicunt esse mentitam. & cum ille
preceptum dicens. sit in ore uero est est. non non. & apostolus
clamet. non erat in illo est & non. sed est in illo erat. isti
totum corpus eius falsam carnem fuisse contendunt. ut non sibi
uideantur imitari christum. si non suis auditoribus mentiantur.
Nec eos audiamus qui trinitatem quidem in una eterna
substantia confitentur. sed hominem ipsum qui tempora-
li dispensatione susceptus est audent dicere non habuisse
hominis mentem. sed solum animam & corpus. hoc est dicere.
non fuit homo. sed membra corporis habebat humana.
Anima enim & corpus habent & bestiae. sed rationem non
habent que mens est propria. Sed si exerrandi sunt illi
qui cum negant humanum corpus habuisse quod est infir-
mum in homine. miror quod isti non erubescunt. qui
hoc cum negant habuisse quod est optimum in homine.
Multum enim est lugenda mens humana si uinetur
a corpore suo. si quidem in illo homine non reforma-
ta est. in quo ipsum corpus humanum iam dignitatem forme
caelestis accepit. Sed absit ut hoc credam. quod confin-
xit temeraria cecitas & superba loquacitas. Nec eos
audiam qui sic dicunt ab illa eterna sapientia
susceptum esse hominem quod de uirgine natus est. quomodo
& alii homines ab ea sapientes fiunt qui profecte
sapientes sunt. Nesciunt enim proprium illius homi-
nis sacramentum & putant hoc solum plus cum habu-

mundi

isse inter ceteros beatissimos qd de uirgine natus est . qd
ipsum si bene considerent . fortassis credent ideo illu hoc p̄ter
ceteros meruisse . qd aliquid p̄riu p̄ter ceteros habet
etiā ipsa susceptio . Aliud ē enī sapienē tantū fieri p̄sapi
entia di . & aliud ē ipsam p̄sonam sustinere sapienē dei .
Quāuis enī eade natura sit corporis cele . multū distare
inter caput & membra cetera quis non intelligat . Si enim
cele caput ē homo ille cui susceptio uerbu caro factū
ē & habitauit in nob . membra cetera sunt om̄s sei quib;
p̄ficiunt & complet cetera . Quom̄ anima totū corp̄ n̄m
animat & uiuificat . sed in capite & uidentosentit . et
audiendo & odorando & gustando & tangendo . in ceteris
autē membris tangendo tantū . & ideo capiti cuncta sub
iecta sunt ad opandū . illud autē supra collocatū est ad con
sulendū q̄a ipsius anime que consultat corpori quodam
p̄sonam sustinet caput . ibi enī om̄s sensus apparent .
sic uniuerso populo scōz tamquā uni corpori caput . est
mediator di & hominū homo xps ihs . & p̄terea sapi
entia di & uerbu in principio p̄ qd facta sunt om̄ia
non sic assumpsit illū hominē ut ceteros scōs . sed multo
excellentiū multoq; sublimi . quom̄ ipsū solū assumi
oportuit in quo sapientia hominib; appareret . sic eā
uisibilit̄ decebat ostendi . Quā p̄t alii sunt sapientes
ceteri homines quicūq; s̄ ul̄ c̄ potuerūt l̄ poterunt . &
alii ille unus mediator di & hominū homo xps ihs q̄
sapienē ipsi p̄ quā sunt sapientes quicūq; homines .
non solū beneficiū habet . sed etiā p̄sonā gerit . De ceteris
enī sapientib; & spiritalib; animis dici recte potest qd
in se habeant uerbu di p̄ qd facta s̄ om̄ia . sed in nullo
eorū recte dici potē qd uerbu caro factū est & habitauit
in nob . qd in solo dno n̄o ihu xpo rectissime dicit̄ .
Nec eos audiam qui solū corp̄ humanū susceptū c̄
dicunt a uerbo di . & sic audiunt qd dictum est .

apollinariste

uerbu caro factū est . ut negent illū hominē ul̄ ani
mā ul̄ aliqd hominis habuisse nisi solā carnē . Errant
enī multū nec intelligunt ideo carnē solā nominatā c̄
meo qd dictū est . uerbu caro factū est . q̄a oculis hominū
p̄t quos facta ē illa susceptio . caro sola potuit apparere .
Nā si absurdum ē & ualde indignū ut humanū sp̄m
homo ille non habuerit sicut superius tractauim . quan
tomagis absurdū & indignū est ut nec sp̄m nec animā
habuerit . & hoc solū habuerit qd etiā in peccorib; uili
& ceterū ē . idē corp̄ . A n̄a q̄ fide etiā ista impietas ex
cludat . totūq; hominē atq; p̄fectū a uerbo di susceptū
c̄ credam . Nec eos audiam qui tale corp̄ dnm n̄m
habuisse dicunt quale apparuit in colūba quā uidit
iohs baptista descendente de celo & manente sup eū in
signo sp̄s sei . Ita enī psuadere conant filū di natū non
c̄ de femina . q̄a si car nalib; oculis eū oportebat osten
di . potuit inquirunt sic assumere corp̄ quom̄ sp̄s ses .
Non enī & colūba illa de aliqua nata ē . auunt . & tam
humanis oculis potuit apparere . Quib; p̄mo illud
respondendū est qd ibi legit̄ in specie colūbe appa
ruisse iohi sp̄m sem̄ ubi legit̄ & iā xpm natū c̄ de fe
mina . & non oportet in parte euanglo credere .
& in parte n̄ credere . Unde enī credis in colūbe specie
demonstratū c̄ sp̄m sem̄ . n̄ q̄a in euanglo legit̄ .
Ergo & ego inde credo xpm natū c̄ de uirgine . quia
in euanglo legi . Quare autē sp̄s ses non ē nat̄ de co
lūba que admodū xps de femina . illa causa ē . q̄a
non colūbas libere uenerat sp̄s ses . sed hominibus
significare innocentiā & amorē spiritalē . qd in colūm
be specie uisibilit̄ figuratū ē . Dns autē ihs xps qui
uenerat ad homines libandos in quib; & mares & fe
mine p̄tinent ad salutē . nec mares fastidiuit . q̄a
mare suscepit . nec feminas . q̄a de femina nat̄ est .

apollinariste

34.

recte

Huc accedit magnū sacramentū: ut quō pfeminā mors
nob acciderat. uita nob pfeminā nasceret. ut de utraq;
natura. idē feminina & masculina uetus diabolus
exueret. quō de ambarū subuersione letabat. Cui pa
rū fuerat ad penā si ambe naturę in nob libgarent. nisi
etiā pambas libaremur. Neq; hoc ita dicim ut dnm
ihm xpm dicam solū uerūm corp̄ habuisse. spm autē
sōm fallacit apparuisse oculis hominū. sed ambo illa
corpora uera corpora credim. Sic enī non oportebat ut
homines falleret filius dī. sic non decēbat ut homines
falleret etiā sp̄s sc̄s. sed omnipotenti dō q̄ uniuersā crea
tura de nichilo fabricauit non erat difficile uerū corp̄
colūbe sine aliaz columbarū ministerio figurare. sic ei non
fuit difficile uerū corp̄ in uero marie sine uirilis se
mine fabricare. cū creatura corpora & in uiscerib; femi
ne ad for mandū hominē. & in ipso mundo ad colūbam
formandā impio dñi uoluntatiq; serueret. Sed stulti
homines & miseri qd̄ aut ipsi facere n̄ possunt. aut in
uita sua nuquā uiderēt. & ab omnipotente dō fieri potuiss
se n̄ credunt. Nec eos audiam qui p̄tēa uolunt cogere
ut int̄ creaturas filiū dī numerem q̄ passus ē. Dicunt
enī si passus ē mutabilis ē creatura ē. q̄a di substantia n̄
potest immutari. Cū quib; etiā nos dicim & di substan
ciam cōmutari n̄ posse. & creaturā eē mutabile. Sed
aliud ē eē creaturā. & aliud ē suscipere creaturā. Filius
ḡ unigenit̄ dī qui ē uirt̄ & sapientia dī. & uerbū p̄
qd̄ facta s̄ omnia. q̄a immutari om̄ino n̄ potē. suscepit
humanā creaturā quā lapsam erigere atq; in uetera
tā renouare dignatus ē. nec in ea p̄ passionē indeteri
cōmutatus ē. sed eā pot̄ p̄ resurrectionē in melius cō
mutauit. Nec p̄tēa uerbū patris. idē unieū dī filiū p̄
quē facta s̄ omnia negandū est natū & passum eē pro
nobis. Et martyres enī passos dicim & mortuos

si mutabilis ē.

35.
p̄tē regnū celoꝝ. nec tam in ea passione & morte ani
me eoz occise s̄. Dicē enī dñs. nolite timere eos q̄ occidit
corp̄. anime autē nichil possunt facere. Sic ḡ martyres
passos & mortuos dicim in corp̄ib; que portabant si
ne animarū infectione ul̄ morte. sic filiū dī passū &
mortuū dicim in homine que portabat sine diuini
tatis aliqua cōmutacione uel morte. Nec eos audiam
q̄ negant tale corp̄ dñi resurrexisse quale positū est in
monumto. Si enī tale n̄ fuisset. non ipse dixisset post
resurrectionē discipulis. palpare & uidete quō sp̄s ossa
& neruos n̄ habet. sic me uidetis habe. Sacriligiū
ē enī credere dñm nrm cū ipse sit ueritas in aliquo
fuisse mentitū. Nec nos moueat qd̄ clausis hostis
subito cū apparuisse discipulis scriptū est. ut p̄tēa
negem̄ illud fuisse corp̄ humanū q̄a contra naturā
hui⁹ corporis uiderē eē. p̄ clausa hostia int̄are. omnia
enī possibilia s̄ deo. Nā & ambulare sup aquas contra
naturā hui⁹ corporis manifestū est. & tam non solū
ipse dñs ante passionē ambulauit. sed etiā petrum
ambulare fecit. Ita ḡ & post resurrectionē de corpo
re suo fec̄ qd̄ uoluit. Si enī ante passionē clarificare
illud sic splendore solis potuit. quare non potuit
post passionē ad quantā uellet subtilitatē in tem
poris momento redigere. ut p̄ clausa hostia posset
int̄are. Nec eos audiam qui negant ipsū corp̄
secū leuasse in celū dñm nrm. & cōmemorant in
euanglō qd̄ scriptū est. nemo ascendit in celū nisi
qui de celo descendit. & dicunt q̄a corp̄ non descen
dit de celo n̄ potuisse ascendere in celū. Non enī
intelligunt quō corp̄ non ascendit in celū. Dñs enī
ascendit. corp̄ autē non ascendit. sed leuatu est in
celū illo leuante q̄ ascendit. Si enī quisq; descen
dat uerbi gr̄a de monte nudus. cū aut descen

derit uestiat se. & uestit^{ur} iterū ascendit. recte utiq;
dicim^{us} nemo ascendit nisi qui descendit. nec ueste^m conside
ram^{us} quā seculū leuauit. sed ipsū qui uestit^{ur} est solū dicim^{us}
ascendisse. Nec eos audiam^{us} qui negant ad dexterā patris
sedere filiū. Dicunt enī. Numquid d^{ominus} pater^{is} habet latus
dextrū aut sinistrū sicut corpora. Nec nos hoc de deo
pater^{is} sentim^{us}. Nulla enī forma corporis d^{ominus} finit^{ur} atq; con
cludit^{ur}. sed dextera patris^{is} ē beatitudo ppetua que sanctis
dat^{ur}. sicut sinistra ei^{us} rectissime dicit^{ur} miseria ppetua que
impijs dat^{ur}. ut non in ipso deo sed in creaturis hoc modo
qd dixim^{us} intelligit^{ur} dextera & sinistra. quia & corp^{us} xpi
qd est ecclia in ipsa dextera hoc ē in ipsa beatitudine fu
tura ē. sicut ap^{ostolus} dicit. q^{uia} & simul nos suscitauit. & simul
sedere fecit in celestib; . Quāuis enī corp^{us} n^{ost}rum nondū ibi
sit. tam spes n^{ost}ra ibi est. Propterea d^{ominus} & ipse d^{ominus} post re
surrectionē uisit^{ur} discipulis quos piscantes inuenit ut in
dextera parte mitterent^{ur} retia. qd cū fecissent. ceper^{unt}
piscare qui om^{nes} magni erant. idē iustos significabant quib;
p^{ro}mittatur^{ur} dextera. Hoc significat qd etiā in iudicio die
se agnos ad dexterā. hēdos aut^{em} ad sinistra ē positurū.
Nec eos audiam^{us} qui negant die^m iudicii futurū. & cō
memorant qd in euanglio scriptum ē. eū qui credit
in xpm non iudicari. qui aut^{em} non credit in illū iā
iudicatum ē. Dicunt enī. Si & ille qui credit non
ueniet in iudiciū. & ille qui non credit iā iudicat^{ur}
ē. ubi s^{ed} quos iudicaturus ē in die iudicii. Non in
telligunt sic loqui scripturas ut p^{re}teritū tempus p
futuro tempore insinuent. sicut supra dixim^{us} qd
ap^{ostolus} dicit de nob. qd simul nos sedere fecit in cele
stib;. Nondū factum ē. sed q^{uia} certū ē futurū. ita
dictum ē quasi iā factū sit. sicut & ipse d^{ominus} discipulis
dicit. Omnia quecūq; audiui a patre meo nota
feci uob. Et paulo post die^m. Multa habeo uob dicere.

36.
sed non potestis illa portare m^{entibus}. Quomodo q^{ui} dixerat.
omnia que audiui a patre meo nota uob feci. nisi quia
illud qd p^{ro} spm^{sanctum} certissime facturus erat. quasi iam
fecisset locutus ē. Sic q^{ui} cū audim^{us} qui credit in xpm nō
ueniet in iudiciū. intelligam^{us} quia non ueniet ad dāp
nationē. dicit enī iudiciū p^{ro} dāp^{na}tionē. sic dicit ap^{ostolus}.
qui non manducat manducantē non iudicet. idē non
de illo male existimet. et d^{ominus} die^m. nolite iudicare ne
iudicet^{ur} de uob. non enī tollit nob^{is} intelligenciā iudi
candi. cū & p^{ro}ph^{eta} dicit. si uere iusticiā diligitis. recta
iudicete filii hominū. & ipse d^{ominus} die^m. nolite iudicare
p^{ro}sonalit^{er}. sed iustū iudiciū iudicete. sed illo loco ubi ue
tat^{ur} iudicare. illud ammonet ne dāpnem^{us} aliquē cui^{us}
ul^{tra} cogitatio nob^{is} non ē apta. ul^{tra} nescim^{us} qualis postea
sit futurus. sic q^{ui} cū dicit. ad iudiciū non ueniet. hoc
dicit quia non ueniet ad dāp^{na}tionē. qui aut^{em} non cre
dit iā iudicat^{ur} est. hoc dicit q^{uia} iā dāpnatus ē p^{ro} scien
cia di^{uina} qui nouit qd imminet non credentib;. Nec eos
audiam^{us} qui dicunt spm^{sanctum} que^m in euanglio domini
p^{ro}misit discipulis aut in paulo ap^{ostolo} non uenisse. aut
in montano & priscilla sicut cataphryges dicunt.
aut in nescio quo manite ul^{tra} manichei sicut manichei
dicunt. Tamen ecci sunt isti ut scripturas manifestas
non intelligant. aut tam negligentes salutis sue ut
omino non legunt. Quis enī cū legerit non intelligit
ul^{tra} in euanglio qd post d^{ominus} resurrectionē scriptum ē
dicente d^{ominus}. ego mitto p^{ro}missa patris in uos. uos aut^{em}
sedete hic in ciuitate quousq; induamini uirtute ab
alto. & in actib; ap^{ostolorum}. postea quā d^{ominus} ad discipulos oeu
l^{tra} abscessit in celū decem dieb; pactis^{us} pentecostes non
attendunt aptissime uenisse spm^{sanctum} & cū eēt illi
in ciuitate sic eos ante monuerat impleuisse illos. ita
ut loquerent^{ur} linguis. Hā diuerse nationes que tūc

aderant uniusquisque audientium lingua sua intelligebat.
Sed isti homines decipiunt eos qui negligentes in catho-
lica fide. & ipsam fidem suam que in scripturis manifesta est
nolunt discernere. & quod gravius & multum dolendum est cum in
catholica negligent uersentur. heretici autem diligenter
accommodant. Nec eos audiam qui seam ecclesiam que una
catholica est negant per orbem et diffusam. sed in sola africa. hoc
est in parte donati pollere arbitrantur. ita superbi sunt aduersus
prophetam dicentem. filius meus es tu ego hodie genui te. postula
a me & dabo tibi gentes hereditatem tuam & possessionem tuam
terminos terre. & alia multa siue in ueteris siue in noui
testamenti libris que scripta sunt. ut apostolicissime declarent
ecclesiam christi per orbem terre esse diffusam. Quod cum eis obieimus.
dicunt iam ista omnia fuisse completa ante quam esset pars do-
nati. sed postea totam ecclesiam perisse. & in sola donati parte
reliquas ei remansisse contendunt. O lingua superbam et
nefariam. nec si uerere sic uiuerent. ut uel inter se pacem po-
stera custodirent. Nunc autem non attendunt iam in ipso do-
nato completum fuisse quod dictum est. quia mensura mensi
fuerit. iemetet uobis. Sicut enim christum diuidere conatur
est. sic ipse a suis cotidiana conessione diuiditur. Ad hoc
punctum etiam illud quod dominus dixit. Qui ueni gladio percussit.
gladio morietur. Gladius enim illo loco siquidem in malo
positus est. discordiosam linguam significat. quod tunc ille
infelix ecclesiam percussit. sed non occidit. Non autem dixit dominus
qui occiderit gladio morietur. sed qui gladio usus fuerit
inquit gladio morietur. Ergo ille percussit ecclesiam lingua
litigiosa. qua nunc ipse conuulsum. ut omnino dispe-
reat atque moriatur. Et tamen illud tunc apostolus petrus
non superbia sua. sed quamuis carnali tamen amore domini
fecerat. Itaque ammonit recondit gladium. iste autem nec
uictus hoc fecit. Siquidem cum episcopo ceciliano causam di-
ceret audientibus episcopis romae quos ipse petiuerat. ni-

inea

gladio

Non omni

27
chil eorum que intenderat potuit phare. & sic remansit
in scismate. ut suo gladio moreretur. Populus autem ipsius
quando non audiuit prophetas nec euangelium in quibus apostolus
sime scriptum est ecclesiam christi per omnes gentes esse diffusam.
& audit scismaticos non diu gladium sed suam querentes. satis
significat seruum se esse non liberum. & aurem dexteram se habere
percussam. Petrus autem etiam in amore domini seruo non libero
aurem dexteram percussit. ex quo significat eos qui gladio
scismatis ferunt. & seruos esse carnalium desideriorum. non
diu eductos in libertate spiritus sancti. ut iam non confidant in
homine. & non audire quod dextrum est. idem domini gladium per
catholicam ecclesiam latissime peragatam. & audire sinistram
humane inflationis errorem. Sed tamen cum dominus in euan-
gelio dicat. cum per omnes gentes euangelium fuerit pre-
dicatum. tunc finem esse futurum. quomodo isti dicunt
quod iam omnes gentes ceciderunt a fide & in sola donati
parte remansit ecclesia. cui manifestum sit ex quo ista
pars ab unitate percussa est. non nullas gentes postea
credidisse. & adhuc esse aliquas que nondum crediderunt.
quibus cotidie non cessatur euangelium predicari.
Quis non miretur esse aliquem qui se christianum dici uelit.
& aduersum christi gladium tanta impietate sapiat ut
audeat dicere omnes populos gentium qui in adhuc ac-
cedunt ecclesie dei & in diu filium festinant credunt. in a-
nimum facere quia non eos aliquis donatista baptizauit.
Sine dubio ista exegerunt omnes & eos sine dilatione
relinquerunt si christum quererent. si ecclesiam diligerent.
si liberi essent. si aurem dexteram integram retinerent.
Hec eos audiam qui quamuis neminem rebaptizent.
perciderunt se ab unitate. & luciferiani magis diu
quam catholici maluerunt. Ille enim quod intelligunt
baptisma christi non esse repetendum recte faciunt.
Sentiant enim sancti lauacri sacramentum nusquam esse

tam

in catholica ecclia. sed ea forma serum habere sarmen
ta precisa qua in ipsa uite ante qua preiderent acce
perant. Hi sunt eni de quib; apls dicit. habentes specie
pietatis. uir uite aut eius abnegantes. Est eni magna
uirus pietatis pax & unitas qa unus est ds. hanc illi
non habent. qa precise ab unitate s. Itaq; si qui ex ipsis
ad catholicam ueniunt. non iterant specie pietatis qua
habent. sed accipiunt uir uite pietatis qua non habent.
Ha & amputatos jamos denuo posse inseri si non per
manserint in iestultitate aptissime apls doct. Qd
cu luciferiani intelligunt & non rebaptizant non
impbam. sed qd etia ipsi preidi apud dice uoluerit.
quis non detestandi et cognoscit. & ideo maxime
quia hoc eis displicuit in ecclia catholica. qd uere
catholice sanctitatis est. Nusqua eni tam uigere
debent uiscera misericordie qua in catholica ecclia. ut
tamqua uera mater nec peccantib; filiis supbe insul
ter. nec correctis difficile ignoscat. Non eni sine cui
sa int omis apls hui ecclie catholice. psona sustinet pe
trus. Hinc eni ecclie clauis regni celoy dante s. cum
petro dante s. & cu ei dicit ad omnes dicit. amas me.
pascere oues meas. Debet q ecclia catholica correctis &
pietate firmatis filiis libent ignoscere. cu ipsi petro
psonam ei gestanti. & cu in mari turbasset. & cu dnm
earnalit apassione reuocasset. & cu aure serui gla
dio preidisset. & cu ipsum dnm ter negasset. & cu
in simulatione postea supsticiolosam lapsus eet. uide
amul ueniam concessam ee. eumq; correctu atq; fir
matu usq; ad dnic passionis glam puenisse. Itaq;
post psecutione que parrianos hereticos facta
erat postea qua pax qua quide catholica in dno
tenet. etia a principib; scli reddita e. epi qui pfi
di parrianoꝝ in ulla psecutione consenserant. multa

correcti redire in catholicam delayerunt/dapnantes
sive qd crediderant. sive qd se credidisse simulauerant.
Hos ecclia catholica matino recipit sinu tamqua pe
tru post fictu negationis p gallicanum ammonitu.
aut tamqua eunde post praua simulatione pauli
uoce correctu. Hanc illi matris caritate supbe ac
cipientes & impie reprehendentes. qa petro post
gallicanum surgenti non granulati s. cu lucifero qui
mane oriebit eadere meruerit. Nec eos audiamus
qui negant eccliam di omnia peccata posse dimittere.
Itaq; dum in serui in petro petra non intelligit.
& nolunt credere datat ecclie clauis regni celoy. ipsi
eas de manib; amiserit. Isti s qui uiduas si nupse
runt tamqua adulteras dapnans. & sup doe hinc
aplicam se pdicant ee mundiores. qui nomen suu
si uellent agnoscerent. mundanos poti qua mundos
uocarent. Nolentes eni si peccauerint corrigi.
nihil aliud degerunt qua cu hoc mundo damp
nari. Na quib; ueniam peccatoꝝ negant. non eos
aliqua sanitate custodiunt. sed eis subtrahunt
medicinam. & uiduas suas uri cogunt. quas nube
non pmittunt. Non eni prudentiores sunt ha
bendi qua paulus apls qui ait. malo eas nubere
qua uri. Nec eos audiam qui carnis resurrectione
futura negant. & comemorant qd ait apls.
caro & sanguis regnu di non possidebunt. non
intelligentes qd ipse idem apls ait. Oportet enim
corruptibile hoc induere incorruptione. & mor
tale hoc induere immortalitate. Cu eni hoc factu
fuerit. ia non erit caro & sanguis. sed celeste corpus.
qd & dns pmittit cu die. neq; nubent neq; uxore
ducent. sed erunt equales anglis di. Non eni ia
hominib; sed do uiuent. cu equales anglis facti

huerint. Immutabit ergo caro & sanguis. & fiet
corp[us] celeste & angelicum. Et mortui eni[m] resurgent
incorrupti & nos immutabim[ur]. ut et illud uerū sit
qd[od] resurget caro. & illud uerū sit qd[od] caro & sanguis
regnū dei non possidebunt. Ista fidei simplicitate
& sinceritate lactati nutrām in xpō & paruulū sim[us].
maiorū cibos non appetam[us]. sed nutrimentis salu-
berrimis q[ui]escam[us] in xpō accedentib[us] bonis morib[us]
& xp̄iana iusticia; in qua ē caritas di & pximi per-
fecta & firmata. ut unusquisq[ue] n[ost]r[um] de diabolo ini-
mico & anglis ei[us] triumphet in semetipso
in xpō quē induit. q[ui]a p[er]fecta caritas non habet
cupiditate[m] nec timorem seli. idē nec cupiditate[m]
ut acquirat res temporales. nec timorē ut amit-
tat res temporales. p[er] quas duas ianuas intrat
& regnat inimicus. qui p[ri]mo di timore. deinde
caritate pellendus ē. Debem[us] itaq[ue] tanto auidi[us]
appetere aptissimā & euidentissimā cognitionē
ueritatis. quantū nos uidem[us] in caritate p[ro]ficere.
& ei simplicitate cor habere mundatū. q[ui]a in ipso
interiore oculo uidet[ur] ueritas. beati eni[m] mundi-
cordes inquit quō ipsi d[omi]n[u]m uidebunt. ut inea-
ritate radicati & fundati p[ro]ualeam[us] compre-
hendere cū omnib[us] scis que sit latitudo & longi-
tudo & altitudo & p[ro]fundū. scire etiā sup[er]eminen-
tem scientiā caritatis xp̄i. ut impleam[us] in omne
plenitudine[m] di. & post ista cū inuisibili hoste
certamina. quō uolentib[us] & amantib[us] iugū xp̄i
leue est. & sarcina ei[us] lenis coronā uictorie me-
reamur. **A M F I**

No

INCIP[IT] LIBER BEATI AVGVSTI
IN DEORANDO DEO.

AVGVSTINVS

EPIS COPVS. SERVVS XPI.
SERVORVMQ[ue] XPI. RELIGIOSVS SA-
MVLVS DI PROBE IN D[omi]NO D[omi]NORVM
SALUTEM. Et p[er]uisse te & p[ro]misisse
me recolens ut de orando

deo ad te aliquid scriberē. ubi tribuente ipso quē
oram[us] tempus facultasq[ue] concessa est. oportuit ut
debitū meū iam iāq[ue] persoluerē. & pio studio tuo
in xp̄i karitate seruire. Quā me autē letificauerit
ipsa petitio tua in qua cognoui quantam rei tante
geras curā. uerbis explicare n[on] possum. Quod eni[m] ma-
ius oportuit esse negociū uiduitatis tue quā p[ro]ficere
in orationib[us] die ac nocte scd[m] apli admonitionē.
Ite q[ui]ppe ait. Que autē uere uidua ē & desolata spera-
bit in d[omi]no. & p[ro]sistat in orationib[us] nocte ac die. Unde
mirū uideri potest cū sis scd[m] seculū nobilis. tanteq[ue]
familie mater. & ideo licet uidua n[on] tam desolata.
quom[od]o occupauerit cor tuū p[er] ipse q[ui] sibi uendicaue-
rit orandi curā. n[on] quia prudent[er] intelligis qd[od] in hoc
mundo & in hac uita nulla anima possit ēē secura.
Proinde qui tibi eā cogitationē dedit. p[ro]fecto facit qd[od]
discipulis suis non p[ro] se ipsis. sed p[ro] humano genere
contristatis & desperantib[us] quēquam posse saluari.
postea quā ab illo audierunt. facili esse camelū intrare
per foramen acus. quā diuitem in regnū celorū. mirifica
et misericordissima pollicitatione respondit. deo esse
facile. qd[od] hominib[us] impossibile est. Cui g[ener]ale facile est ut
etiā diues intret in regnū celoꝝ. inspirauit tibi piam

Incipit
beati
de orando

39

No

sollicitudinem de qua me consulendum putasti.
quo nam modo tibi esset orandū. Ille nāq; cū aīa
adhuc hic esset in carne in regnū celōz. Zecheum
diuitem misit. & resurrectione atq; ascensione glori
ficat. multos postea diuites imperato scō spū fecit
huius seculi contemptores. & sinta diuitiarū cu
piditate diuitiores. Quom̄ enī tu sic studeres orare
dominū n̄ sperares in eo. Quom̄ autē sperares in eo. si
sperares in incerto diuitiarū. & cōtempneres p̄ceptū
saluberrimum qd' ap̄ls ait. p̄cipe diuitib' hui' seculi
non superbe sapere. neq; sperare in incerto diuitia
rum. sed in deo uiuo qui prestat nobis om̄a habundantē
adfruedū. diuites sint in operib; bonis. facile tribuas.
communent. thesaurizent sibi fundamentū bonū in
futurū. ut apprehendant uerā uitā. Debes itaq; p̄ amo
re hui' uere uite aīa desolata te reputare in hoc seculo.
in quantalib; ei felicitate uerferis. Nam sic est illa uera
uita in cui' comparatione utiq; ista que multū amat
quamlib; iocunda atq; p̄ducta sit. nec uita dicenda
est. sic ē aīa solatiū uerū. qd' p̄ p̄phetā p̄mittit d̄s di
cens. dabo illis solatiū uerū. pacem sup pacē. sine q̄ sola
tio quecūq; terrena solatia magis in eis desolatio quā
consolatio repperit. Diuitie q̄ppe atq; fastigia dignita
tū. ceteraq; hui' modi quib' se felices putant esse mortales
uere illius felicitatis expertes. quid afferunt consolati
onis. cū sit eis non indigere quā imminere p̄stantius. que
plus excruciant adepta timore amissionis. quā cupite
adoptionis ardore. Talib; bonis n̄ sunt homines boni. sed
aliunde boni facti bene utendo faciunt ut ista sint bona.
Non sunt q̄ in his uera solatia. sed ibi potius ubi uera uita.
Nā inde necesse ē ut fiat homo beat' unde fit bon'. Homi
nes autē boni aīa in hac uita uident p̄stare n̄ parua

40
solatia. Nam si paupertas angit. si lucris mestificat. si dolor
corporis inquietat. si contristat exiliū. si ulla alia calamitas
fatigat. assunt boni homines qui n̄ solū gaudere cū gauden
tib; uerū aīa flere cū flentib; norunt & salubrit̄ loqui et
colloqui seunt. plurimū illa aspera leniunt. releuantur
graua. superant aduersa. Sed ille hoc in eis & p̄ eos agit.
qui spū suo bonos facit. Contra si diuitie circūfluant.
nulla orbis accidat. assit sanitas carnis. in colom̄ habi
tet in patria. et cohabitent mali homines in quib' nemo
sit cui fides habeat. a quo n̄ dolus. frustra ire discordie
insidie sustineant atq; timeant. nonne illa om̄a sunt
amara & dura. nec aliquid letū ul' dulce ē in eis. Ita in
quibuslibet reb' humanis nihil est homini amicum sine
homine amico. Sed quousq; talis inuenit de cui' animo
et morib' sit in hac uita certa securitas. Nam sic sibi q̄sq;
nemo alter alteri not' est. & tam nec sibi q̄sq; ita not' est ut
sit de sua crastina cōuersatione securus. P̄inde quāuis ex
fructib; suis multa cognoscant. & alii quidē p̄ximos bene
uiuendo letificent. alii male uiuendo cōstent. tam p̄p̄t
humanorū animorū ignota & incerta rectissime ap̄ls ad
monet ut n̄ ante tempus quequā iudicem. donec ueni
at d̄s & illuminet abscondita tenebrarū. & manifestet
cogitationes cordis. & tunc lauserit unicuiq; a deo. In his
igit' uite hui' tenebris in quib' peregrinam̄ ad d̄no quādiu
per fidem ambulam̄ non p̄speciem debet anima xp̄iana
deputare ne desistat orare. & scripturarū diuinarū sc̄arūq;
sermoni tāquā lucerne in obscuro loco posite fidei oculū
intendere donec dies luceat & lucifer oriat' in cordib; v
n̄ris. hui' enī lucerne quidā fons ineffabilis lumen illud ē.
qd' sic luce in tenebris ut n̄ comprehendat' a tenebris. cui
uidendo fide corda mundanda sunt. beati enī mundicor
des quō ipsi deū uidebunt. et scim̄ quia cū apparuerit
similes ei erim'. quō uidebim' eū sicuti est. Tunc erit uera

uita post mortem. uerumq; solatium post desolationem.
Illa uita eximet animā nostrā de morte. & illud solatiū
oculos nostros alacrimis. Et quō ibi iam non erit ulla temp-
tatio. sequit̄ in eodem psalmo. pedes meos alapsu. Porro
si nulla temptatio. iam nulla oratio. Non enī est ibi pmissi
boni expectatio. sed redditi contemplatio. unde place-
bo inquit dño in regione uiuorū ubi tunc erimus. non
in deserto mortuorū ubi nunc sumus. Mortui enī estis ait
apls. & uita ur̄a abscondita est cū xp̄o in deo. cū xp̄e
apparuerit uita ur̄a. tunc & uos cū ipso apparebitis in
gloria. hec ē uera uita quā iubent̄ boni opib; apprehen-
dere diuites. & ibi est uerū solatiū. quo solatio nunc
uidua desolata etiā que filios & nepotes habet et domū
suā pie tractat agens cū omnib; suis. ut ponat in deo
spem suā. dicit tam̄ in oratione. sicut tibi anima mea
quā multiplici tibi & caro mea. in terra deserta & sine
uia & sine aqua. qd̄ est ista moribunda uita quibuslibet
mortalib; solatus frequenter. quibuslibet itinerantib; com-
mutetur. quantalibet rerū copia cumulet. hosti q̄ppe
ista omnia quā incerta sunt. & in illius pmissis felicitatis
comparatione qd̄ essent. etiā si incerta n̄ essent. Hec dixi
quō sermone meū uidua diues & nobilis & tamē familie
mater de oratione quesisti. ut etiā tecū in hac uita perma-
nentib; & obsequentib; tuis te sentias desolatā. non dū uiq;
apphensa illa uita ubi ē uerū certūq; solatiū. ubi imple-
bitur qd̄ in propheta dictū est. Satiati sum mane miseri-
cordia tua. & exultauim; & iocundati sum; in omnib; dieb;
nostris. locundati sum; p̄ dieb; quib; nos humiliasti. annis
quib; uidim; mala. Ante quā ergo ueniat ista consolatio.
quantacūq; temporalium bonorū felicitate circumfluas.
ut persistas in oratione nocte ac die desolatā te memineris.
Non enī ap̄ls qualicūq; uidue tribuit hoc munus. sed

41
que uere uidua est & desolata sperabit in domino. & per-
sistit in oratione nocte & die. Quod v̄ sequit̄ uigilantissime caue. q̄ aut̄
in deliciis agit uiuens mortua ē. agit enī homo in his que
deligit. que p̄ magno appetit. quib; beati esse se credit.
Quapp̄ qd̄ scriptura dixit de diuitib; diuitie si affluant
ne apponatis cor. hoc etiā de deliciis tibi dico. deliciae si
affluant. ne apponatis cor. Non ideo te magnipendas qd̄
non desunt que affatim suppetunt. qd̄ uelut ex fonte
largissimo terrene felicitatis fluant. Omnia hec inte-
despice atq; contemne. ne in his que quā requiras pret̄
integritā corporis ualitudinē. Hec enī contempnenda n̄
est p̄p̄t̄ necessarios usus uite huius. Ante quā mortale hoc
induat̄ in immortalitate. hoc ē uera & perpetua sanitas.
que n̄ terrena infirmitate deficiat. corruptibili uolupta-
te reficit̄. sed celesti firmitate persistens. eterna incor-
ruptibilitate uegetat̄. Nam ap̄ls inq̄t. carnis prudentiā
ne feceritis in concupiscentiis. quia gerim; curā carnis.
sed ad necessitatē salutis. Hemo enī unquā carnē suam
odio habuit. sicut ipse idē dicit. hinc est qd̄ & tymotheū
numiū sic apparere corporis castigatōrē admonet ut mo-
dico uino utat̄ p̄p̄t̄ stomachū & frequentes suas infir-
mitates. has q̄ delicias in quib; uidua si agit. hoc est si in
delectatione cordis inheret atq; habitat uiuens mor-
tua est. Multi sancti & sancte omnimodo cauentes ipsas
uelut matres deliciarū diuitias dispergendo pauperib;
abiecerunt. & alio modo in celestib; thēsauris sp̄m̄ condi-
derunt. Quod si tu deuicta aliquo pietatis officio n̄ facis.
tu scis quā de his rationē reddas deo. Nemo enī scit qd̄
agat̄ in homine. nisi sp̄s hominis qui in ipso est. Hos n̄
debem; ante temp; que quā iudicare. donec ueniat
dñs & illuminabit abscondita tenebrarū. & manu

festabit cordis cogitationes. & tunc laus erit unicuique
a deo. Pertinet tam ad uidualem curam tuam. deliciae si
affluant ne apponas cor. ne in eis putrescendo moriar.
quod sursum esse debet ut uiuat. Te in numero eorum depu-
ta de quibus scriptum est. uiuent corda eorum in seculo secu-
li. Audisti qualiter oras. audi & quid oras. unde me maxi-
me consulendum putasti. quomodo te permouet quod ait apostolus.
quid enim oremus sic oportet nescimus. & timuisti ne ma-
gis tibi obstitit sic oportet orare. quam non orare. Quod sic
itaque breuiter potes. Ora beatam uitam. hanc enim omnes homi-
nes habere uolunt. hanc & qui pessime & perditae uiuunt.
nullo modo ita uiuerent. nisi eo modo se uel esse uel posse fieri be-
atos putarent. Quid ergo aliud te oportet orare. nisi id quod
cupiunt & mali & boni. sed quo perueniunt nisi boni. Et
hinc fortasse iam queras quid sit ipsa beata uita. in qua
questione multa philosophorum ingenia ociaque etiam
sunt. qui tam ea tanto minus inuenire potuerunt. quanto
minus eius fonte honorauerunt. eique gratias egerunt. Prius itaque
aditende utrum acquiescendum sit eis qui dicunt eum beatum
esse qui secundum suam uiuit uoluntatem. Sed absit ut hoc uerum
esse credamus. Quid si enim nequit uelit uiuere. nonne tanto
miserior esse conuenit. quanto facilius mala uoluntas eius im-
pletur. Ille merito hanc sententiam etiam ipsi qui sine dei cultu
philosophati sunt respuerunt. hanc quidam eorum uir eloquen-
tissimus ait. Ecce autem alii non philosophi quidem. sed
prompti tamen ad disputandum omnes esse aiunt beatos qui
uiuunt ut ipsi uelint. Sed falsum id equidem. Nolle enim quod
non deceat. id est ipsum miserum. nec tam miserum est non
adipisci quod uelis. quam adipisci uelle quod non oporteat. Quod
tibi uidentur haec uerba. Nonne ab ipsa ueritate per quolibet
hominem dicta sunt. Possumus ergo hinc dicere quod apostolus ait

42
de quodam propheta cretensi. cum ei illa sententia placuisse.
testimonium hoc uerum est. Ille ergo beatus est. qui omnia que uult
habet. nec aliquid uult quod non deceat. Quod si ita est. uide-
iam que homines non indecenter uelint. Alius uult con-
iugari. alius coniugio uiduatus deinceps continenter
elegit uiuere. alius nullum concubitum nec in ipsis nupti-
is experiri. & si aliud hinc alio melius repperit. nullum
tamen istos possumus dicere indecenter aliquid uelle. Sic &
optare filios nuptiarum scilicet fructum. & eis qui suscepti
fuerint uitam & salutem. quo uoto plerumque occupat conti-
nentia uidualis. nam & ipse spreto coniugio iam non
optant filios etiam perire. optant tamen quos percaue-
runt incolomes uiuere. ab hac enim cura immunus est
uirginalis integritas. habent tamen omnes caros & caras
quibus non indecenter optent etiam temporalem salutem. sed cum
istam salutem in se ipsis & in eis qui diligunt adepti homi-
nes fuerint. non poterimus eos dicere iam beatos. Habent
enim aliquid quod deceat uelle. Sed si alia non habent maiora atque
meliora. & utilitatis decorisque pleniora. adhuc abeata ui-
ta longe absunt. Placeat ne ergo ut super salutem istam temporalem
optent sibi ac suis honores & potestates. Sane si ut per hec
consulant eis qui uiuunt sub eis non propter haec ipsa. sed propter
aliud quod inde fit bonum deceat ea uelle. si autem propter inanem
fastum elationis pompamque superflua uel etiam noxia uanita-
tis non deceat. Quocirca si optat sibi ac suis etiam sufficientiam
rerum necessariarum. de qua sic apostolus loquitur. est autem questus
magnus pietas cum sufficientia. nihil enim intulimus in hunc
mundum. sed nec hinc auferre quod possumus. uictum & tegu-
mentum habentes his contenti simus. nam qui uolunt di-
uites fieri incidunt in temptationem & desideria multa
et noxia que mergunt homines in interitum & perditionem.

radix omnium malorum auaricia est. quam quidam appeten-
tes errauerunt a fide & inseruerunt se doloribus; multas hanc ergo
sufficienciam non indecent uult quisquis uult. nec amplius uult.
Alioquin non ipsam uult. & ideo nec decenter uult. hanc
optabat & per haec orabat qui dicebat. Diuitias & paupertates
ne dederis mihi. constitue autem mihi que necessaria sunt
sufficienter. ut ne faciat mendax efficiar. & dicam. quod me
uidet. aut pauper factus fuerer et periret nomen dei
mei. Uides certe & istam sufficienciam non appeti propter se ipsam.
sed propter salutem corporis & congruentem habitum persone
hominis. quo habitu non sit inconueniens eius cum quibus honeste
officioseque uiuendum est. In his itaque omnibus incolomitas ho-
minis & amicitia propter se ipsas appetant sufficienciam uer-
rerum necessariorum non propter se ipsam. sed propter duo superiora
queri solet. & cum decenter querit incolomitas porro in
ipsa uita ac salute atque integritate anime & corporis
constituta est. licet enim amicitia non angustis finibus termi-
nanda est. Omnes enim quibus amor & dilectio debet amplecti-
tur. quauis in alios propensius. in alios suspensius inclinatur.
Peruenit autem usque ad inimicos. pro quibus etiam orare precipi-
mus. Ita nemo est in genere humano cui non dilectio et
si non per mutua caritate. per ipsam tamen communis nature
societate debeat. Sed hi nos multum iusteque delectant.
a quibus uicissim sancte casteque diligimur. Ista cum
habent ut teneantur. cum autem non habentur. ut habe-
antur orandum est. Hoc ne totum & hec sunt omnia quibus
beate uite summa colligitur. an aliud aliquid ueritas
docet quod his omnibus preferatur. Nam & illa suffici-
entia & ista incolomitas uel propria uel amicorum quoad di-
temporalis est. per eterne uite adeptione abienda est. quia
quam fortasse corpus. animus uero nullomodo sanus
existimandus est. qui non temporalibus eterna proponit. hec enim

enim uulter ut tempore uiuatur. nisi ad comparandum
utiliter ut tempore uiuit. non ad comparandum meritum quod in eternitate uiuat.
Ad illam ergo unam uitam qua cum deo & de deo uiuit cetera que
utiliter & decent optant sine dubio referenda sunt. In eo
quippe nosmetipsos diligimus si deum diligimus. & ex alio pre-
cepto proximos nostros sicut nosmetipsos ita eos uere diligi-
mus. si eos ad dei similem dilectionem quantum in nobis est
perducamus. Deum ergo diligimus per se ipsum. & nos ac proxi-
mos nostros propter ipsum. Nec cum ita uiuimus iam nos in ipsa
beata uita constitutos existimemus. quasi nihil sit amplius quod
oremus. Quomodo enim iam beate uiuimus. cum illud adhuc
desit propter quod unum bene uiuatur. Et quid ergo per multa
dispargimur & querimus quid oremus. timentes ne forte
sicut non oportet oremus. ac non potius cum psalmo dicimus.
unam peti ad domino hanc requiram. ut inhabitem in domo domini
per omnes dies uite mee. ut contempler delectationem domini.
et uisitem templum sanctum eius. Ubi namque omnes dies non
ueniendo & transeundo fiunt omnes. nec initium alterius est
finitis alterius. omnes sine fine simul sunt. ubi nec ipsa uita
habet finem cuius ille dies sunt. Propter hanc adipiscendam
beatam uitam ipsa uera uita nos docuit orare non in multiloquo
tantaquam eo fiat ut exaudiamur quod loquatores sumus. cum
eum oremus qui nouit sic ipse ait quid nobis necessarium
sit prius quam petamus ab eo. Unde mirum uideri potest quauis
multiloquium prohiberet. cur nos orare sic adhortatus sit.
ut dicere oportet semper orare & non deficere uidet cuius-
dam proposito exemplo. que de suo aduersario cupiens unum
dicari iudicem iniquum sepe interpellando flexit ad au-
diendum non iusticia uel misericordia per motum. sed te deo
superatum. ut hinc admoneremur quia certius nos exaudiat
misericors & iustus dominus sine intermissione orantes. quando
illa nec ab iniquo & impio iudice potuit assidua interpella-
tione contempni. et quia libens atque placatus bona desideria

impleat eorum aqub; aliena peccata nouit ignosci: si quo
cupiebat illa peruenit que uoluit uindicari. Ille q̄q; cui
amicus de uia uenerat. nec qd̄ ei apponeret habebat ab ami-
co sibi cupiens commodari tres panes. quib; fortasse ipsa
trinitas unius substantie figurata ē iam cū suis seruis dor-
mientē p̄citor instantissimus & molestissim̄ excitauit ut
daret ei quantos uolebat. magis & ipse uitando redū quā
beniuolentiā cogitando. ut hinc intelligerem si dare cogi-
tur qui cū dormiat a petente excitat inuitus. quanto det
et benignius qui nec dormire nouit. & dormientes nos exci-
tat ut petamus. hinc est & illud. Petite & accipietis. querite
et inuenietis. pulsate & aperietur uobis. Omnis enī qui petit
accipit. & querens inuenit. & pulsata aperietur. Aut quis
ex uobis homo a quo filius suus panē petit. nūquid lapidem
porriget ei. Aut si pisce. nūquid serpentē porriget ei. Aut
si ouum petit. nūquid porriget ei scorpionem. Si ergo uos cū
sitis mali nostris bona dare filis uris. quanto magis pater ur̄
celestis dabit bona petentib; se. Cum q̄ sedm̄ tria illa que com-
mendat apls fides significetur in pisce ut p̄pt aqua baptismi.
uel qd̄ in huius seculi fluctib; integra est. cui contrarius ē ille
serpens qui ut non crederet deo persuasit. spes in ouo q̄a uita
pulli non dum est sed futura est. nec iā uidet. sed adhuc spe-
ratur. spes enī que uidet non ē spes. cui contrarius ē scorpionem.
quō qui sperat eternā uitā que que retro sunt obliuiscit &
in anteriora se extendit. cui noxiū est retro respicere. scor-
pius aut̄ ex ea parte cauendus est quā uenenatam & aculeatā
retrosus habet. karitas in pane. maior enī horum karitas. &
in cibis utiq; uincit cetera panis utilitas. cui contrariū est lapis.
quō dura corda respuunt karitatem. siue aliud aliquid con-
gruentius ista significent. tam qui nouit bona data dare
filiis suis petere nos & querere & pulsare cōpellit. qd̄ q̄re faciat.
qui nouit quid nobis necessariū sit prius quā petam̄ ab eo

44
mouere animum potest. nisi intelligamus quod dñs
et deus noster non uoluntatem nostram sibi uellet
innotescere. quam non potest ignorare. sed exerce-
ri in orationibus desiderium nostrum quo possim̄
capere. quod preparat dare. Illud enī ualde magnū
est. sed nos ad accipiendum parui & angusti sumus.
Ideo nobis dicitur dilatamini. ne sitis iugum du-
centes cum infidelibus. Tanto quippe illud quod
magnum ualde est quod nec oculus uidit quia
nec color est. nec auris audiuit. quia non ē sonus.
nec in cor hominis ascendit. quia cor hominis
illuc debet ascendere. sumimus capacius quanto id
et fidelius credimus & speramus firmitus. & desideram̄
ardentius. In ipsa q̄ fide & spe & karitate continuato
desiderio semper oramus. sed ideo per certa intualia
horarum & temporū etiā uerbis rogamus deum. ut
illis rerum signis nos ipsos admoneamus quantumq;
in hoc desiderio profecerimus innotescamus. et ad
ad hoc augendum nos ipsos acrius excitemus. Digni-
or enim sequitur effectus. quem feruentior pre-
cedit affectus. ac per hoc quod ait apostolus sine
intermissione orate. quid est aliud quam beatam
uitam que nulla nisi eterna est ab illo qui eam
solus dare potest sine intermissione desiderate.
Semper ergo hanc a domino desideremus et semp̄
oremus. sed ideo ab illis curis atq; negociis quibus
ipsum desiderium quodam modo tepescit certis
horis ad negocium orandi mentem reuocemus

uerbis orationis nos admonentes in id quod desidera-
mus intendere. ne quod tepescere ceperat omnino
frigescat & penitus extinguat. nisi crebrius inflamme-
tur. Unde & illud quod idem ap[osto]lus ait. postulationes
uestre innotescant apud deum non sic accipiendum e[st]
tamquam deo innotescant qui eas ante quam essent no-
uerat. sed innotescant nobis apud deum per tolerantiam. non
apud homines per iactantiam. Aut forte innotescant
angelis qui apud deum sunt. qui quodammodo eas offe-
rant deo & de his consulant. & quod eo iubente implendum
esse cognouerint sicut oportere ibi cognouerint. hoc
nobis uel euidenter uel latenter apportent. Dixit ang[elus]
homini. Tunc quando orabas tu & sara. ego obtuli ora-
tionem uestram in conspectu claritatis dei. Que cum
ita sint. etiam deum orare cum uacat. id est cum alia
bonarum et necessariarum actionum non impediunt
officia. quamuis & in eis ut dixi desiderio illo semper
orandum sit. non improbum est nec inutile. Neque enim ut
nonnulli putant hoc est orare in multiloquio. si di-
uus oratur. Aliud est sermo multus. aliud diuturnus
affectus. Nam & de ipso domino scriptum est quod pernoctauerit
in orando. & quod prolixius orauerit. ubi quid aliud
quam nobis prebebat exemplum in tempore preca-
tor opportunus. cum patre exauditor eternus.

Dicuntur fratres in egypto crebras quidem

45
quidem habere orationes. sed eas tamen breuissimas. et
raptim quodammodo iaculatas. ne illa uigilanti erecta que
oranti plurimum necessaria est per obductiones moras
evanescat atque uacuet intentio. ac per hoc etiam ipsi satis
ostendunt hanc intentionem sic non est obtundenda si
perdurare non potest. ut si perdurauerit non cito esse sum-
pendam. Absit enim ab oratione multa locutio. sed non
desit multa precatio. si seruens perseueret intentio. Illa
multum loqui est in orando rem necessaria superfluis
agere uerbis. multum autem precari est ad eum quem
precamur diuturna & pia cordis excitatione pulsare.
Hanc plerumque hoc negocium plus gemitibus agit quam
sermonibus. plus fletu quam assatu. Nonit autem lacri-
mas nostras in conspectu suo. & gemitus nostrum non est abscon-
dit ab eo qui omnia per uerbum condidit. & humana
uerba non querit. Nobis ergo uerba necessaria sunt. quibus
commoneamur & inspiciamus quid petamus non quibus
deum seu docendum seu flectendum esse credamus.
Vnde dicimus sanctificet nomen tuum. nos admonemur
desiderare ut nomen eius quod semper semel est. etiam apud
homines sanctum habeat. hoc est non contempnat. quod
non deo sed hominibus predest. et in eo quod dicimus. adue-
niat regnum tuum. quod seu uelimus seu nolimus utique ueni-
et desiderium nostrum ad illud regnum exercitamus. ut nobis
ueniat. atque in eo regnare mereamur. Cum dicimus fiat
uoluntas tua sic in celo & in terra. nobis ab illo precamur
ipsam obedientiam. ut sic in nobis fiat uoluntas eius que
admodum fit in celestibus angelis eius. Cum dicimus panem
nostrum cotidianum da nobis hodie. per id quod dicitur hodie
significat hoc tempore. ubi uel sufficientiam illam petimus
a parte que excellit. id est nomine panis totum signifi-
cantes. uel sacramentum fidelium quod in hoc tempore necessa-
rium est. non tam ad huius temporis. sed ad illam eternam
felicitatem assequendam. Cum dicimus dimitte nobis debita

nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. nos admo-
nemus & quod petamus & quod faciamus. ut accipere mereamur. Cum
dicimus ne nos inferas in temptationem. nos admonemus
hoc petere. ne deserta et adiutorio alieni temptationi vel
consentiamus decepti. vel cedamus afflicti. Cum dicimus libera
nos a malo. nos admonemus cogitare non dum nos esse in eo
bono ubi nulli patiemur malum. Et hoc quidem ultimū
quod in oratione dominica positum est tam late patet. ut
homo christianus in qualibet tribulatione constitutus in
hoc gemit edat. in hoc lacrimas fundat. hinc exordiat.
in hoc immoretur. ad hoc terminet orationem. his enim
uerbis res ipsas memorie nostre commendari oportebat.
Nam quelibet alia uerba dicamus que affectus oramus uel
precedendo format ut clareat. uel consequendo atten-
dit ut crescat. nihil aliud dicimus quam quod in ista domi-
nica oratione positum est. si recte & congruenter oramus.
Quisquis autem id dicit quod ad istam euangelicam precem per-
tinere non possit. etiam si non illicet orat carnaliter orat. quod
nescio quem admodum non dicat illicet. quando quidem
spiritu renatos non nisi spiritualiter deceat orare. Qui
enim dicit uerbigra clarificare in omnibus gentibus sicut
clarificatus es in nobis. et. propheta tu si deles inuenian-
tur. quid aliud dicit. quam sanctificet nomen tuum.
Qui dicit. deus uirtutum conuertere nos. & ostende faci-
em tuam et saluum erimus. quid aliud dicit quam ueniat
regnum tuum. Qui dicit. itinera mea dirige secundum
uerbum tuum. et ne dominetur mei omnis iniquitas. quod
aliud dicit quam fiat uoluntas tua sicut in celo & in terra.
Qui dicit. paupertatem & diuitias ne dederis mihi.
quid aliud dicit quam panem nostrum cotidianum da
nobis hodie. Qui dicit. memento domine dauid. et om-
nis mansuetudinis eius. aut domine si feci istud. si est iniqui-
tas in manibus meis. si reddidi retribuentibus meis mala.
quid aliud dicit. quam dimitte nobis debita nostra sicut &

46.
nos dimittimus debitoribus nostris. Qui dicit. aufer a me concu-
piscencias uentris & desiderium concubitus ne apprehendat me.
quid aliud dicit quam ne nos inferas in temptationem. Qui
dicit. erue me de inimicis meis domine. & ab insurgentibus super
me libera me. quod aliud dicit. quam libera nos a malo. Et
si per omnia precationum sanctorum uerba discurras quantum
existimo mihi inuenies quod non ista dominica contineat et
concludat oratio. Unde liberum est aliis atque aliis uerbis ea-
dem tam in orando dicere. sed non esse debet liberum alia
dicere. hec & pro nobis & pro nostris et pro alienis atque ipsis ini-
micis sine fluctu dubitationis orandi sunt. quauis
aliis pro isto. aliis pro illo sicut se habent pro iniquitate uel
longinquitate necessitudinum in corde orantis oratur aut
extollat affectus. Qui autem dicit in oratione uerbigra.
domine multiplica diuitias meas. aut da mihi tantas quantas
illi uel illi dedisti. aut honores meos auge. fac me in hoc
seculo potentem atque clarum. uel si quid huiusmodi est. &
hec dicit eorum habens concupiscenciam non id attendens
ut ex his possit hominibus. puto eum non inuenire in dominica
oratione quo possit hec uota coaptare. Quam obrem pude-
at saltem petere. que non pudeat cupere. aut si & hoc pudeat
sed cupiditas vincit. quanto melius petatur hoc. ut etiam
ab isto cupiditatis malo liberet cui dicimus libera nos
a malo. Habes quantum arbitror non solum qualis oras.
uerum etiam quid oras. non me docente. sed illo qui nos omnes
docere dignatus est. Beata uita querenda est. hec ad domino deo
petenda. Quid sit beata esse amulius multa sunt dispu-
tata. sed nos ad multos & ad multa ut quid inuis. Bre-
uiter in scriptura dei uerari quod dicitur est. beatus populus
cui est dominus deus ipsius. In ipso populo ut simus atque ad eum
contemplandum. et cum eo sine fine uiuendum puenire possi-
mus. finis preceptum est karitas de corde puro & conscientia
bona. & fide non ficta. In eisdem tribus pro conscientia bona

spes posita est. fides ergo et spes & karitas ad deum perducunt
orantē. hoc ē credentē sperantē. desiderantē. et que petat
ad dno in dominica oratione considerantē. ieiunia et ab aliis
aliis uoluptatibus sine saluū damno carnalis concupiscen-
tie refrenatio. maxime q. elemosine multū adiuuant
orationē. ut pessimū dicere. in die tribulationis mee dnm
exquisiui manibus meis nocte corā eo. & n̄ sum deceptus.
Quom̄ enī d̄s incorporealis & impalpabilis manibus exquiri.
nisi operibus exquiratur. Adhuc ē fortasse qd̄ queris cur
ap̄ls dixerit. qd̄ enī oremus sic oportet nescim. Neq. enī
ullo modo credendū ē ul̄ ipsum ul̄ quib̄ ista dicebat do-
minicā nescisse orationē. Cur ḡ putam̄ hoc eū dixisse qd̄
nec temere potuit nec mendacit̄ dicere. n̄ q̄a molestie
tribulationesq. temporales p̄sunt ul̄ ad sanandū timorē
superbie. ul̄ ad pbandam ul̄ exercendam patientiā. cui
probate & exercitate clarior merces uberiorq. seruat̄.
ul̄ ad quecūq. flagellanda & abolenda peccata. tam nos
nescientes quid ista p̄sint ab omni optam̄ tribulatione
liberari. Ab hac ignorantia nec se ipsum ap̄ls ostendit
alienū. n̄ forte qd̄ oraret sic oportet et sciebat. quando
magnitudine reuelationū ne extolleret̄ datus est illi
stimulus carnis angelus satane qui eū colasitarā p̄p̄t
qd̄ ter dnm rogauit ut eū auferret ab eo. unq. sicut
oportet nesciens quid oraret. Deniq. dei responsū cui
non fieret qd̄ uir tam orabat. & quare fieri n̄ expedi-
ret audiuit. Sufficit tibi gr̄a mea. nā uirtus in infir-
mitate p̄ficit. In his ḡ tribulationibus que possunt p̄desse
et nocere qd̄ oremus sic oportet nescimus. & tamen
quia dura quia molesta quia c̄tra sensum nr̄e infirmi-
tatis sunt. uniuersali humana uoluntate ut a nobis
hec auferant̄ oram̄. Sed hoc deuotionis debem̄ dno deo
nr̄o. ut si ea n̄ abstulerit. n̄ ideo nos negligi existimem̄.
sed potius pia patientia malorū bona sperem̄ ampliora.

47
Sic enim uirtus in infirmitate p̄ficitur. Nonnullis quippe
impatientibus d̄s qd̄ petebant concessit. ita ut sic e contra
ap̄lo negauit p̄p̄t eius. Itā legim̄ israhelute qd̄ & qm̄ rogau-
erunt et acceperunt. sed expleta concupiscencia impatiencia
est grauius castigata. Dedit. et regem petentibus sedm̄ cor̄ eor̄
et non sedm̄ cor̄ suū. dedit. et qd̄ dyabolus postulauit. ut
probandus famulus ei temptaret. exaudiuit rogantes et
inmundos spiritus. ut in multos suos legio demonum mitte-
retur. Hec scripta sunt. ne forte quis quā magnipendat
si fuerit exauditus cū aliquid impatienter petat. qd̄ non
impetare plus p̄sit. aut se abiciat et de diuina erga se
misericordie desperatione si non exaudiat. cū forte aliquid
petat quo accipiendo affligatur. ul̄ a prosperitate cor-
ruptus euerat. In talibus ḡ quid oremus sicut oportet
nescimus. unde si aliquid contra qd̄ oramus acciderit
patienter ferendo et in omnibus gr̄as agendo hoc potius
oportuisse qd̄ dei n̄ qd̄ nr̄a uoluntas habuit dubitare
debem̄. Nam & huiusmodi exemplū p̄buit nobis ille me-
diator. qui cū dixisset. pater si fieri potest transeat a me
calix iste. humanā in se uoluntate ex hominis susceptio-
ne transformans continuo subiecit. Verū n̄ qd̄ ego uolo.
sed qd̄ tu uis pater. Unde merito per unius obedientiā
iusti constituunt̄ multi. Quisquis aut̄ unā illā petat ad dno
et hanc requirit. cert̄ ac securus petat. nec timet ne for-
te obstat cū acceperit. sine qua n̄h̄ p̄dest qd̄ aliud sic
oportet acceperit. Ipsa ē enī una & sola beata uita ut
contemplemur dnm̄ delectationē in eternū immorta-
les atq. incorruptibiles corpore & spiritu. p̄p̄t hanc
unā cetera requirunt. & non indecenter petunt. Istam
quisquis habuerit. omnia que uult habebit. nec aliqd̄
ibi uelle nec habere poterit qd̄ n̄ decebit. Ibi est q̄ppe
fons uite que fixare nunc oportet in oratione quam d̄
in spe uiuim̄. & qd̄ speram̄ non dū uidem̄. In p̄tione
alarū eius ante que est omne desiderium nr̄m ut inebri-

emur ab ubertate domus eius & torrente uoluptatis eius po-
temur. quō apud eū est fons uite. In lumine ei uidebim^{us} lu-
men. quando faciabit in bonis desideria n^{ost}ra & nihil erit
ultra qd̄ gemendo queram^{us}. sed quod gaudendo tenea-
mus. Ueruntam^{en} quō ipsa est pax que p̄cellit omnem
intellectū. cū ipsam in oratione poscendo qd̄ orem^{us} sic
oportet nescimus. Qd̄ enī sicut ē cogitare n̄ possum^{us} inue-
niscim^{us}. sed quicquid cogitanti occurrerit abicim^{us}. respui-
mus. imp̄bam^{us}. n̄ hoc esse qd̄ querim^{us} nouim^{us}. quāuis
illud non dū quale sit nouerim^{us}. Est q̄ in nobis quedā
ut ita dicā docta ignorantia. sed docta sp̄s dei qui adiu-
uat infirmitatē nostrā. hanc cū dixisset apl̄s. si autē qd̄
non uidem^{us} speramus p̄ patientiā expectamus. ibi subi-
iecit. similiter & sp̄s adiuuat infirmitatem nostram.
quid enī orem^{us} sicut oportet nescimus. sed ipse sp̄s inter-
pellat p̄ nobis gemitib^{us} inenarrabilib^{us}. qui autē scrutat^{ur}
corda scit quid sp̄s sapiat. quia scdm̄ deū int̄pellat p̄
sanctis. qd̄ non sic est intelligendū ut esumemus sem̄
sp̄m qui in trinitate incommutabilis est d̄s & cum
patre & filio unus est d̄s. tāquā aliquē qui non sit qd̄
deus est interpellare p̄ sanctis. dictum est quippe in-
terpellat p̄ sanctis. quia interpellare sanctos facit.
sicut dictū est. temptat uos d̄s d̄s uester. ut sciat si
diligitis eū. hoc ē ut scire uos faciat. Interpellare itaq;
sanctos facit gemitib^{us} inenarrabilib^{us} inspirans eis desi-
deriū etiā adhuc incognite tante rei quā p̄ patientiā
expectamus. Quomodo enim narretur. quando deside-
ratur quod ignoratur. Nam utiq; si omnimodo igno-
raretur. non desideraret. et rursus si uideretur non
desideraretur. nec gemitib^{us} quereret. Hec omnia con-
siderans. & si quid aliud de hac re tibi d̄s insinuauit.
ut ame dici longū fuerit. tu certa in oratione uince-
re hoc seculum. ora in spe. ora fideliter et amanter. ora
instanter et patienter. ora sicut uidua xpi. Quamuis

48
enim ad omnia membra eius. hoc est ad omnes qui in eum
credunt & ei corpori sociamur sic docuit orare p̄ ueniat.
specialit̄ tam diligentior cura orationū in scriptura eius
uiduis inuenit in uincta. Nam due fuerit anne honora-
bilit̄ nominate. una conuigata que sanctū samuelem
peperit. alia uidua que sanctū sanctorū cū adhuc
infans esset agnouit. Oravit & conuigata in dolore animi
et afflictione cordis q̄a filios n̄ habebat. tunc ipsum
samuelem impetravit & acceptū deo reddidit. quia cū
poscere uouit. Sed oratio ei quom̄ ad orationē illam do-
minicā p̄ ueniat non facile repperit. nisi q̄a in eo qd̄ ibi
positū est. libera nos a malo. non paruū malum uidet et
nuptiam esse & fructu carere nuptiarū. cū sola excusset
nuptias p̄creandorū causa filiorū. Ne illa uero anna
uidua uide quid scriptū sit. q̄a non discedebat de tem-
plo ieiunius & obsecrationib^{us}. seruens nocte ac die. nec
aliunde apl̄s qd̄ et supra commemorauit. que aut uere
est uidua inquit & desolata sperabit in d̄no. & persistit
in orationib^{us} nocte ac die. et d̄s cū semper orandū et
non deficientum nos hortaret. uiduam commemora-
uit que licet iniquū & impium iudicem. & dei & homi-
nū contemptorē ad audiendam causam suā assidue
interpellando euerit. Quam ergo p̄ ceteris uidue de-
beant uacare orationib^{us}. satis hinc intelligi potest. qd̄
omnib^{us} ad suscipiendū orandi studiū de uiduis p̄positū
est exhortationis exemplum. Quid autē in hoc operis
genere uiduis electū est. nisi destitutio & desolatio. Quia
propt̄ si se omnis anima intelligat in hoc seculo desti-
tutam & desolatā quādiu peregrinamur ad d̄no. p̄fecto
quandam uiduitatem suam deo defensori assidua et
impensissima p̄catione cōmendat. Ora q̄ ut uidua xpi
non dū habens eius conspectū cui p̄caris auxiliū. &
licet sis diuitissima. sic pauper ora. Non dū enī ueras fu-
turi seculi diuitias habes. ubi nulla damna formides.

48^a
Licet habeas filios et nepotes numerosamq; familiam qd̄
et supradictū est sic desolata ora. Incerta sunt enī omnia
temporalia etiā usq; in finē uite hui' in nostram conso-
lationē mansura. Tu tamen si ea que sursum sunt queris
et sapi' eterna. & certa desideras. que quādiu non dum
habet etiā saluis omnib' atq; obsequenti' tuis. tanquam
desolatam putare te debes. et si tu pfecto etiā tuo exem-
plo religiosissima nurus tua et alie sancte uidue uirgi-
nesq; sub ur̄a cura securus constitute. Quāto enī magis
domum uestrā pie tractatis. tanto impensius orationib;
insistere debetis. rerū presentū non occupate nego-
ciis. nisi que flagitat causa pietatis. Sane memineri-
tis et pro nobis non negligenter orare. Nolumus enim
sic nobis honorē quē periculosum gerimus deferatis.
ut adiutorium quod necessarium nouimus auferatis.
A familia xpi oratum est p petro. oratū est p paulo.
et nos in eius familia esse gaudemus. et incomparabi-
liter plus quam petrus & paulus orationum fraterna-
rum auxiliis indigemus. Orate certatim concordī
sanctoq; certamine. Non enī aduersus alterutrum
certatis. sed aduersus dyabolum sanctis omnibus
inimicum. In ieiuniis et uigiliis & omni castigatione
corporis. qua plurimum adiuuatur oratio. faciat
queq; ur̄m quod poterit. Quod altera minus potest
facit. si in altera diligit quod ideo quia non potest
ipsa non facit. Proinde que minus ualet non impe-
dit plus ualentem. et que plus ualet non urg. ear
minus ualentem. Conscientiam quippe uestram deo
debetis. Neminī autē uestrū aliquid debeatis. nisi ut
in uicem diligatis. Exaudiat te dñs. qui potens est
facere supra quam petimus et intelligimus.

Incipit de gradibus sacerdotum uel clericorum.

Incipit de gradibus sacerdotum uel clericorum.

Leg.

Clericus enim grece Latine scilicet uel hereditas
dñi dicitur. p̄p̄ta ergo dicitur clerus. quia d̄ forte fuit
dñi. uel quia indei partē habent. Generalit̄ enim om̄s qui in
eccl̄a d̄p̄munt. clerici nūcupant̄. Quorū ḡdus r̄ nōia hec sunt.
Hostiarius. Lector. Exorcista. Acolitus. Subdiacon̄. Diaconus.
presbit̄. Episcop̄. Episcop̄ grece Latine spectator. presbit̄ grece.
latine senior. Sacerdotes aut̄ uocant̄. qui sac̄m dant. sicut
ep̄i. leuite enim. ex nōie altaris. De leui enim. leuite exorti sunt.
In greco. Diacones uocant̄. in latino ministri. Hypodiacones. q̄
cor̄ subdiacones uocant̄. Acolit̄ grece Latine cerosferari dicit̄.
Exorciste grece Latine adiurantes. siue inceptantes uocant̄.
Lector ad legendū. Cantor ad cantandū. Hostiari dicit̄ qd̄ p̄sit ho
stias templi. et teneat clauēs eccl̄ie. pontifex. princeps sacer
dotū est. *Interrogatio. R̄o.*

Quomodo credis dñm. Credis indeum patrem omnipotentem. et ī
filiū xp̄m filium eius. & in sp̄m sc̄m. Credo q̄ tres p̄sone sūt.
et ille tres unus est deus. Credo q̄ semp̄ fuit pater & filius
et sp̄s sc̄s. et inuicē et finem nūq̄ habent. Credo qd̄ dñs ihs
xps̄ dei filius assūpsit carnem hūanam. et fuit natus ex
maria uirginē uerus deus et uerus homo. *Oratio. quasi oris ratio. eo qd̄
ex ore et ratione p̄cedit. Interrogatio. R̄o.*

Quare fit p̄sbit̄ ad oblationē dñi offerendam. r̄ sc̄m euāḡli
ad nūcandū. et p̄ peccatis ppli d̄p̄tate cebet. Quare dicit
dñs uobiscū. R̄. Sup̄ quātos dicit dñs uobiscū. d̄m̄s ange
lus benedictio est. sup̄ capita eorū. et quāuis indigni sint.
qui respōdeant. uel quia d̄s in p̄sentia. tam dignus est. an
gelus qui inī aūq̄ d̄putatus est. uite testis. ante oculos
ter̄p̄is p̄senter nōia sacerdotis et ppli. *Interrogatio. R̄o.*

Quare canit p̄sbit̄ missam. R̄. In cōmēoratione mortis dñi
Quia ihu xp̄i. quia mors xp̄i uita n̄ra facta est. et ideo ca
nit p̄sbit̄ missam. *Interrogatio.*

Quare mittit ostia in patena. R. Significat corpus domini nostri in sepulchro. Interroga. Quam obrem mittit unum in calice. R. Quia sanguis christi dilatare eius distillatus est. Interroga. Cur mittit aqua in ipso calice. ut in ipso uino. R. quia quando lanceauerunt iudei christum filium dei. exiit dilatare eius sanguis et aqua mixtum.

Tribus modis diabolus securitatem mittit in hominem. primum suggerit hominem ut non det confessionem suam. quia iuuenis est. Secundo dicit. Alii graui peccauerunt. quia ego. et diu uixerunt. Tertio dicit. Tu pecca. quia magna est clementia domini et misericordia eius. et indulget tibi peccata tua. et per hanc securitatem adducit hominem in infernum. et in perditionem quod absit hoc a nobis. **De uerbis opibus**

Prima est castitas. Secunda mundi contentus. Tertia humilitas. Quarta obedientia. Quinta patientia. Sexta est fides firma in christo. et proximo. Septima. caritas de corde puro. omnia cooperante bonum. Amen. **Expositio super Symbolum**

Symbolum grece dicitur quod in latino interpretatur collatio. siue iudicium. que duodecim apostoli duodecim uerba composuerunt. Iudicium. per quod iudicatur omnis scientia. ueritatis. per quam possumus peruenire ad uitam eternam. In ista. xii. uerba symboli. tota heresis. excluditur. et omnis sapientia demonstratur. Credo in deum patrem omnipotentem. creatorem celi et terre. omnipotens dicitur. quia ipse sua potentia creauit omnia bona. malum et malitia et mendacium non est. a deo creatum. sed a diabolo et a malis hominibus est inuentus. Et in ihesu christum filium unicum dominum nostrum. Iesus et messias ebraice dicitur. christus et sother grece. latine saluator.

50.
nel saluator. Ihesus ipsum nomen est. quia sic ab anglo gabriel huiusmodi conceptus uocatus est. sic ipse dixit. Ecce sapiens et pater filium et uocab nomen eius ihesum. qui conceptus est de spiritu sancto. Iohannes per administrationem spiritus sancti. sicut gabriel angelus ad mariam dixit. spiritus sanctus super ueniet in te. et uicissim altissimi obumbrabit tibi. Passus. sub pontio pilato. propterea dicitur sub pontio pilato passus. quia ipse erat illo tempore dux in iudea. Crucifixus. mortuus et sepultus. hoc secundum carnem dicitur. non secundum diuinitatem. quia diuinitas impassibilis est. Nam passus. crucifixus. mortuus et sepultus. hoc secundum carnem. non secundum diuinitatem. Propter nos utique homines. ista omnia sustinuit. ut nos a peccato redimeret. ac di inferno liberaret. et eternam uitam condonaret. quia nullus poterit introire in regnum dei. nisi ista omnia sustinuerit. pro nobis filius dei. Tertia die surrexit a mortuis. sicut ipse dixit. et facta est porta in inferno. inuisusque exiit de sepulchro. Sicut ipse tertia die surrexit a mortuis. ita et nos resurrecturi in die iudicii absque dubio esse credamus. Ascendit ad celos in ipsa carne in qua natus. passus. in qua surrexit. in ipsa ascendit ad celos. sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Dextera dei non est corporalis. quod nephas est de deo sentire. quia figuratur. Deus totus dexter est. quia totus bonus est. Inde uenturus iudicare uiuos et mortuos. Ipse homo deus dei filius qui cum hominibus consatus est in mundum. qui nunquam sine patre. Ipse uenturus est in gloria maiestatis sue cum angelis et archangelis. omnesque iustos et peccatores uiuos et mor-

mark' leo. Cur lucas uuluis, ul' quare iohes aqila
discibat. Ita omnia a sac'dote scrutata ul' instructa an
baptismum. tunc ad sc'e regnatiois gram accedant. .iiij.
Catecumini sunt. qui p'mum d'geritate ueniunt.
habentes uoluntatem credendi. in xpo. .iiij. Catecumini.
id est instructus ul' audient no'iatur p' eo qd' ad doc. huc
trinam fidei audit. nec dum tam baptismu recep-
et unu deum agnoscent d'relinquat colozes uarios.
idoloz. siue caricaminus factus. p' quod ab illo diabo
li neq'ssima uirtus & inuictata ma'ria uel uolentia
incurio expulsa fugerit. V. Nam caricaminu
grece. auditus im'p'atur. Exorcizat aut' in p'mum.
dince sal accipiunt. & unguuntur. Sal aut' in mini-
sterium caricaminoy dandos ap'atibz. ideo est insti-
tutum. ut eoz gusto conditum sapientie p'cipiat.
ut nec sint fatui. nec tenuent a sapore xpi. Exorcis-
mum grece. latine conuatio siue h'mo increpatis
est aduersus dialolu. ut discedat. Vnde sciendu qd'
no creatura dei in infantibz exorcizat' aut' exufflat'
sed ille sub quo sunt om' qui cum peccato nascunt'.
Et eni princeps peccatoz potas dialoli. Exorcizat'
et insufflat' in his ut ei renuntiet. atq; erudiri a
p'ostate tenebray in regnu d'ni p'sacram'tum bap-
tismi uisiterant. .vi. Competentes aut' sunt
quia post cotinuuam fidei post g'nuentiam inte-
gram xpi p'cipiendam festinent. Ideoq; appella-
tur cope- ntes. id est gram xpi. pete-
tes. Nam tantum audi-
unt. nec potunt. sunt eni
quasi et uince fide-
lum. d'fo ant' misteria. audi-

52.
ant gra. sed ad huc non appellant fideles. Compe-
tentes aut' iam petunt. iam accipiunt. iam cate-
cizant. id e' instruunt' imbuunt' instructione sacra-
mentoy. Istis eni salutare symbolu tradit' quasi
co'torium fidei et sc'e cofessiois inoitium quomo-
do instructi agnoscant quales ad gram xpi exhibe-
se debeant. .viij. Symbolum grece. signu ul' cogno-
im'p'atur. eni apli. eugla dicit' ingentibz sig-
ul' iudiciu posuerit. Continet aut' cofessionem trinitatis
et unitatem ecc'e. z omne xpianu dogmatis sacram'tu.
quod symbolum fidei et spei n're cofescribit' incarta et
arrantium. sed in tabulis cordis carnalibz.
Credo in deum patre omnipotentem. creatorem celi et t-
re. Reperendus uob est d'ni h'mo symboli huius.
qualit' ea que dicunt' uis' sensibz melius inseramus.
Credo in deum patrem on'ipotentem. Tertia igit' uice
ut ad reliqua capitula capienda fideliori cursu p'ueni-
re possim ordo symboli recensitus est. In p'imum qua-
lis h'mo sit in symboli caput diligenter aduertite.
et quali principio in quo et sollicitate p' tractate. Ergo
primo habet credo. uides qd' d'ns nollet non nos uibz
discrete uocata diuina sed credere. nec ratione require.
sed fidem simplici et immobili adhibere. deum pa-
trem. Auerti te qd' uni dei patris nomen in cofessioe
coniungit. Ostendit qd' no ante deus ee cepit et po-
stea pater sed sine ullo initio. Deus semp z pat' est.
quia semp fuit pat'. semp habuit filium. Omnipote-
tem uero ideo dicit. quia omnia potest. cuiq; nich' impos-
sibile est. Quia celum et terram mare homines atq;
omnia animalia. non aliqua opis acti' aut' artificis.
sed solo u'lo non nob ueniat' in cogitatione qm hoc a'is

ut pot fieri creatorem celi et terre hoc aut quod super dicitur
quia omnia sola uerbis potestate proficit. Credo in filium eius.
Adi te quomodo in patrem sic & in filium sic credendum
et quia cum patre equalis est in maiestate. Tantum ipsi
quantum et parte honoris. tantum nos debere nouita-
tis ihesu christi. Ihesus saluator interpretatur. christus acris-
mate dicitur. quia sicut antiqui reges et sacerdotes sac-
oleo perfundebantur. sicut dominus noster ihesus christus spiritus sancti in-
fusione repletus est. Nat ex maria uirgine. non potuit.
non talem habere conceptum. que uirgo erat per maiestatem
partum. Passus sub pontio pilato. Iste pilatus iudex erat
illo tempore ab imperatore pro in iudea. sub quo dominus passus est.
Cuius mentio ad tempus significationem non ad personam illi
primam dignitatem. Crucifixus. mortuus. et sepultus. -
Crucem illam inquit ille est crucifixus. in corpore. quam
nos iestam in fronte. Sepultus est sicut in uentate natus est.
ita et in uentate mortuus et sepultus. tertia die resurrex. tertia
ane sepulture. moie uident ostendit. quando corpus in se-
pulture iacuit. anima illa dimittens triumphauit. Ascendit ad
celos. id est in conditioe nature nostre quam de homine matre nat
ad super sit. super celos ad dexteram dei patris collocauit. Inde ue-
niturus iudicare uiuos et mortuos. In ipso corpore uenturus
est adiudicium. in quo ascendit ad celum. Credo in spiritum sanctum.
Adi te quomodo sit in patrem et filium et spiritum sanctum. cre-
dendum. Nam qui in unam trinitatis personam non credidit
includit illi credidisse non potest. Sciam etiam catholi-
cam. Sciendum quod etiam credere debemus quia ecclesia non
est deus. sed domus dei est. Catholicam dicit toto orbe diffu-
sam. quia diuersorum hereticorum ecclesia ideo catholica non dicitur
quia per diuersas prouincias non continet. Hec uero a solis ortu us-

ad occasum unius fidei splendore diffundit. Scorum communionem.
Id est cum illis sanctis qui in hac qua suscepimus. fide. defuncti
sunt. societatem spei et communionem teneamus. Remissionem peccatorum.
Potest enim post remissionem peccatorum que uobis prestabitur mi-
nere receptio in baptismo plene oribilitatis teneamus af-
fectum. huius. Carnis resurrectionem. Carnem quam in hac
uita sub mortali conditione portamus. resurrectionem esse
in mortalem hac ratione. per anime sortio redituam. Hec
omnia credo. et uitam eternam. Absque ulla dubitatione fitemur
uos uitam eternam cum surrectis. sic etiam uobis exponimus.
sacramenta fideliter teneatis. Hec uobis actibus consueueris. non
dubia mente presumite. donante illo qui in trinitate uiuit
et regnat in secula seculorum Amen. - Vig.

Abrenuntio id est. despectio. derelinquo. siue contritio. Sa-
thanae. sathanae. in latino sonat aduersarius. siue in-
gressus. Ipe est aduersarius. que ueritatis inimicus et semper scorum
uitibus trahere nititur. Ipe transgressor. quia per uiciorum
effectus in uentate qua conditus est non stetit. Item et
temptator. qui ad detrandam uisitorum innocentiam postulat.
sicut in iob legitur. Et omnibus operibus eius. Opera quippe dya-
boli. hec sunt. Supbia. Idolatria. Purius. fornicatio.
Adulterium. falsa testimonia. Rapina. Auidia. Gula. Eb-
rietas. Turpi loquium. Contentioes. Ire. ueneficia. Inca-
rationes. Vel cetera que secum in baptismo abrenuntiamus.
Et omnibus pompis eius. pompa dyaboli. id est supbia. per
qua supbia de celo proiecitus est. - X -

Baptismus grece. latine unctio interpretatur. et id
uero unctio dicitur. quia ibi homo spiritus gratie in melius
inmutatur. et longe aliud quam erat efficitur. Prius enim
fedi erant deformitate peccatorum. in ipsa unctio. redduntur

pulchra balneo uirtutum. Quia autem per baptismum datur aquam.
hec ratio est. Voluit enim dominus ut res illa uisibilis pergrue-
rem et perfectam contractabilem et inuisibilem impende-
retur elementum. super que etiam impincipio ferebatur
spiritus sanctus. Nam sicut aqua purgatur exterius corpus.
ita latent eius misteria per spiritum sanctum purificantur. et a-
nimam. cuius sanctificatione ita est. Inuocatio enim ad deum ad-
scendit. Spiritus uero sanctus a deo descendit de celis. et medica-
tis aquis sanctificat eas exsemet ipso. et accipiunt uim
purgationis. ut in eis caro et anima dictis inquinata
mutentur. In fonte autem tres gradus sunt. Tres incesse-
sum propter tria que renuntiamur. id est diabolo et om-
nibus opibus eius siue pompis illius. Tres alii in a-
scensum propter tria que firmantur. id est patrem et fili-
um et spiritum sanctum. Septimum uero est. qui et quartus
similiter filio hominis. extinguens fornacem ignis. id est
dans remissionem peccatorum. - xj.

xii.

In fano caricaminus sic accedat ad baptismum.
ut renuntiet maligno spiritui. et omnibus uapnolis
eius pompis. Exsufflatur etiam ut fugato dy-
abolo. christo deo nostro operetur introitus. - xij.
Exorcizat. id est. conuincat malignus spiritus ut ex-
eat et recedat dans locum deo uero. - xiiij.
Accipit caricaminus salem. ut putredo et fluxa
eius peccata sapientie eius sale diuino munere
nucetur. - xv. De inde simbolo apostolici ictus
fices. ut uacua domus et apusco habitatore de-
relicta. fide ornatur et sparetur habitatio dei.
Tunc fiunt scrutinia ut exploretur. - xvj.

54

sepius quam firmiter post renuntiationem sacre uba-
date fidei iudicatus corde defixerunt. xvij.
Tangitur et nares. ut quam diu spiritu naribus trahat.
in fide accepta perduret. xvij. **P**ectus quoque per
ungitur oleo. ut signo sancte crucis diabo claudat in-
gressus. xvij. **S**ignantur et scapule. ut un-
dique muniantur. xx. **I**tem in pectore et sca-
pulis. ultiois signatur fidei firmitas. et opum lo-
norum perseverantia. xxi. **E**t sic in nomine sancte trini-
tatis. trina subuisione baptizatur. et recte homo qui
ad imaginem sancte trinitatis conditus est. per inuoca-
tionem eiusdem sancte trinitatis. ad eandem renouat
ymaginem. **E**t que tertio gradu peccati. id est.
consensu cecidit in mortem. tertio eleuatus de fonte per
gratum resurgat ad uitam. xxij. **T**unc albis
induitur uestimentis. propter gaudium regenerationis
et castitatem uite. et angelici splendoris decorem.
Tunc sacro scissina caput per xxij.
ungitur. et mixtico regit uelamine. ut intelligat dia-
dema regni. et sacerdotalem dignitatem portare. iuxta
apostolum. Vos estis genus electum regale sacerdotium. of-
ferentes uos metipsos deo uiuam hostiam sanctam. et
deo placentem. xxij. **S**ic coque sanguine domini
confirmatur. ut illius sit membrum. qui pro eo passus est.
et resurrexit. xv.
Nouissime per impositionem manus a summo sacerdote
septem formis gratie spiritum accepit. ut roboretur per spiritum
ad predicandum aliis. qui fuit in baptismo uite do-
natus eterne. Amen. -

quod in facie suscipiatur

Uos ergo fideles dilectissimi fratres qui in nomine patris et filii
et spiritus sancti qui ad baptismum accessistis. considerate in ipsum bap-
tismi pactum cum deo fecistis. Interrogati estis pro nomine a sa-
crae. nam cum singuli vestrum nomina dedistis ad fontes. Vbi gratia.
dicitis nomina. aut petrum. aut iohannem. aut quolibet nomina. Inter-
rogati fuistis. quomodo dicitis. Respondistis. aut si uos potestis
respondere. aut certe qui pro uos fidem fecerunt. uel qui uos
ad fontem susceperunt. et adixerunt. Iohannes dicit. Et interrogauit
sacerdos. Iohannes abrenuntias diabolo et angelis eius cultis.
et ydolis eius. furtis. fraudibus. fornicationibus. ebrietatibus. et omnibus
operibus malis. et respondisti. abrenuntio. Post istam abrenun-
tiationem diaboli. iterum interrogati estis. a sacerdote. credere
uos in deum patrem omnipotentem. et tunc respondistis
credimus. Et in ihm christum filium eius unicum dominum nostrum.
qui conceptus est de spiritu sancto. natus ex maria uirgine. passus
sub pontio pylato. crucifixus. mortuus. et sepultus. tertia die
resurrexit a mortuis. Ascendit ad caelos sedet ad dexteram dei
patris omnipotentis. inde uenturus iudicare uiuos et mor-
tuos. Credis et respondisti. Credo. Et iterum interrogatus. Cre-
dis et in spiritum sanctum sanctam ecclesiam catholicam. sanctorum communionem remis-
sionem peccatorum. carnis resurrectionem uitam eternam.
Et respondisti. Credo. Ideo ergo considerate quale pactum
cum deo fecistis in baptismo. promissistis uos abrenun-
tare diabolo et angelis eius. et operibus eius omnibus. et cessari.
estis credere uos in patrem et filium et spiritum sanctum. et sperare uos
in finem seculi. carnis resurrectionem uitam eternam. Nam quod
precautio et confessio uestra a patre deum tenet. et quomodo aliqui
uostri qui abrenuntiauerunt diabolo et angelis eius. et au-
tores eius. et opera eius. modo iterum ad cultum diaboli.

revertuntur. Nam et ad petras. et ad arbores. et ad fontes.
et per uia. ceruolos incedere. ibi uota reddere. quid est al-
liud hoc. nisi cultura diaboli. Divinationes et augu-
ria. et diis ydolorum obsequare. quid aliud est. nisi cultus
diaboli. Vulturaria et balendae obsequare. mensas ornare.
Lupos ponere. pedem obsequare. et aqua fundere in focum.
super truncum frumentum et uinum mittere. et panem in
fontem ponere. quid est aliud. nisi cultus diaboli.
Mulieres in lecta sua menteria nominare. et die ueneris nup-
tias obsequare. et qua die in uia exeat ad tendere.
quid est aliud nisi cultura diaboli. et alia multa
que ad numerare longum est. Ecce ista omnia post abre-
nuntiationem diaboli post baptismum fecistis. et ad cul-
turas demoniorum. et ad idolorum opera redeuntes. fidem
uestram transtulistis. et pactum quod fecistis cum deo dimisi-
stis. Dimisistis signum crucis quod in baptismo.
accepistis. et alia diaboli signa paues et sternutationes.
et alia multa ad tendistis quod perius est uobis.
Quare michi aut cuiuslibet christiano rectum non nocet
augurium. ubi cuiuslibet signum crucis fuerit. non potest
incedere signum diaboli. Quare uobis nocet. nisi quia
signum crucis contempnunt. et uobis ipsis in signum conti-
gitis. Similiter dimisistis incantationem sanctam. id est
symbolum quod inuocabatur quod in baptismo. acce-
pistis. Item credo in deum patrem omnipotentem. et patrem
nostrum qui est in caelis. Et tolle incantationes diaboli-
cas et carmina inimici. Cum ergo conceptum fuerit
signum crucis christi. talia signa aspserunt signum quod in
baptismo accepit perdit. Similiter et qui alias incan-

rationes tenet. a magis & maleficis. ad inuentas incan-
tiones exercet. Symblolum id est credo in unū deum.
et orationem dñicam. hoc est pat noster. que ī xpi
fide accepit. dimisit. fidem xpi. inculcauit. quia n̄
pōt deo simul et dialolo fūire. Fratres ista omīa
que dixim. si eē cognoscim post acceptū baptisū
hoc fecisse. et fidem xpi dissipasse. non despet d se
nec dicat in corde suo. quia tanta mala feci post
baptisū. tūc sic talle si non michi indulgeat
deus peccata mea. homo non debet dubitare d
misericordia dei. tantū fac in corde tuo pactū cū deo.
ut iam amplius culturas demonum non colas.
Nec p̄ter deum celi alium non colas neq; adores.
neq; adulterium. aut fornicationem. aut furtum.
non facias. non hōicidium non p̄urium. Et cū
hoc ex toto corde tuo pmiseris et ultius peccata
ista. ul' alia non feceris. fiduciale ueniam sp̄e
petaris. Quia dicit deus p̄pham. In quacūq; die
iniquas oblitus fuerit iniquitates suas. et ci-
tius penitentiam egerit. quia peccatores deus ex-
pectat ad penitentiam. Penitentia ista uera est.
ut iam amplius homo non faciat mala que fec.
s. d̄p̄teritis peccatis indulgentiam petat. et d̄fūto
caueat. ne ad ip̄a iterum reuoluat. Sed magis
opa bona exeat. ut esurientibz et paupibz ele-
mosinam p̄rigant. hospites recipiant. Et q̄cqd
uob uultis fieri. hoc aliis facite. quia in hoc uo
mandatum dei completur.

Rogam ergo uos fratres n̄ami ut ista p̄cepta

56
dei que uob deus p̄ nob hūilibz et exiguis d̄ne digna-
tus est. ut ad memoriam teneatis. ad abut uis ut ū
solum d̄presenti. ista uita. neq; t̄nsitoria mūdi. ista
utilitate tractetis. sed illic magis recordetis. qd ī syblō
hoc est credo ī deū uos credere pmisistis. et carnis re-
surrectionem et uitam et̄nam in ignū celoz. Item
angls dei sicut uob iam sup dixim inde quā maxie
cogitate. et ne semp de ista mūdi miseria. p̄pate uita
urām in opibz bonis. frequērate ad d̄p̄andū dñm ī
ecciam et p̄loca scōz. Dominici quia p̄t dñi cū d̄
quia filius dei dñs noster ih̄s xps in ip̄a die resur-
rexit amoztus. Nolite contendere sc̄lm reuerentiā
nolite op̄ fūile. id est agrū. p̄ratum. uineam. sabucā.
nec ulla opa. uel si qua grauia sunt nolite facere. ī
die dñico p̄t tantum ad necessitatem sufficere
corpusculi p̄ ex quoquēdo p̄tinet q̄bus & necessari-
te longinqua itineris. Et in locis proximis nō licet
die dñico ulla opa facere nisi tantum ad ecciam
uēire. ad orationem et ūba dei audire. licet die dñi-
co uiam facere. hoc est ad loca scōz ambulare. p̄tē-
res ul' amicos uisitare. aut tribulantibz cōsiliū
uel ad uictorium p̄loca p̄tate. ut dicit uī pupil-
los uisitare. Sic decet xp̄ianum hōnem diem dñi
cum uenerare. in istum diem non causas dare non
iurare. Et nos qui uerum deum adoramus. et credi-
m̄ filium dei resurrexisse amoztus. diem resurrec-
tionis eius hoc est diem dñicam p̄ omīa & sup omīa.
uenerem. Nolite ergo iniuriam facere resurrectio-
nis dñice. s; cum omī honore et reuerentia colite.

ip̄t sp̄m nr̄m quam habem̄ in illo. Nam sicut d̄no noster
ih̄s xp̄s filius dei uiū. qui est caput nr̄m t̄na die resurrex̄
amortuus. Ita et nos qui uiuim̄ membra ip̄ius resurrexi
in carne nr̄a in finem sc̄li sp̄m. Et unus quisq̄ sibi uiuaz
etiam sicut in capite suo in se lo uto. git. ul̄ meruit. ita re
cepturus erit in illa die iudicij. Boni bona et mali mala.
Bonam uitam etiam et mali supplicium sempiternum. Ecce nos
sūt testimōio dei et sc̄oz angloz qui nos audiunt modo.
loquentes. Ab soluum̄t̄ h̄antate ūa d̄bitū nr̄m et pec
cuniam d̄ni sicut p̄ceptum habem̄ fenerauim̄ uobis.
v̄m̄ est modo cogitare et parare quomodo uiuaz quisq̄
quantum accepit in mente d̄no cum uisus indiem iudi
ciij representet. Quom̄us aut̄ ip̄ius dei clementia. ut nos
ab om̄i malo custodiat. et dignos sc̄oz angloz suoz so
cios. Regne suo faciat. prestante d̄no ip̄o qui uiuut
et regnat cum patre et filio et sp̄u sc̄o in secula secloz Am̄.

10 augustini

Sicut d̄bz ūa f̄ac̄m̄tal̄ dilectissimi fratres in d̄no. qd̄
sicut homo ex carne uisibili cōstat. ita aīa inuisibili
cōstat. duplici cibo pascat̄ homo ut uiuere possit. Unde
sicut extrinsecus homo uisibil̄ absq̄ uisibili cibo corporeo ui
uere nō potest. ita aīa inuisibil̄. nisi cylo inuisibili.
hoc est ūlo dei. r̄amōtioē sc̄a frequēt̄ reficiatur. ūuē
non ualet. Igit̄ ita morit̄ aīa nisi cibo sustentet̄. sic
caro morit̄. nisi escam corpoream p̄cipiat. Mandū est
quare non ual̄ hoīes aīe abū requirunt. sicut corpus
abū cotidie p̄cipe student. Ecce aīa multo nobilior ē.
quā caro. quia caro siue pascat̄ siue non pascat̄ aut
hodie aut cras morit̄. Que si cylo corporeo pascat̄
morit̄. et si non pascat̄. nequaquā semp̄ uiuē poterit. Aīa
uero si ūlo dei non pascat̄. quāuis eēt̄ialit̄ uiuat. ita nō

57
spiritalit̄ moritur. Que si ūlo dei cotidie pasceret. hic et
in t̄num felicissime sine ulla morte uiuere. Quia ip̄t h̄m̄
fratres. uiribz cordis solerter illud audite. qd̄ in lege et in eua
gelio legit̄. Non in solo pane uiuit homo. sed in om̄i ūlo qd̄
p̄cedit de ore dei. Et est sensus. Sicut extrinsecus homo pane uis
ibili. ita intrinsecus homo inuisibili pane reficit̄. ut uiuē possit.
Quia igit̄ non est dubiū. ita eē. An̄t̄i requirite anime abū.
sicut escam corpus cotidie studiosē papit̄. Nam si ita
essent hoīes d̄ūlo spiritali. sicut d̄ūlo corpali solliciti. nullus
p̄iret. nll̄s ad eterne d̄pnatiois penam trāfiret. s; om̄es
eēt̄ felices. auctiq; fuissent beati. quia implet̄ in eis
qd̄ dictum est. Beati qui esurunt et sitiunt iustitiam.
qm̄ ip̄i saturabuntur. Attendite fratres. quia nō dixit
beatos. illos qui esurunt et sitiunt aurū ul̄ argētū. uel
p̄rosas uestes ul̄ equos potentes. et gl̄am sc̄li hui. sed
eos. qui esurunt et sitiunt iustitiam. s; querat aliquis
quid sit esurire et sitire iustitiam. Esurire enī et sitire i
ustitiam est. qd̄ bene uiuere. ut melī uiuere possit. d̄sid̄e.
Nam qui bene uiuit. et nō desiderat ut melius uiuere
possit. nec esurit nec sitit iustitiam. Vbi gr̄a. Ille q̄ h̄t
fidem. et non orat cum aplis ut augeat. uel q̄ habet
patientiam. et nō d̄sid̄at ut magis patient̄ sit. Et q̄
ieiunat ul̄ orat. uel elemosinam facit. et non optat ut
magis facere possit. non esurit nec sitit iustitiam. Illi nō
solum in esurunt et sitiunt iustitiam. qui om̄ia bona
que possunt faciunt. si ut maiora facere possint exoptat.
Et ec̄ n̄aq; esurios qd̄ hec sitis sup̄biam. exringunt. Ele
mosinam non sinit̄ sup̄bire. sed hūilitate p̄manere.
opatores iusticie docent. Homo siquidem d̄ono suo sup̄bi
re non possit. quādo parua illi uident̄ eē incōpatione.
illoz que facere desiderat. Nich̄ enī p̄est hōi bonum
agere. si de ip̄o bono sup̄bit ul̄ si hūilitatē laudem id̄

magis quā dei grām requirat. qm̄ talibz in iudicio diceēt.
Amen dico uobis. recepistis mercedem uestrā. Discedite a
me maledicti. in hoc quoq; piculo. et ab hac tribuli ma
ledictione om̄s illi erūt tunc securi. qui nūc esuriunt
et sitiunt iustitiam. Quia p̄t esurie fr̄s mei nō t̄p̄a
lia sed spiritalia bona. Esūte non moriē inimicōz ue
stroz. sed saluationem ip̄oz. Esūte sities non uitia.
quia esūtes iutum et sitis bonoz opum. aīas saluat.
P̄ hanc uero esuriam. et p̄ hanc felicissimā sitim trāseunt
hoīes d̄ morte ad uitam. d̄ p̄grinatione ad patriam. de
labore ad requiem. d̄ trāstrouis ad et̄na. et d̄ arduis ad sep̄
mansua. Quis est ille. nisi cui est aīa mortua qui nō sit
magis d̄ aīe c̄lo. q̄ d̄ corp̄ali esca soluit. Vel quis est ille
qui non magis esuriat iustitiam. id om̄ia bona. q̄ huius
miserie uite uanitatē. nisi mortuus. Aīas illas que i
sta nō cōsiderant. uiuificet om̄i p̄teris dei miā. et ap̄iat
oculos mentis ip̄oz. ut intelligant quāta sit distantia
int̄ p̄grinationem et patriam. Quod ip̄e uob cōcedat.
qui uiuit et regnat p̄ infinita sc̄la sc̄loz. Amen.

In p̄mis d̄m̄ deum diligere. *instruētia bonoz opum*
extoto corde. tota aīa. tota uirtute. De inde p̄imum.
tanq̄ te ip̄m. De inde non occidere. non adultare. n̄
facē furtum. non concupiscere. non falsum testimoniū
dicere. honorare om̄s hoīes. et qd̄ sibi fieri nō uult. ali
nō faciat. Corp̄ castigare. d̄ctas nō amplecti. ieiunium
amare. paupes recreare. nudum uestire. In tribulatione
subuenire. dolentem consolare. a secl̄i actibz se facē alie
num. Nich̄ amor̄ xp̄i p̄ponere. uacū non p̄ficere. uacū
die temp̄ non resuare. dolum in corde non tenere. pacem
falsam non dare. nō uiuare ne forte p̄iures. Veritatem
ex corde et ore p̄ferre. malum p̄ malo non reddere. In iur
am non facere. sed et sc̄am patient̄ sufferre. In inimicos
diligere. maledicentes se. non maledicere. sed magis

58.
benedicere. P̄secutionem p̄t iustitiam sustinē. nō esse
sup̄bum. non uiolentum. non multum edacem. non
pigrum. non murmurōsum. non detractionem. p̄pen
siam deo cōmittere. Bonū aut̄ ase cum uident. deo am
plicet. non sibi. malum a se factū. sciat. et sibi reputet.
Hiem iudicij timere. Gehennam expauescere. Vnū etiā
om̄i cōcupiscentia sp̄ali. d̄sidare. mortem cotidie ante
oculos suspectam h̄re. Actus uite sue om̄i hora custodi
re. In om̄i loco d̄m̄ se respicē. p̄certo sc̄re. cōgitationes
malas cordi suo aduenientes mox adlidere. et senioi sp̄a
li pate facē. Os suū a malo ul̄ prauo eloquio custodire.
Uerba uana. aut risu apta non loqui. Usū multū.
aut exasum non amare. Lectiones sc̄as libent̄ audire.
Oratioi frequent̄ incubere. mala sua p̄tita cū lacrimis.
uel gemitu. in oratione deo conficē. de ip̄is mal̄. cotidie
d̄cto emendare. d̄sidia carnis non p̄ficere. uoluntatem
p̄am odire. p̄ceptis abbatis mom̄ibz custodire. Etia
si ip̄e alit̄. qd̄ ablit̄ agat. memores illi d̄m̄i p̄cepti. Que
dicūt uob facite. que aut̄ faciūt facē nolite. Non uelle
dici sc̄m̄. ante quā sit. et prius esse. qd̄ uerū dicat̄. p̄e
cepta dei cotidie adimplere studeat. Castitatem amare. et
nullum odire. Zelum et inuidiam non habere. cōteri
onem non amare. Flationem ul̄ iactantiam fugē. Senio
res uenerare. iuniores diligere. In xp̄i amore p̄iuricis
orare. discordantes ante sol̄ occasum. in pacem reduere. Et
d̄ dei miā nūq̄ despare. Ecce h̄ sūt instruētia artū sp̄alis.
que cū fuerit anōb die noctuq; incessabilit̄ adimpleta.
et die iudicij consignata. illa m̄ces nob̄ ad d̄m̄ respiciabit̄.
qd̄ ip̄e p̄misit. qd̄ oculus non uidit nec auris audiuit.
n̄ in cor̄ hoīs ascendit. que p̄parauit deus h̄is qui dili
gunt eum. Officina uero ubi hec om̄ia diligent̄ open
tur. claustra sūt monasterij. et stabulij. et congregatioē.

Sciendum est. q[uod] uicia sunt quib[us] & p[er] que offenditur d[omi]n[us].
Sicet supbia. ira. inuidia. auaritia. luxuria. siue fornicatio. uana gloria. pigritia. negligentia. tristitia. accidia. & otiositas. diuicio. inuicatio. negligentia. insuratio. curiositas. falsitas. inuidia. p[er]uicacia. discordie. rixae. contumeliositas. gulositas. ebrietas et multa alia. Et ista sunt uices p[er] quas sinitur et honoratur deus. Sicet caritas. humilitas. patientia. castitas. abstinentia. benignitas. mansuetudo. pax. fides. ueritas. spes. iustitia. fortitudo. prudentia. firmitas. p[er]seuerantia. temperantia. silentium. sobrietas. fecunditas. compassio. p[er]mitentia. misericordia & multe alie. Contra supbiam est humilitas. contra iram. patientia. contra inuidiam. caritas. contra gulum. abstinentia. contra ebrietatem. sobrietas. contra luxuriam. castitas. contra auaritiam. largitas. et ita d[omi]n[us] uicia sunt uirtutes inuente. Et est notandum. q[uod] vii sunt p[ri]ncipalia uicia. ex quibus nascuntur & oriuntur o[mn]ia uicia & peccata. s[icet] supbia. gula. fornicatio. auaritia. ira. accidia. tristitia. uana gloria. Item sunt quatuor p[ri]ncipales uirtutes. p[er] q[ui]bus adiuuante deo omnia uicia expelluntur. s[icet] prudentia. fortitudo. iustitia. temperantia. Prudentia est scientia diuinay & humanarum rerum. p[er] qua intelligendum est. q[uod] cauendum est. uel q[uod] faciendum. et hoc est q[uod] dicitur in psalmo. diuite amalo & fac bonum. Fortitudo est magna animi patientia & longanimitas & p[er]seuerantia in bonis opib[us]. & uictoria contra omnia uiciorum. Iustitia est animi nobilitas. unicuique rei. tribuens ipsam dignitatem. p[er] hanc omni diuinitatis cultus. humanitatis iura & iusta iudicia. equitas totius uite. obseruatur. Temperantia est totius uite modus. ne homo aliquid nimis amet. uel nimis odio hat. s[icet] omnes huius uite uarietates. temperata & scilicet diligentia. & dicitur temperantia. hoc est discretio. que est mater omnium uirtutum. quia si homo habet omnes alias uirtutes et non habet temperantiam. siue discretionem. non ceat uirtutes. quia ut dicitur ysaia. uel in ioseph. p[er] uicio reputatur.

Id est iustitia simili. q[uia] si homo habet omnes uirtutes. & non habet iustitiam. non ei prodeet. q[uia] non est iustus. nisi sit in eo iustitia. & dicitur homo habet iustitiam. in se. & in aliis. in se habet iustitiam. q[uia] bona opera facit. q[uia] iuste agit. & in hoc est iustus. in aliis. q[uia] reddit & facit aliis. q[uod] reddere facit debet. q[uia] iuste agit. Item est d[omi]n[us] fortitudo. q[uia] si homo habet omnes uirtutes. nichil ei prodeet. si non habet fortitudinem. p[er] q[ui] fortitudo sustinet. cum patientia tribulationes & aduersitates. q[uia] ad fortitudinem pertinet. q[uia] homo non aduersitatibus frangitur. nisi p[er] spiritum eleuatur. et hec est fortitudo. ut dicit Raym[undus]. Item est simili d[omi]n[us] prudentia. si homo habet omnes uirtutes. nichil ei ualeret sine prudentia. que dicitur scientia. p[er] qua cognoscit bonum & malum. ad hoc ut bonum faceret. & malum euitaret. Et ideo iste. uirtutes. dicuntur p[ri]ncipales. q[uia] alie uirtutes sine istis. nichil ualent. nisi esse possunt.

Ista sunt decem precepta que debent obseruari. a quibus xano. p[ri]mo. & uola spernere. item non habere nomen dei in uanum. s[icet] firmum esse q[uod] deus omnia facit. & omnia potest. & solus deus est dominus omnium. et non debet tota die & p[er] equalibus reuerentare ipsum. sic faciunt multi. si deus me adiuuet. p[ro]deo non faciam. & huiusmodi uerba. & scitis q[uod] magis peccatum est. Item celebrare dies dominici. & alias magnas festiuitates. Item honorare parentes. s[icet] patrem et matrem. Item non sis occisor. Item non sis fur. Item non sis meccus. & fornicator. Item non sis testis iniquus. Item non cupias. & desideres rem alienam. uxorem. Item nec alienam rem. & huiusmodi usus. & uola spernere. si non sit t[ibi] nomen mane. usq[ue] ad noe. & ab noe. sabbata scifices. usq[ue] ad abraham. Tertia habes in honore parentes. ab abraham usq[ue] ad moysen. non sis occisor. fur. Quarta a moysen. usq[ue] ad dauid. Quinta a dauid. usq[ue] ad ierusalem. non sis testis iniquus. ad ierusalem. Sexta a ierusalem. usq[ue] ad ierusalem. non alij turpia. ad ierusalem. non rem cupias alienam. Sexta a ierusalem. usq[ue] ad ierusalem. Item vii. sunt etnes. p[ri]ma fuit ab adam. usq[ue] ad ierusalem.

xpm. septia axpō usq; ad fine mundi. diem iudicij.
Ite sciatis q; adhuc nō sūt. viij. millia. anni. q; mūdus ī
cepit. z q; deus formauit z fecit addā. qui fuit p̄m homo.
Ite sciatis q; an̄ q; xps uenit in mūdū om̄s hoies ī illis
vi. etatib; z lōi z mali ibant in infernū. tam lōi. nō ha
bebant alias penas nisi qz erant in tenebris. et nō ui
dāt lucem. satis erit magna pena. et erit in quodam
loco inferni qui uocabatur limbis. z habebāt hoc re
medium. qz sciebāt p̄phas q; xps debebat uenire ip̄os
redimere. z eos exēre de ill tenebris. z idō dicebat. d̄d.
p̄pha. dñe inclina celos tuos. z descende. z ysaiā. utinā
distingues celos z descendes. postea aduēiente hac ultīa
etate in qua nūc sum. uenit ihs xps nost̄ benignissim̄ re
deptor qui est z erat uerus deus descendēs de cel. nat̄ est
annūtiante anglo d̄maria uirgine. et factus est homo
et ita erat uerus deus z uerus hō. qui nutrit̄ ab eata
uirgine in ciuitate nazaret. ubi fuit concept̄. in bethleē.
natus. in iherlm̄ mortuus. creuit usq; ad etatem. xxxij.
annoz. z dimid̄ l̄ annū. z tūc tradit̄ a suo discipulo iuda
a iudeis crucifixe fuit z mortuus. corp̄ fuit sepultum ī
monum̄to. z in aīa descendit in infernū. z spoliāuit iher
num. z extrax̄ om̄s bonos et duxit eos secū in celeste
glam. mali remāsunt ibi z erūt sine fine. z ab illo
t̄p̄e atin. lōi uenit̄. ibi impad̄. Ite est sciend̄. q; oēs
illi qui sūt ex̄ hanc n̄rā fidem. uadūt in infernum.
siue male siue bene fecerūt. qz extra fidem nō possūt pla
cere deo. q; at̄ sūt infide. oīs pueri. usq; ad viij. n̄noz
annos. si sūt baptizati. uadūt statim in paradysum. Ite
oēs lōi religiosi. s̄ alij lōi hoies qui bonā uitam semp
duxerūt. ul̄ si peccauerūt suam penitentiā hic spleuerūt.
statim uadūt in parad̄. qui aut̄ multū peccauerūt. ī mūd̄.
et ueram penitentiā acceperūt in finem uite l̄ ante.
si eam non spleuerūt. p̄. ueram penitentiā. ibūt in
purgatorij. z ibi splebūt suam penitentiā. z pen
ibūt in paradysum. Et p̄. oīs. oīs. z nos debemus

60.
orare. quia p̄. illi qui sūt in inferno nō est oratio.
Quia in inferno nō est receptio. p̄. illi qui sūt in paradiso
nō est necesse orare. s; quia nos nescim̄ qui sūt in infer
no. ul̄ qui in parad̄. l̄ qui impurgat̄. debem̄ bona fide pro
omib; fidelib; defunctis orare. et si illi p̄. quib; o
m̄ibus sūt impurgat̄. uīa oratio p̄. d̄. eis. z nobis. si sūt in inferno
uel in parad̄. si nō p̄. d̄. eis. p̄. d̄. nob. p̄. lōnā fidem. z oīs
ad nos sūt. et hoc qd̄ dicit̄ in psalmo. z oīs em̄ea in
sinu meo sūt. uel possum̄ dicere q; sup̄ dicit̄ etates
sunt s̄. r̄. op̄. unam etatem ab abbraā usq; ad
dauid. z sic ista in qua sum̄ est sexta. viij. est mouentū.
Ite sciatis q; om̄s scripture que fuerūt ante natiuitatē
xpi. uocantur uetus testam̄tū. s; libri salomōis. libri p̄
phaz. ieremie. ysaiā. daniel. z alior. v. libri moysi.
heller. uidit. iob. liber machabeoz. z alij plures. p̄. l̄. t̄.
num qd̄ fecit beatus dauid p̄. phasille uero scripture q̄
fecerūt apli z euāgeliste. sūt nouū testam̄tū. s; euāgelia.
epl̄e beati iacobi. beati petri. beati iohis. beati pauli.
z beati luce qui fecit illas epl̄as in quib; dicit̄ lectio
m̄. apl̄oz. Ite apocalipsis quā dicit̄ beatus iohes
fecit. z quatuor euāgeliste. s; lucas. mach̄. mache. qui
fuit apl̄s z euāgelista. et beatus iohes qui fuit apl̄s
z euāgelista. quilib; fecit unū euāgl̄ū et nō plus. z
om̄ia euāgelia que in eccl̄ia dicunt̄ s; lucam sūt ex̄ta
d̄ suo euāgl̄o z item de mach̄. z d̄ mache. z de ioh̄e.
et similit̄ de epl̄is apl̄oz. z ita fuit ordinatum p̄. d̄. t̄.
eccl̄e qui ordinauerūt officium z misterium eccl̄ie.
post xpi mortem. z post apl̄os p̄. magnum r̄. p̄. d̄. t̄.
eccl̄e fuerūt maxie beatus gregorius. ambrosi. Augusti
nus. ieronim̄. qui fuerūt optimi clerici. quasi melio
res post apl̄os. et forte uisitis mirari quom̄ fuerūt
ap̄i ita boni clerici. qui fuerūt layci. z p̄. d̄. t̄.
et simplices satis. s; debetis scire q; post resurrectionē
et ascensionem dñi iudie sc̄o pentecosten uenit

inlinguis igneis teis. qui docuit eos omnem sciām. et oēs
linguas. et postea intellexerūt omēs scriptas. et omēs linguas
eloquebantur omīb; linguis. et fuerūt pleni omī sciētate et u
tute. et q̄ nō poterūt postea peccare mortalit. et sic iusta p̄cep
tū dñi uenerūt potare in uniuersum mūdū euāgeliū. et fides
xp̄i. et illi benedicti fuerūt qui ouenerūt totū mūdū ad dō
et fidem eius. et de eis dictū est. in omne t̄ra exiuit sermo
eor. et omēs fuerūt mortui p̄maturū. excepto beato iohē
euāgeliū. qui fuit magis dilectus ad dō. et fuit iūgē et iū
mior omīb; et uixit post alios aplos. p̄. xx. annos. p̄s.
n̄ sentit dolorem in morte. nec beata uirgo simile. nec iō
dō q̄a tantus fuit dolor que habuerūt in morte dñi. ad
quā fuerūt plentes. q̄ nō uoluit dñs. q̄ haberet aliū dolo
rem in eorū morte. et nlls apls remansit in passione cū dño.
sed fugerūt omēs. excepto illo. et iste aliquatū fugit. et sta
tūm rediit. et fuit semp̄ plens. et ei uirginis fuit uirgo om̄
dara ad dō. pensente in cruce. dicente. mulier. ecce filius
tuus. et in cruce discipulo. ecce mater tua. et ab illa hora in aū.
ille hūit eam in sua custodia. et erat fili' sororis sue.
aliter matris. et sanguineus ḡman' dñi. et sc̄i factus. q̄ b̄s
paulus apls nō fuit n̄ est d̄ duodecim aplis. quia eo t̄p̄
q̄ xp̄s erat in t̄ra uerus deus et uerus hō. et alii duodecim
discipuli erant cū eo. paulus tūc erat p̄secutor. ecce. et post
mortē xp̄i ip̄e fuit ad martirū. et lapidatū beati stephanū.
qui fuit p̄m' martir' post xp̄m. postea cū ip̄e uer' d̄ ierlm
et damascū p̄sequēdo credentes in xp̄o. mirabiliter ouisus fuit
ad dō. ut om̄ia in epla actū aplor. que incipit. salus
adhuc sp̄s m̄nax. et c. et te debetis sc̄i. q̄ xp̄s nō potuit
uit. n̄ hūit discipulos an̄ q̄ eēt baptizatus. nec baptizatus
fuit ante. xx. annos. natus fuit in die natali. postea in
ppanuit trib; magis. siue regib; qui stella du

61.
te uenerūt ab oriente. qui obrulerūt ei in iuda. aurū. et
et in iuda. postea eodē die. incipite. xxx. annos. baptizatus
fuit in iordane a iohē bapt. quo baptizato uixit in desertū.
et ieiunauit. xl. dieb; et xl. noctib; et postea esuruit. et
tūc temptatus fuit a dyabolo. trib; mōis. s. gula. uanagla.
et auaritia. et ill' t̄b' mōis temptauerūt adā p̄mū hōiem.
et illū supauerūt. et huc supat' fuit ad dō. et dyabolo re
cedente. angli m̄strauerūt dño. et regrediens dñs ad b̄ro
uenit in t̄ra zabulon et netahin. et ambulans iusta mare
galilee. discipulos elegit petrū et andream fratres eius.
iacobū zebedi et iohē fratres eius. iacobū alfei. et
philippū. thomā et bartholameū. symō et iudā et iohē
qui dicit thadeus. et iudā scariozem. qui tradidit
xp̄m. et cū istis uixit xp̄s p̄dicando in iudeā et samariam
et galileam. et p̄ partes illas ultra mare. quia citra ma
re nō fuit copulatus. et eodē die apparitionis quo baptizatus
fuit. incipite anni fuit cum discipulis ad nuptias archi
trichini. ubi fecit de aqua uinū. et hoc fuit p̄mū mira
culū. manifestū qd̄ fecit cū discipulis. et sp̄s eius erat beatus
iohēs euāgeliū. qui ad nuptias uocatus ad dō. remansit et
p̄secutus uirgo. nlls alius d̄. xij. fuit uirgo. et postea
p̄ totū annū sequerem et tantum plus quā est. a se
sto apparitionis usq; ad diem ueneris sc̄i. uixit cū discipulis
p̄dicando. et tūc traditus iuda. crucifixus est a iudeis. et
mortuus. et iudas uidens q̄ tradiderat sanguinem
iustum. dolens penituit. laqueo se suspendit. et licet
cū dolore penituerit. quia nō sp̄uit in misericordia dñi. damp
natus est. quia credidit maiorem suam iniquitatem.
q̄ dñi misericordiam. et iō quilib; dolēs et penitēs de
peccato sep̄ sp̄et d̄m̄. que est maior. q̄ n̄a d̄icta.
uel peccata. Alioquin sine sp̄e. nichil ualeret dolor. uel

reuerentia ut in iuda et sic mortuo xpo. remanserunt di-
scipuli .xj. quibus apparuit die tertia. s. in pascha et pluri-
bus aliis. ut in .i. pmo omnium apparuit mag-
dalene scilicet matre in pascha. p. ea. in .xl. die p. pascha.
s. in ascensione. dñs uidentibus .xj. maria uirgine
et magdala et alius mulieribus et septuaginta duobus discipulis
ascendit in celum et dixit illis quod omnes in similitudinem expectauerunt us-
que ad decimum diem post. s. in die pentecostes. et miseret eis spiritum
paracleti. qui expectauerunt ieiuniis et orationibus. et in
illa die uenit spiritus sanctus in eos in linguis igneis. qui
locutus est eos omnem scientiam scripturas et linguas. ut super
dictum est. et multi adhuc sunt honesti uiri qui ieiunant
nec illis dies obreuerentiam illi duotionis. Et in his
infra illos dies. s. beatus petrus qui erat princeps apostolorum
et alii apostoli elegerunt duos. s. ioseph qui dice-
batur barsabas et qui cognominabatur iustus. et marthiam
et rogauerunt deum. ut pro sua misericordia daret
gratum. ut dicitur duobus eligeret ille. qui esset dignus
digitate apostolatus. Et uti dederunt sortem. et uenit sortem
super marthiam. et uti fuit marthia loco iude. et optulit
sunt mis. .xj. apostolorum. Et licet dominus ante recessum
annum non predicauerit ut super dictum est. tamen aliquando
quidam ibat in synagogis iudeorum. ubi scribe et doctores
et pharisaei et sacerdotum. et audiebat et interrogabat
eos. etiam cum erant in ierusalem. .xj. annorum. et stupebant
et mirabantur quia sapientia et responsis eius.
Item est sciendum quod ante aduentum et natiuitatem
xpi erant duo populi. scilicet gentilis et iudaicus si-
cut iudeorum. et iste populus iudeorum credebat in deum.
et erant populi et ipse populus dei. et de isto populo fuerunt
patriarche. ipse moyses et aaron. samuel et sa-
lomon. dauid. apostoli et beata uirgo et xpus. Item

62.
populus iste petuit regem a domino per samuelem et datus
fuit ei saul. qui fuit primus rex. qui apud
pro bonis. postea male finit. Sed fuit
rex dauid. ipse. qui habuit et ma-
iorem dei. de quo dominus dixit. Inue-
ni ioseph. uirum s. cor meum. Suetus. ualde
uoluntates meas. et rex fuit. ni dauid fi-
dauid sapientissimus. et potens. qui faceret os
et omnes alii reges usque ad christum. salomon filius
Item deus dedit legem huic suo populo scriptam in qua
dicitur. quod eis dedit per moysen qui ieiunauerunt .xl.
diebus ante quam acciperet legem a domino. ut iuste dicitur
eam postea accipe. Item est sciendum quod populus iste fili-
dicitur et appellatur populus siue filius israel. et hoc idem. quia
iacob patriarcha filius ysaac filius abrahe habuit. .xij.
filios. quod filii habuerunt quilibet magnam et quasi in-
numerabilem progeniem. et uoluntur in illa epistola
que dicitur in festo omnium sanctorum. In qua dicitur. et
huius ruben. .xij. milia signati. et cetera. illi fuerunt filii
predicti iacob patriarche et iacob appellatus est israel.
quia dominus dixit ei non uis uocabis iacob. sed israel. et
interpretatur israel. et uisus dei. et iuda interpretatur stellio. Item
est sciendum quod populus iste erat circumcisus. et inceptus circum-
cisio ab abraha. quia dominus precepit abrahe ut circumcideret
se et omnes masculos de domo sua. et fuit abraham homo
iustus ualde. et obediens deo et fuit filius thare de
domo heber qui fuit de semine sem filii noe. et
fuit circumcisus octavo die. et fuit in baptismo.
imponitur nomina pueris. ut in circumcisioe impone-
batur. et sicut in baptismo renuntiantur originalia
peccata sic et in circumcisioe. quasi inuenta fuerunt.
et ob quam utilitatem et causam circumcisio pleni-

pleni notat in expositione illi euanglii qd cantat in anno no
uo et est ual d breue. Hic uero nationes omnes et populi erant
d gentili populo qd dicitur dicitur uel erroris essent y
dola adorabant et no credebant in deum aliq nisi ille
populo iudeoy sine uisib et io dicebat gentili quia
et nos sumus d gentili populo. postea uenit redemptor
noster ihu xps nat d maria uirgine mediator dei z
hominu qui fecit d istis duobz populis unu et unam ec
cle siam et io d lapis anglaris quia duos populos
coniunxit et dicit xpus sine xmi a x et qd dicit qd de
duobz populis fecit unu siue una ecclesiam intelligas d illis
qui crediderunt et credunt x natu d maria uirgine anglo
annuntians et qd berna maria fuit mar x uirgo ante par
tum uirgo in partu et uirgo p partu et qd x natus ex ea
fuit uerus deus et uerus homo habens utraq naturam
scilicet diuinam et humanam nec tam fuerunt duo s un
x et qd fuit tradit a iuda passus sub portio pilato quia py
latus erat illo ipz in iudea rector a iudeis crucifixus et mor
tuus et sepultus et qd die tertia resurrex a mortuis et
qd credat baptis et remissionem peccoy. Hoc est qd peccata
remittunt p baptis et p uera penitentiam et carnis re
surrectionis quia sicut xps resurrex a mortuis ita et nos
in eadem carne et aia qua uiuim. mox iudiciu frim.
resurrecti et lvi meritate i ginta ann sine corruptione
et de fornicate ibunt in uitam etnam. mali uero uirgine
etnu. ut ai corruptione et deformitate ul non no que
rit laborare qd tra est z sempiterna eoy dampnatio. qui
no ista non crediderit siue iudeus siue gentilis dap q
tus erit nec habet partem in redemptione xpi. Item
est sciendu qd qn longinus percussit xpm pendente
in cruce lancea in latus iam mortuus erat et in

63.
omnino exiuit sanguis z aqua. et ille fuit sanguis xpi.
qui sacrificat in mulla aqua fuit aqua baptismatis. et
d hoc fuit ordinata ecclesia. et dicit ecclesia. congregatio fidelium.
et est ecclesia sponsa xpi. quia quelibet fidelis aia est sponsa x.
et qn peccat dicit fornicari siue adulteri. quia relicto suo
sposo x. coniungit se alteri. scilicet diabolo. qd p peccoy sepat aia a
deo. et ad iungit diabolo. Item est sciendu qd x cu discipulis
predicauit. solum modo intra iudeoy qui erant suis populus
quos eripuerat d sicut pharaonis. quibus d sicut mae.
ut pedibus transirent cum psequerent pharaone z suis
et ne pharaon cum suis omnibus egyptis quoy erat rex. s.
d egypto cum insequeret illos pedibus p mare aqua coop
uit eos. omnes submersi sunt in profundo. ita qd nullis remansit.
Item pauit eos mana in deserto. xl. annis. postea duxit eos in
terram pmissiois. d ipis natus est. s. d maria uirgine que
fuit d domo dauid. qui fuit eoy rex. int eos nutritus.
int ipos predicauit. z miracula fecit. nec tam in ipm
crede uoluerunt. et hoc est qd dicit in euanglio iohis ipse
uenit. et sui eum non receperunt. Imo qd dei filiu se dice
bat et regem iudeoy sicut in ueritate erat et sicut p
phe pdixerat. ipm p inuidia occiderunt. s. post mortem
ipi aliqui crediderunt. quia ad pdicatione bti pet. una
die crediderunt. x. milia. z alia die. iij. milia. et qa tar
di erunt ad credendu et indigni se fecerunt. uo dei apli
se ouerunt ad gentes ad ipm gentilem. et uerunt p di
sas. p uincias z regiones pdicant xpm. et fidem eius. pe
trus roma. andreas achaa. thomas in india. iohes aly
am. z sic ceteri. paulus uero qui plus omnibus laborauit. i.
plus qd alijs. qd totu mundu ouit. et pmpnoes fuerunt.
gentiles ad credendu qd iudei. et io celestis patria mlti
tudine gentium replebitur. iudei tam in fine mundi

quæ antixpi que crederent esse xpm cū uiderūt ipm infici.
spū ouis. et nūc cogitēt se deceptos et crederēt indeū. et hoc
est qd dicit in dieb; ill' saluabit uida. i. uidei. s. qui nūc
tpis erūt. -

Incipio creauit deus celum et terram. s. incipio istū
mūdū. q. sicut a vii. milib; ant. cū. dō em nūq; hūit
pncipiū. n̄ hēbit finem. et erat ante gstitutionē mū
di. tūa manis et uacua et tenebre erāt sup facie abissi
et spū dei ferebat sup aquas. et dix deus fiat lux. et facta
est lux. et diuisit dō lucem et tenebras. lucem appellauit
diem. et tenebras noctem. et uia facta est p̄m dies uespe et
mane. Itē dix dō fiat firmamentum in medio aquarū. et
diuidat aq̄s ab aq̄s et uia facta est. et diuisit aquas que
erāt sub firmamento ab aq̄is que sup firmamentum. et
firmamentum uocauit celum et uia uespe et mane factus
est scdōs dies. Itē dix dō. congregēt aq̄ q̄ sūt sub firmamento
in unū locū. ita ut appareat arida. et uia facta est. et arida
uocauit terrā et congregatiōes aquarū appellauit maria. siue ma
re. et dix dō. gemitet terra herba uirentem facientē semen.
et ligna p̄ifer facies fructū iusta gēn; suū. cū sem in se
met ipō sit sup terram. et facta est terra. et uia uespe et mane
facta est dies tertius. Itē dix dō. fiant luminaria in firma
mento celi. luminaria mai ut p̄cet diei. et luminaria min
ū p̄ cet nocti. et stelle celi. et diuidat diē ac noctē et sint
in signa et tempora. et dies et annos. et luceat in firmamento ce
li. et illuminet terram. et facta est terra. et uia uespe et mane
facta est dies quartus. Itē dix dō. producat aque reptile aie
umentis et uolantia. et uia facta est. et dix dō. crescent et mul
tiplicentur et replere aquas maris. et auēs multiplicentur
sup terrā. et uia uespe et mane facta est dies quintus. Itē dix
dō. producat terra animas uiuentem in gēnē suo. uimta et repti

64.
na et bestias s. spes suas et facta est terra. et uia uespe et mane
facta est dies sextus. et facta est hominem ab imagine dei masculū et femina creauit illos. et ait illi crescent et
multiplicentur pisces maris. et uolantibus celi et bestias ter
re et animantibus que mouentur sup terrā. et dix dō. ecce dedi
uobis omnem herbam afferentē semē sup terram et omnia ligna
ligna que hnt in semine ipsi seminem in gēnē suo. ut sit
uobis messem et carnis animantibus terre et omni uoluceri celi
et uniuersis que mouentur in terra et in quibus est anima uiuens
ut habeant ad uescendū et uidit deus cuncta que facta
erant et uide bona. et facta est uespe et mane dies sextus.
Igitur perfecti sunt celi et terra et omnis exercitus et operis
dei die septimo op̄ suū qd fecerit et requieuit ab omni opere
qđ pauit. hōmō q̄ diei septimo. scilicet in terra. hōmō
cessauerit ab omni ope suo qđ creauerit dō ut facta est.
Formauit ḡ dōs deus hominem de limo terre et inspirauit
in faciem eius spiritaculum uitę et posuit eū in paradiso
uoluptatis ut operaret et custodiret illū. et p̄cepit ei
deus ex omni ligno paradisi comedere. s. qd scilicet ligni. et
ne comedas. in quoq; em die omnibus ex eo. more matris
terre. Item dix dō. nō est bonū hominem esse solū. et creauit
ei adiutorium simile sibi. Formauit ḡ dōs deus
animas animantibus terre et uniuersis uolantibus celi addidit
adam ut uideret qđ uocaret ea. omne qđ uocauit adam
nominis erūt nomē eius. Appellauit q̄ adā uolū; suis un
iua animantia et uolantia celi et bestias terre. et nō mouere
bat adam filis eius. et multo dōs soporē in adam
et cum obdormisset tulit deus unam dōctissimam et re
pleuit carnem peccati. formauit q̄ eam in mulierem et ad
dixit eam ad adam. dixit adā hoc nūc haec es efflu
meis. et caro domine mea. haec uocabit uir dōs quia

duo supra est. ob q̄ am̄. relinq̄ hō parte z manū. z ad hēbit u
xori sue et erūt duo in carne una. Erāt aut̄ uir q̄ nūc adā. f. z
uxor ei. et nō erubescēbāt. s̄. s̄. h̄pēs erāt calidior om̄ibz. m̄mā
tibi h̄e. qui d̄x̄ admuliere cur. p̄cep̄ uob̄ deo. ne comedētis
d̄ oī ligno paradisi. aū. s̄. d̄xit mulier d̄ fructu lignoy que
sūt in paradiso uerem. d̄ fructu uō ligni qd̄ est in medio
paradisi p̄cep̄ uob̄ d̄s. ne comedētis. ne forte moriam̄. d̄x̄
aut̄ h̄pēs admuliere ne q̄p̄ moriam̄. s̄. erāt d̄s q̄ i q̄s q̄
die cōcederet̄. eue ap̄ient̄ oculi uiri. z erūt sic d̄. scien
t̄. bonū. z malū. et t̄cūt mulier d̄ fructu z cōedit. d̄xit
q̄. uir h̄o q̄ cōedit z ap̄ta sūt oculi am̄loy. Cumq̄ cog
uisent se ēē nudos. cōsuerūt folia ficus et fecerūt sibi p̄
uolam. z. b̄. cas. Et cū audissent uocem d̄n̄i d̄ambu
lans in paradiso. ad uirū post meridiem abscondit se
adā et uxor eius. At uocem d̄n̄i in medio ligni paradisi.
uocant̄. d̄n̄s deus adam z d̄x̄ ei. adā ubi es. q̄ ait.
nocem tuam audiui in paradiso. et timui eo qd̄ nudus
erām. z abscondi me. Qui d̄x̄. q̄s indicauit tibi qd̄ nu
dus es. n̄. qd̄ ex h̄. d̄. p̄cep̄ tibi ne cōcedēs comedisti. d̄
uxor adā. mulier. q̄. deum in fortam d̄xit in d̄. h̄. z cōdit.
et d̄x̄ d̄n̄s ad mulierem. quare hoc fecisti. q̄. s̄. d̄xit. h̄pēs
d̄cepit me. et comedi. et ut d̄n̄s ad s̄p̄entem. quia fecisti
hoc maledictus es. int̄ om̄ia aiantia z bestias terre.
sup̄ pec̄ tuū gōdieis. et trān comedēs aut̄is diebus
uicē me. inimicitias ponā int̄ te z mulierē. z s̄. an
nimū z s̄. cū illi. n̄. q̄. d̄. cap̄ tuū et tu insidiaberis
calaneo ei. mulier q̄. d̄x̄. multiplicato erupnas tu
as. et occupas tuos. Incolore paries filios. z sub uiri
potestate eris. z n̄. d̄nabit tu. Adē uero d̄x̄. quia
audisti uocem uxoris tue z comedisti d̄ ligno. ex quo
p̄cep̄am tibi. ne comedēs maledicta trā inope tuo.

65.
In laboribz comedēs eam cunctis diebz uite tue. spinas
et tribulos germinabit tibi z comedēs herbas terre.
Insuade uultu tu uesceris pane tuo. d̄n̄i reitatis i
trā d̄ qua sup̄ es q̄a plius es z in plius reitatis. Et
uocauit adā nom̄ uxoris sue eua. eo qd̄ mar̄ eēt cū
toy lugerum. fecit d̄s adē z uxori eues tunicas pel
liceas. Et fact̄ est adā q̄ uir ex nob̄. sciens bonū z malū
et ne forte mittet manū z sumēt d̄ ligno z comedēt.
et uiuēt in eternum. emisit eū d̄n̄s d̄s d̄ paradiso uolup
tatis. ut oparet trān d̄ qua sup̄ est. et collocauit
aut̄ paradysum uoluptatis cherubi z flameū gladiū.
atq̄ uersatiles ad custodiendū uiam ipsius ligni uitę.
Cognit adā uxorem suam eua.
que cepit z peperit filiū eam dices. postedi hoiez p̄ om̄.
rursūq̄ peperit fr̄em eius abel. postea p̄uidiam eam
interfec̄ abel. iag. q̄ d̄n̄s resp̄ ad uina. abel. z ḡta ac
cep̄. eam uō nō. z maledix̄ d̄n̄s eham dices cū opatus
fuis trā nō dabit tibi fruct. s̄. uaḡ z p̄ fuḡ eis sup̄ t̄
ram om̄ibz diebz tuis. d̄x̄q̄ eham ad d̄n̄m. maior est i
q̄tas mea. q̄ ut ueniam merer. ecce eris me a facie trē.
a facie tua abscondar. et ero uaḡ z p̄ fuḡ int̄m. et om̄is
qui inueniēt me occidet me. d̄x̄q̄ ei d̄n̄s. n̄ fiet ita. sed
oīs q̄ occidet eam. septuaḡ p̄ uiet. eḡ illisq̄ eham.
a facie d̄n̄i. habuāt int̄m p̄ fuḡ ad uiḡemlem plagam
eten. Cognit aut̄ eham uxorem suā que peperit enoch
et edificauit ciuitatem uocant̄ nom̄ eius ex nomine filij
sui enoch. enoch genuit alios. z alij alios usq̄ ad lamech.
qui d̄x̄ uxoribz suis. audite uocem meam. uoces lamech.
qm̄ occidi uirū inuictū meū z adolescentulū in h̄uore
meū septuaḡ ultio dabit̄ d̄ eam. dlamech uō septuagi
es septies.

Cogūq; adhuc adam uxorem suam. et peperit filiū. et uo-
cauit nomē eius seth. dicens posuit in dō semē aliud p
abel quē occidit chā. Itē seth genuit filiū quem
uocauit enos. iste cep̄ inuocare nomē dñi. Et factū
est omē tps qd̄ uixit adam anni nōgēti z triginta
et genuit ples filios et filias. et omē tps q̄ uixit
seth qui genuit enos. nōgēti z xij. annis z genu-
it filios z filias. Itē factū sunt omēs dies enos. qui ge-
nuit chāmā. nōgēti quinq; anni. et genuit filios
et filias. Itē factū sūt omēs dies caīnam. qui genuit
malalehel. nōgēti decem anni et genuit filios z
filias. Itē factū sūt omēs dies malalehel qui genuit
iareth. octingēti nōnaginta quinq; anni et genuit
filios z filias. Itē factū sūt omēs dies iareth. octi-
gēti anni et genuit filios z filias. et genuit enoch.
Itē factū sunt omēs dies enoch q̄ genuit matusalem
tres centum sexaginta anni z quinq; ambulauit
enoch. cum deo. et nō apparuit qz tulit eum dō.
Itē factū sunt omēs dies matusalem qui genuit la-
mech. nongēti sexaginta nouē anni qui lamech
uixit septingēti septuaginta septē anni qui genuit
noe dicens iste consolabit̄ nos ab opib; z laboribus
manuū n̄rāz. m̄tra. cui maledixit deus. Itē noe cū
eēt quingētoꝝ annūꝝ genuit sem. cam z iaphet.
Gigantes erant m̄tra illis dieb; postq̄ ingressi
sunt filii dei ad filias hōmīum. et ille genuerūt
asti potentes a seculo. uiri famosi. Videns autē dō
q̄ m̄tra malicia hōmīū eēt. m̄tra z cuncta cogitatio
cordis. intenta eēt ad malū. omī tps. penituit eū
q̄ hōiēm fecisset. dicens teleto hōmīū. quē nō
cui ofatē terre ab hōie usq; ad aīanna. a. p. p.

66.
u usq; ad uolucres celi. penitit enī me fecisse
eos. noe uero inuenit grām coram dño. cūq;
uidisset deus t̄ram eē corruptam. omīs quippe
caro corruperat uiam suam sup t̄ram. dixit ad
noe. finis uniuēse carnis uenit coram me. re-
pleta est t̄ra iniquitate a facie eoz. et ego dis-
pdam eos cum t̄ra. fac tibi archā d̄ignis leuiga-
tis z. fecitq; noe archā et oīa q̄ mādaauerat ei.
Erat enī sexcētū annūꝝ qñ diluuij aque inun-
dauerūt sup t̄ram.

Et ingressus est noe z filij eius. uxor ei z uxores
filioꝝ ip̄i cum eo marchā. d̄ aīantib; mūdīs z i
mūdīs et duolucib; iuxta genus suū. et ex omī
qd̄ mouet̄ sup t̄ram duo et duo. masculus z fe-
mina sicut p̄cepit dō noe. et rupti sunt omēs
fontes abyssi magne z cathate celi ap̄te sunt
et facta ē pluuia sup terrā quadraginta dieb; z qua-
draginta noctib;. et factū est diluuiū quadragin-
ta dieb; sup t̄ram. et multiplicatae sūt aque et leuauerūt
archā in sublimē. aīa. et omīa replenerūt sup̄ficie t̄re
et archa ferebat̄ sup aquas. Optiq; sunt omnes mores
excessi. sub uniuēso celo. quōdam cubitis altior fuit
aqua sup omēs mores quos opuerat. et cōsumpta ē oīs
caro que mouebat̄ sup t̄ram. uniuēsi hōies et cūcta i q̄b;
sp̄nacuū uue est interna mortua sūt. Remāsit autē
solus noe et qui cū eo erant. marchā. et optinuerūt
aq̄ terrā centū quinquaginta dieb;.

Recordat̄ autē dō noe. et omīum que cum eo erant.
in archa adduxit sp̄m sup t̄ram. z imminute sūt aque
et clausi sunt fontes abyssi. z prohibe sūt pluuie d̄
celo reuēsc̄e sūt aque d̄ terra. et cep̄it̄ minui p̄. l.

diebus requieruntq; archa mense septimo sup montes armenie
damo eni mense apparuerunt cacumina montium. Cuq;
transissent quadraginta dies apertis noe fenestra arche
dimisit coruū qui nō reddidit. Emisit q; colubā pēu.
ut uideret si cessassent aque sup tēa que nō inuenit
ū refecit pes eius reuēsa est ad eū in archa. Exptis aut
viy diebz alius rursū dimisit colubā exarcha. at illa
uenit ad eum ad uespū portis ramū oliue unētib; fo
lis more suo. Item expectauit alios viy dies et emisit co
lubum que non est reuēsa ul; ad eū. Igit; sexdecimo p
mo anno pmo mense uidēs noe q; exicata est aqua. z
arefacta est tēa pcepto dei egressus est darcha cū omibz
que cū eo erant. ex omi carne qb; dix; dō. crescite z mlt
multiplicamini. **B**edificauit aut noe altare dno. et tol
uens dunctis peccoribz z duolucib; mūdōis opulit
holocausta sup altare z odorat; est dñs odorem suauita
tis. et ait ad eum. neq; ultra maledicam tēa p
hoies. **B**enedixitq; dñs noe z filiis eius. dicens cresci
te et multiplicamini. omis pisces maris manū urē
tradi sūt. et qd mouet z uiuit eū uob; incibū qñ
holera uirentia. dix; q; dō ad noe z ad filios eius. sta
tiam pactum meum uob; scū. et cū semine urō p
uos. z ad omnem animā uiuentem q; neq; ul; int
ficiet omis caro aquis diluuiū. neq; eū dinceps di
luuiū dissipās tēam. archū meū ponā in nubibus
et eū signum fedēis int; me z int; tēa z iudō il
lum z recordabo; fedēis sempitū. **V**ix aut noe p di
luuiū. tēscens z l. annis. z impleti sūt omnes
dies eius nonagētoꝝ quinq;aginta annoꝝ. et mortuus
est. tres filij noe qui egressi sūt darcha fuerūt. sem
chā z iapheth. **E**t ab his disseminatū est omne hūa
num genus. p uniuersam tēam. d sem fuit abraham

67
ysaac. z iacob. patriarche z filij dñi. moyses z aaron.
dauid rex salomon. z omes reges usq; ad xpm. q
fuerūt de domo siue dsemie dauid regis. z iō xps
siue ih̄s dicit; fili; dauid. quia beata ugo maria
fuit dsemie siue stirpe dauid. et dauid fuit nobi
uoz licet pastor eēt. abrahā. ysaac z iacob. z omib;
aliis. q; ostitutioē z ordinatioē dei fuit rex. dchā
fuerūt similit; multe gnatioēs. fuit aut; pncipiū
regni eius babilon. z arach. z arach. **I**te tota tēa
cananeoꝝ z sodoma z gomorra. z regio illa. de za
pheth. similit; fuerūt infinite natioēs. ab his
diuise sunt. insule gentiū. ingnatioibz suis. un
quisq; linguā z familias in nationibz suis.

Hec sūt familie noe iuxta plos suos z natioēs. ab
his diuise gētes sūt. post diluuiū. **E**rat aut; tēa
labij uni; z symonū eozdem. **C**ūq; pificēt; dō
ente inuenerūt campū in tēa sennar. dix; q; alt
ad pxiūm; fatiam lateres et coquam; eos igni et
fatiam; nob; ciuitatem et turrim. cū culm; ptingat
ad celū. et celebrem; nom; urim; ante q; diuidam; un
iuersas tēas. descendit aut; dñs ut uiderat ciuitate
et turrim; quā edificabāt filij adā. z dix; ecce un; est
ppls z unū labiū omibz. cepit; hoc facē. nec d; sistent
aognitionibz suis tōn; eas ope opleant. **V**enite igit;
et descendam; et cōfundam; ibi linguā eoz. ut nō audi
at unusq; uocem pxiūi sui. atq; diuise; ita eoz dñs
ex illo loco uniuersas tēas. et cessauerūt edificāe ciui
tatem. et idcirco uocatiū est nom; ei; babel. q; ibi oha
sum est labiū uniuēre tēe. et mō dispit; eos dñs sup
facies aictay regionū.

Ite sciendū est. q; ab adā. usq; moyses. gentes nullas
hūerunt legē. nisi nālem. q; nā mouet; bon; hō

adbeneficiendi. malus ad malum. et quod sciebat bonum sibi placere faciebat aliis. et quod sciebat sibi displicere aliis non faciebat. et uocatum est tempus illud. ante legem. a moysen usque ad christum. uocatum est tempus sub lege. quia lex fuit data tunc a deo per moysen populo israel. post in fine temporum. uenit ihesus receptor noster. qui est finis legis et uocatum tempus gratie. a christo usque ad finem mundi. Et sic sunt tria tempora. ante legem. sub lege. et tempus gratie. In quo nunc sumus. utinam nobis non peccet. sed adueniam gratiam nobis ualeat.

Admonitio ad plm

Audite fratres karissimi pariter et intelligite. ut de salute anime quod enim uobis optet dicere. et uobis expediat libenter audire. Admonitiam uobis ut semper cogitatis quia christi amici estis. et signum christi in fronte portatis. quod non propter felicitatem mundi istius. sed propter eternam beatitudinem facti sumus. Ideo sic de uilitate terrena cogitatis. ut pro salute anime plus laborem. Caro enim nostra paucis annis est in hoc seculo. Anima autem si casta et iusta uixerit. post resurrectionem cum angelis sepe in celo erit. et cum christo sine fine regnabit. Ideo quantum possimus bona facere festinemus. ut ad illam mereamur eternam patriam feliciter peruenire. quia crimina capitalia. id est homicidium. adulterium. furtum. falsum testimonium. ebrietatem. mendacium. periuria non solum homines de celo iactant. sed ad inferna mittuntur. et reliqua. Cotidiana peccata nunquam cessant. Assiduis elemosinis reclinare faciamus. Et quos inimicos et discordes esse cogitatis ad concordiam reuocare. Qui facit inuitiam. ueniam peccat. et auferat e.

citio indulgeat. ut securi orationem dominicam possim dicere. **D**ucite uos obuia nostra. sicut et nos dominum obuiabus nostris. **A**decciam unusquisque secundum uires suas cum elemosina ueniat. et quando uenerit aut lumen. aut aliud quicquid poterint domino offerant. **N**olite in ecclesia uolitare. et qui uerba occulta loquere uoluit et pro se. et palus reus erit in die iudicii. **R**ecepta dei ne ipse audiat nec aliis audire permittit. **D**ecimas uias defructibus uestris unusquisque ad ecclesiam reddite. quia deus que uobis dedit. totum iustum est. **S**ymbolum et orationem dominicam ipsi parate. et filius ueris ostendite. **S**uper omnia factoribus uicis honorem impendite. et unusquisque pro propriis fideliter exoret. ut preces que iuste percunctis deprecant. ad domino impetere mereantur. **V**idete fratres ut unusquisque factoribus suis. sua peccata deplangat et penitentiam uiam accipiat. quia dominus per barnabam promisit dicens. peccator iniquitatis conuersus fuit. omnia peccata eius in oblivione tradent. et unusquisque secundum quod habet elemosinam faciat. quia sicut aqua extinguit ignem. ita elemosina extinguit peccata. **R**ogo uos fratres. ut ante die dominico uel aliis festiuitatibus cum propriis uxoribus uos custodite. ut altarie domini cum secunda conscientia possitis accedere. **R**ecogitet unusquisque in semetipsum. qualesque peccatum habet. penitentiam inde accipiat. ut securus non ad dirimendum anime. sed ad remedium salutis communionem possit accipere. **R**ogo uos et stultos coram deo et omni populo. ut in die dominico illos operibus facile sanatis. nec boues ungeret. nec curam facere. nec sepe claudere uel reliqua stulti opera non exerceat. nec causas uanas audire. nec sacramenta facere. **N**isi totum ad ecclesiam ambulat. et orationem dominicam uere adimplere. permittat uobis deus hoc agere. et operari quod iustum est.

ut in eam vitam eternam habeat. Ipse adiuvante qui vivit et regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo gelasij epi

de contemplatione generis humani.

Ita audite omnes qui estis in populo et negligentes aliquando cogitate. Ite ad sepulchra mortuorum et videte exempla inuentium. Jacent ossa et perit homo et tamen causa eius vivit in iudicio. Fuit aliquando et ipse similis vobis. Vanitate vivens in seculo. Fruens divitias multiplicavit agros plantavit vineas implevit orea sua. Letat est in habundantia sua. Ecce subducta sunt omnia ab oculis eius. Plaudat sibi per se facta multa. Senecis uestibus molitibus pro pauperibus sibi et luxuriosa ad pensa epularum divitias excolens salutaciones et iocos in hebrietatibus exhibebat. cenas suas miscebat cum pinguibus et leticie iuxta dabant finem. Ecce omnia ablata sunt ab oculis eius ubi abiit omnia illa. Vbi sunt prope illa que cum foro longis agris contigebant qui odoriferis lauabant corpora ubi ornatum domus ubi uestium preciosorum splendor ubi luxurie ubi gemarum abitus et argenti pondus inmensum ubi postremum ipsa cupiditas que cum cotidie agit nequam tota possit amittere. Vbi sapientia illa et series cogitata disertio ubi iam amplificus laus et adulatio amicorum assidua ubi suorum subditi grege et lampadarum radiantium et luminaria antecessentium turba clientorum. Ista omnia transierunt ab oculis eius et ultra non erit memoria eius. Latet in seculo redactum in pulvere. Defluxerunt carnes eius quas dicitur nutrebat. Abscesserunt nervi compaginibus suis. sola remanserunt ossa que remanserunt exemplo inuentium. Cogitant reliquie mortuorum putant requiescere corpus. Vivat autem in inferno anima eius et non videbit ultra vitam ulterius. Cuncto ante nimium tenebra multum metus et afflictio

69.
apprehendunt eum. vermis et ignis consumit eum et fletus non desinit ab oculis eius. Stridor dentium fretus quietat eum quia dolor iniqui urget eum et non desinit ab anima eius. Penitet se male vixisse in hoc seculo et negligenter fuisse. scilicet pietatem et misericordiam non amasse. et querit eum et non invenit. Divitias reposuisse multas et non eis erogasse egentibus. perdidisse ipsas penitentie et non corrigisset dies suos ut non incidere in talibus penitus expectat ergo eum resurrexerit magna ut nunciat eum peiorum iudicio. Ibi cum turbant angeli. expectantes quod elemosinam non fecisset et ideo ei eterna misericordia digneget. Et gehenna ardens eum exurat qui silentem non extinguit ventrem eius. vermis consumet eum qui esurientem pauperem non reficit. Quotum valet apud dominum misericordia que in vita huius seculi exhibeat. quantum hic exhibentur dirigit ad succurrendum in iudicio. Invenit sicut dicitur in evangelio. Beati misericordes quia ipsi misericordiam consequuntur. Currat itaque dominus lucem huius vite habetis ne tenebre mortis vos apprehendant. Exhibete misericordiam in hoc seculo que delet peccata ut succurrat vobis in iudicio. Quia quod manducatis perditis et quod elaboratis relinquitis. Quod erogatis pauperibus hoc firmiter possidetis. Accedat nos misericordia vestra in iudicio et ipsa interpretetur pro vobis in conspectu domini ut misericordiam domini mereamini. Accipe amen. — omelia sancti hysidori daia et corpore et tribus vicibus

Sans optet nos tunc tres causas. Scilicet fratres per quibus totus mundus perit. id est gula cupiditate et superbia. Quia diabolus pulsat tres causas ad unum peccatum hominem. cursum venit dicens

In quacūq; die comederitis. de hoc ligno aperient oculi ur̄i. Nos
autē semp̄ timeam̄ istas tres causas pessimas. ne nos dāp
nēt sicut ⁱⁿ inferno dāpnat̄ est. Teneam̄ abstinēti
am̄ contra gulam. Languitē cōtra cupiditatē. et p̄uā
tiam. Contra sup̄biam. hūilitatē. Nam hoc scim̄. quia x̄
p̄m̄ dicim̄. anḡl̄m̄ xp̄i custodem hēim̄. sicut ip̄e saluator
dicit. Am̄ dico uob̄ quia anḡl̄i eor̄. sēp̄ uident faciem
patris mei qui in cel̄ est. Quia p̄certo nob̄ sciendum
est. quia om̄ia opa n̄ra tam̄ in die q̄ in nocte om̄i hora
siue bona siue mala. q̄d̄cūq; facim̄. ab uno anḡlo. n̄ra
ata sūt om̄ia in spectu dei. Nam ip̄e anḡl̄s bonū nob̄
p̄salū oratur. a bono ope opandū. A dextris semp̄ ip̄m̄
h̄rē credim̄. cū mala agere cogitam̄. et aliqua pecc̄a raz
caputalia q̄ minuta cōm̄ite conam̄. tūc ad sinistris
malignū diabolū oratorem maiorem habem̄. et cū
peccare cogitam̄ et peccam̄. diabolus gaudet. et ille an
ḡl̄s sēs̄ istat̄. Cum occiosa ūba expandim̄. diabolum
conuertim̄. Cum ingemescim̄ et suspiram̄ et aliq; bona
opa facē cogitam̄. tūc saluatorem et administratorem il
lū anḡl̄m̄ d̄i sc̄m̄ habem̄. Nam d̄ ill̄ tribz opibz malis
d̄ quibz sup̄ sc̄ptū est. que diabolus in adam̄ p̄malum
p̄salū subm̄strauit. idē gula. cupiditas. et sup̄bia. Iste
tres cause m̄lia mala alia genant. Hoc est sup̄bia. sacrilegi
um. fornicationem. hōi adū. furtum. Auaritia. Luxuria
seu falsa testimōia. Inuidia. p̄uiritū. Ista oīa p̄stas.
tres p̄uancationes. partem diabolicā in hōie subm̄strat.
Nam illa sūt tria p̄uancosa que diabolus in hōie ad
infernum trahunt. Sumam̄ nos q̄ arma anḡl̄i
et hoc est crucem xp̄i. ponam̄ ergo cōtra sup̄biam
hūilitatem. Contra cupiditatem elemosinam. Contra

70.
tatem. Cont̄ sac̄ilegium. uerā penitentiam. Cont̄ forni
cationē. orationē dei. et benignitatem. Cont̄ auaritiam. karitatē
no fictam. Cont̄ falsum testimōium. ueritatem toto corde. Cont̄ iram. patientiā uerā. Co
tra discordiā. concordiam bonā et pacem uerissimā. Cont̄
p̄uiritum. timorem dei. et uiam rectam. et fidem firmis
simam. corā deo. et hōibz. cū iustitia et equitate. Ista sūt
arma anḡlica. et lorica fortissima. scutum firmissimum.
et galeam salutis. qui ista arma in om̄i loco secū habue
rit. nullo modo ei diabolus nocē poterit. et met̄nū salu
erit. Amen. **Om̄elia sancti Auḡ epi de**

die uisitij.
FRS h̄m̄ contra impūssurum hostem. inuictissimū.
tanto armare nos debem̄. ut eū sup̄are ualeam̄. qui
semp̄ paratus est. uelō lato adfuiturum bona opa. et
semp̄ mala subm̄strat. quia sunt m̄li q̄ p̄ audaciaz ad
uisarij. mala sequitate dāpūnt. Dum cogitant in tria se
ducientes. Iuuenis sum. et temp̄ habeo m̄dum fruiere.
cum ad senectā uenero. tunc penitentia agam. Et nō cogi
tant q̄ nec una hora diei diuise siue spatio potestate ha
bent. Non uos dāp̄iat ista p̄ua secūtas. h̄m̄. sed sēp̄
diem̄ mortis n̄re ante oculos habeam̄ suspectam. Semp̄ cū
timore et uerā penitentia diem̄ trāsi n̄i suspectā habeam̄.
quia breuis est hui s̄eli gl̄a. caduca et fragil̄ est ista t̄pal̄
et misa potentia. Dic ubi sunt reges. ubi sunt p̄ncipes.
ubi sunt imp̄atores. ubi diuites. ubi aur̄ et argentum.
et oīa similia eor̄. Ipi uelut t̄m̄suerūt. et ut somnū
euānerūt. Aurum et argētū. cōm̄itia eor̄ remābūt.

om̄elia s̄c̄i
ep̄i d̄ die u

in hoc mundo. et illi sine fine cruciantur in inferno. ubi iuris
eorum non morietur. et igitur eorum non extrahitur
potentiora tormenta paruntur. Et alii
instat cruciatio. Et tam preclara
tam obscura calina. Et tam breue
longa morte. De tam breue gaudium
planctum. Et tam parua consolatio. tam longa captiui-
tas. De tam breue leticia. tam longa tristitia. De tam
breui lucerna. tam longa tenebra. De tam breue iucundum.
tam graue dampnum. et tam forte periculum. De tam breui tempore
potentia. tam longa sine fine tormenta. De tam breui iocundi-
tate. tam longas et amaras lacrimas. Vbi non adiuuat pa-
ter filium. nec filius patrem. et amicus non inuenit qui redi-
mat. nec frater qui succurrit possit. Vbi multi querunt finem
mortis. et mori non possunt. ubi amara peruenientia tande-
agit. sed non adiuuat. De tam parua et tam dura tormenta.
tam amarus locus. tam cruciabilis flamma. tam insurabi-
lia tormenta. tam ualida tormenta et suspiria. tam luctuosa
et tam longus langor. Vbi miseri cum miseris. Superbi cum
superbis. Iniqui cum iniquis. Homicide cum homicidis.
Falsi cum falsis. Adulti cum adultis. puella et uirga similitur
cum laicis pessimis. omnes inenarrabiliter cruciantur. in infer-
ni carceribus torquentur. sine fine. nocte et die non habent
requiem. nisi tantum diuina resurrectionis die. Sicut sapi-
ent quidam dixit. Dominice resurrectionis diem. qua hora
dominus noster ihesus christus resurrexerat. amonuit. ille autem uultorum ui-
sitare sepulchra sua et dicerent. Bene ualeant bone-
sone dilectissime. que bene egisti mecum in hoc seculo. et
consensisti magis arma angeli dei quam diatoli impugnatione
que quantum uolui bene facere. ieiunare. peruenientiam
agere. elemosinas dare. nudos uestire. pauperes pascere.

21
aspues collige. ad ecclesiam dei frequenter uenire. scriptam
sciam libere audire. dei suos diligere. tu michi consensisti.
et honorasti. quia tu es facta dei. inspiratio uite eterne.
adeo creata. tu requiesce modicum tempus. am. Omelia

Sancti Augustini episcopi ad populum exortandum.

22
Vnde et intelligite fratres quomodo sancta scriptura uos admo-
net. et ad regna celorum inuitat. et uiam ostendit. quomodo
mala mundi istius euadere possitis. Clamat enim dominus pro-
phetam sacerdotibus. ut uos debeant amonere et annuntiare.
nam inuitat. dicit enim. Clama ne cesses. quasi tuba ex-
alta uocem tuam. et annuntia populo meo scelera eorum. et domum
iacob peccata eorum. Quomodo si non adiuuaueris iniquo iniquitate
suam. sanguinem autem eius de manu tua requiram. propterea
grandis necessitas est sacerdotibus. ut uobis uiam dei annuntiet.
et ostendant uobis quomodo mala mundi istius possitis euadere.
et ad regnum dei peruenire. In primis omnes christiani intelligant.
quod est primum mandatum. Dominus dicit in euangelio. Diliges
dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota anima tua. Deinde
proximum tuum sicut te ipsum. Si ista uero amore et timore in
animo posueris. et cum gaudio custodieris. ad regnum dei potueris
peruenire. Quia dominus diligentibus se. post mortem. resurrec-
tionem promittit. et uitam perpetuam. et consortium angelorum.
Vnde senectus nunquam separatur. nec mors unquam uenit. Sed semper
erit stabilitas et securitas. sed semper erit iuuentus. et pax pe-
petua. diligentibus deum. et amantibus illum. pro patientia boni operis.
et continentiam de malo. et patientibus boni promissa sunt regna
celorum. Omnis homo cogitet de senectate. quomodo ad regnum dei me-
ritur peruenire. Omnis sit patienter. benignus. sit castus. et so-
berus. et in omnibus bonis sit utilis. et parerit animam suam
qualiter deo placeat. et abstineat se a malis. et puris operibus.
Omnis uero homo non sit ebriosus. non sit iracundus. sed

semper abtineat se ab omnibus operibus malis. Omnia opera ista
mala fugiat. sicut spem et in peccato animam suam non
quod conquinet. Diligat iustitiam. habeat pacem. amet
parentes. diligat proximos. peregrinos et hospites cum gau-
dio suscipiat. infirmos visitet. et iniquitatem proleat
elemosinam tribuat pauperibus. et credat sibi redditorum
dominum qui omnia videt. et reddet unicuique secundum opera sua.
Fratres semper cum gaudio et letitia animo pauperibus manum porrigi-
te. sustinete viduas et orphanos. Et qui laborator est
et terram colit. fructibus suis decimas ecclesie dei non frau-
det. et de sua parte sustineat pauperes. viduas et or-
phanos. et si negotiator est. de negotio unum. non negligat
deo decimas reddere. vel pauperes sustinere. Et de qualicumque
arte dominus homini dederit. unde se pascat. aut uestiat. aut tinea-
tur. ex ipsa donet redemptionem peccata sua. Itaque caste et
sobrie debet vivere. ut opera que facitis acceptabilia
ac placabilia sint deo. Ad ecclesias frequenter convenite.
confessiones vestras sacerdotibus date. Et rogate ut illi
pro peccatis vestris rogent deum. ut deus omnipotens indul-
geat peccata vestra. Oblationes pro omnibus diebus dominicos ad ec-
clesias dei offerite. quia hoc dignum est et acceptabile
deo. Ut christiani qui peccaverunt pro factis oblationibus
hoc emendent. per orationes et ieiunia. atque pro peccatis
hoc emendent. ut deleantur sua peccata. Fratres hominum pa-
rentes honorate. filios vestros legem dei docere. ut pos-
sint ipsi intelligere et timere deum. atque diligere. et super
omnia abstinere vos ab omni illo uano. et turpi loquio.
ut detractione nullus faciat. Ebrietatem fugiat. quia
ebrietas male factorum est ad animam. Quia sicut ignis
incendit silvas. ita ebrietas corrumpit animam. et deie-
cit eam in puteum peccatorum. Ad ecclesias venientes. cum reve-
rentia et timore in domum dei introite. Considera

72.
omne quia uobis ad dominum tuum. ut illum deprecem propter peccata tua.
Et cum stas in ecclesia semper cogitatum tuum ad deum habe. ob-
propter peccata cum lacrimis plange. si uita frequenter feceris
dominum semper ante oculos habebis. et diabolus non preua-
lebit aduersus te. quia angelus domini est tibi adiutor.
in omni opere bono. Considera omne. quia dominus pius et mi-
sericors est. et exaudit preces deprecantis se. et non elon-
gat promissionem suam. sed statim recipit et alleuat. quod
contrita sunt corde. Et si dies transitus tui in loca opa-
te inuenierit. tunc angeli dei tibi occurrunt. et cum gaudio
te suscipient. et ante tribunal eterni iudicis te produ-
cent. ut recipias gloriam sempiternam cum sanctis et electis dei
ubi semper gaudebis in gloriam paradisi. in secula seculorum amen.
Incipit epistola sancti patrum et aliorum
dei nostri que non unctur humanis offensis.
Incipit epistola sancti
patrum et aliorum
set iniquitates miscela superat. Aperte corda uestra fratres
suscipite celestem thesaurum. ne pectora uestra secularibus
uelut spinis sepiatis. Sed potius sicut scriptum est. Va-
cate et uidete quam ego sum deus. nisi uacaueritis. a
terribilibus. non poteritis quicquam agnoscere de celestibus. Et an-
quam ingrediamini ad orationem. unus quisque uestrum. non tabu-
las ineptas loquatur. sed de timore dei et uirtutibus ostendat.
ut in orationem. bonorum tibi simonum. memoria ueniat
non malorum. Hoc et enim expulso agitur. quia quod egeris
paulo ante. uel locutus fueris. cum cepis orare sensib-
tus. in ipsum occurrit. Vigilate igitur karissimi fratres. atque
ieiunate sine uanum uanitate. quia in uanitate nocua
est. Qui enim plus laborauerit. amplius consequetur
gratiam. Remissio non peccatorum. omnibus equaliter datur. donum
autem ipsi sancti. secundum rationem fidei et laboris similiter omnibus
equaliter datur. Quare itaque dilectissimi fratres. ut dignos
nos prestat dominus uidere noctem illam. in qua sicut stelle

reli meretia fulgentis. clamantibus uobis etiam anglis. Beati
quorum remissa sunt iniquitates. et quorum recta sunt peccata.
facite que precepta sunt uobis. Habete ergo christum in corde.
signum in fronte. oculis ergo hanc hanc inimicos.
qui ausum nunc impedire festinant. Armate uero uos
semper signaculo sancte crucis christi. quia hoc est signum
quod timent. Et postea signum fugant demones. Hoc
scilicet nobis datum est scitum. in quo possumus omnes sagittas
maligni igneas extinguere. siue sedes. siue ambulans.
seu dormis. christi nomen in corde tuo semper sit. siue dum
māducas. uel dum in lecto ascendis. signo eius munus
fortem tuum. ut te memoria dei tui in somno dormi
tuos custodiat. Et cum somnus ab oculis euolauerit. mens
tua mox orationibus occupet. legis precepta uolant ne
stupido corde subripiat inimicus. Quod si uideris in
sensum tuum. turpem subisse cogitationem. pōne
tibi ante oculos iudicium futurum. infernorum tenebras. gehē
ne penas horribiles. que impiis preparant. Hec tibi semper
ante oculos pone. et statim turpis illa cogitatio euane
scat. Nec timeas at timore nocturno. Quia maior est
dominus ad uincendum. si in ipso te confidis. quā inimicus
diabolus sit ad nocendum. Nunquam te desit ius christi.
si quidem elongantes se a domino peribunt. Nam plane ipse
antes in domino. misericordia curabit. Hec interim pauca
uobis dilectissimi fratres. quasi lac gustando porrexi. for
tiores postmodum doctrine ab eis domino adiuuante para
turi. Ut scite possitis. que sit spes uocationis ueræ. quæ
diuitie. que gloria diuinitatis sanctis fidelibus christi parant.
Potest est autem deus confirmare et confortare uos in hoc
seculo. ut delecta cetera peccatorum uerorum potent est dare uobis

22
colorum cum omnibus sanctis. Complemini cogitationem
ministerium christi. et signaculo sancti spiritus commotione. di
gni inueniamini in regno dei. Cui est honor et gloria in
seculo seculorum. amen. *Epistola sancti augustini de caritate.*

Diuinam scripturam multiplicam.
abundantiam largissimamque doctrinam.
sine ullo errore comprehendit. et sine ullo labore custo
dit. Cuius cor plenum est caritate. Dicente apostolo. Plenu
do autem legis est caritas. et uerum in alio loco dicit. finis
autem precepti est caritas. De corde puro et conscientia bona
et fide non ficta. Quod est autem finis precepti. nisi precepti ad
pletio. Et quod precepti adpletio. nisi legis plenitudo. Quod
ergo ibi dicitur plenitudo legis est caritas. hoc etiam hic dicitur.
finis precepti est caritas. Nec dubitare. ullo modo potest quod tem
plum dei sit hominem quo habitat caritas. Hic et uobis
Deus caritas est. Hec autem dicentibus apostolis et nobis caritas
excellentiā commendantes. non utique aliud nisi quod com
metemur eructuarum porrexi. Ipse quippe dominus pateris uos
uero salutis uerbum caritatis quod est ipse pateris uerus qui de celo
descendit. Mandatum inquit nouum de uobis. ut uos in
uicem diligatis. Et uerum. In hoc inquit scitum. quia in
discipuli estis. si uos diligatis. Deum uerum. Ite ergo qui uerum
paruas uisionem carnis prime. corruptio. et uerum in
culo mortis. nunc suum mortis nouitate. dissoluit. et uerum
nouum fecit hominem nouum. Res enim uetus erat. ut homo mo
reueret. quod ne semper ualuerit in homine. Res noua facta est. ut deus
moreueret. Sed quia in carne mortuus est. non in diuinitate
presumptam uiam diuinitatis. Non potest esse semper in
inuitum carnis. Itaque sicut dicit apostolus. mortuus est propter
ducta in uerum. et resurrexit propter iustificationem nostram. Qui ergo

Amen.

...um uetus peccatum. opponere uoluit nouum man-
datum. Quia propter quosdam etiam qui uetus peccatus
extinguere uoluit. pro nouum mandatum. extinxit
cupiditatem. et amplexatus est caritatem. Sicut
enim radix est omnium malorum cupiditas. ita radix om-
nium bonorum est caritas. Nam magnitudinem et
largitudinem diuinorum elosquiorum. secunda firmissima
que possidet caritas. ex qua deum proximumque diligimus.
Docet enim nos unus celestis magister. et dicit. Dilige
dominum deum tuum ex toto corde tuo. et ex tota a-
nima tua. et ex tota mente tua diliges proximum
tuum sicut te ipsum. In his duobus preceptis. tota lex pen-
det et propheta. Si ergo non taceas quoniam agnes scias preser-
uare. omnia inuolantia simonum uolunt. omnium se-
cretorum penetrare. tene caritatem ubi pen-
det omnia. Si tenebis. qualiter u didicisti. Tenebis
etiam quod nondum didicisti. Si enim non habuit caritatem. ali-
quid non habet. Unde et illud pendet. id forte non nostri.
Et quod quod incipit intelligis caritas patet. et in-
tellectus caritas iudicium. Ita utque tenet et
quod uaret. id non laret. induuntur simonibus. et ha-
bitatem tener in moribus. Quia propter fratres caritas sec-
undum sancti caritatem. dulces ac salubres un-
guentum mentium. Sine qua tuus pauper est. et
in qua pauper diues est. hec etiam caritas in ad-
uersitatibus tollit. in prosperitatibus temperat. in omni-
bus passionibus foris. in bonis operibus placet. Antea
tunc caritatis in hospitalitate largissima. In-

75
74.
ueros fratres largissima. inter falsos patientissima. In
habet sacrificium gratia. in noe post diluuium secunda. in
habite peregrinationibus fidelissima. in moysi inter
uiras lenissima. in dauid tribulationibus. in iose-
phus in tribus pueris blandus ignis in. inter
expectat. In machabeis seruus ignis fortiter tollit.
casta in susanna erga uirum. in anna post uirum.
In maria propter uirum. libera in paulum ad argu-
endum. humiliter in petro ad obediendum. humana
in christiano ad confidendum. Diuina in christo. ad ig-
scendum. Sed quid ergo de caritate maius. aut u-
berius possum dicere. quam os apostoli intonat
laudes eius. Omnis super eminentem uiam dominon-
stias atque dicent. Si linguis hominum loquar et
anglorum. caritatem autem non habeam. factus sum
eramentum sonans. aut cymbalum tinniens.
Et si habuerim prophetiam. et sciam secretorum.
et omnem scientiam. et habuerim fidem. ut
ut mores tuas feram. si caritatem non habuerim.
nichil in preest. Non enim caritas. quod
caritas non emulatur. non inuidetur. non
non se honorat. non querit que sunt eius.
uirtus non cogit malum. non inquit super in-
quitate. cogit ad contritionem. omnia tollit.
omnia credit. omnia sperat. omnia sustinet.
excidit. Quia est. ista autem uirtus. quod
sacramento. salus scientie solidamentum. in
fructus. diuine pauperum. uita inuenturum.
Quod tunc magnam. quod in pauperum.

